

MEZŐHEGYES VÁROS
INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI
STRATÉGIÁJA

MEZŐHEGYES

INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

Készítette:

Békés Megyei Vállalkozási és Fejlesztési Nonprofit Kft.

2017.

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Regionális
Fejlesztési Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Tartalomjegyzék

1 BEVEZETÉS	7
1.1 ITS célja és szerepe	7
1.2 Előzmények.....	8
1.3 A tervezési folyamat – az egyeztetés és elfogadás rendje.....	8
1.4 Az ITS szakmai-tartalmi felépítését meghatározó dokumentumok	11
2. HELYZETELEMZÉS ÖSSZEFOGLALÁSA	13
2.1 A városi szintű helyzetelemzés összefoglalása	13
2.2 A városrészi szintű helyzetelemzés összefoglalása.....	19
3. KÖZÉPTÁVÚ CÉLOK ÉS AZOK ÖSSZEFÜGGÉSEI	28
3.1 Jövőkép	29
3.2 A stratégiai fejlesztési célok meghatározása	33
3.2.1 Városi szintű középtávú tematikus célok	33
3.2.2 Városrészi szintű területi célok	36
3.3 A tematikus és a területi célok közötti összefüggések bemutatása	41
4. MEGVALÓSÍTÁST SZOLGÁLÓ BEAVATKOZÁSOK	44
4.1 Akcióterületek kijelölése, a kijelölés és a lehatárolás indoklásával	45
4.2 Az egyes akcióterületeken megvalósítandó fejlesztések összefoglaló bemutatása	52
4.2.1 Városközpont akcióterület.....	52
4.2.2. Anti-szegregációs akcióterület	54
4.2.3. Intézményfejlesztési akcióterület	57
4.2.4 Nyugati gazdasági akcióterület	59
4.2.5 Keleti gazdasági akcióterület.....	60
4.3 A település egésze szempontjából lényeges fejlesztések	62
4.3.1 Kulcsprojektek	62
4.3.2. Hálózatos projektek.....	62
4.3.3. Egyéb projektek.....	68
4.4 A fejlesztések ütemezése.....	70
4.5 A településfejlesztési akciók összehangolt, vázlatos pénzügyi terve.....	72
5. ANTI-SZEGREGÁCIÓS PROGRAM	84
5.1 A település szegregátumainak és szegregáció által veszélyeztetett területeinek bemutatása	85
5.2 Az elmúlt években tervezett, illetve megvalósított, a szegregátumokat érintő beavatkozások	88
5.3 Anti-szegregációs intézkedési terv.....	88
5.3.1 A szegregáció mérséklését vagy megszűnését célzó intézkedések	88
5.3.2 A tervezett fejlesztések szegregációs hatásainak kivédésére hozott intézkedések	90

Mezőhegyes Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája

5.3.3 A szegregációt okozó folyamatok megváltoztatására, hatásuk mérséklésére teendő intézkedések	91
5.3.4 Az Anti-szegregációs Program megvalósításának nyomon követése	91
6. A STRATÉGIA KÜLSŐ ÉS BELSŐ ÖSSZEFÜGGÉSEI.....	92
6.1 Külső összefüggések	92
6.1.1 Illeszkedés az EU 2020 tematikus célkitűzéseire	94
6.1.2 Illeszkedés az országos és megyei területfejlesztési tervdokumentumokhoz	97
6.1.3 Illeszkedés Békés megye Területfejlesztési dokumentumaihoz és az egyéb helyi fejlesztési és rendezési dokumentumokkal való kapcsolat.....	100
6.2 Belső összefüggések.....	108
6.2.1 A célok és a helyzetértékelésben bemutatott problémák kapcsolata	108
6.2.2 A célok logikai összefüggései	119
6.2.3 A stratégia megvalósíthatósága	121
7. A STRATÉGIA MEGVALÓSÍTÁSÁNAK FŐBB KOCKÁZATAI.....	122
8. A MEGVALÓSÍTÁS ESZKÖZEI ÉS NYOMON KÖVETÉSE.....	128
8.1 A célok elérését szolgáló fejlesztési és nem beruházási jellegű önkormányzati tevékenységek	128
8.2 Az Integrált Településfejlesztési Stratégia szervezeti kereteinek meghatározása.....	132
8.2.1 A városfejlesztés jelenlegi szervezeti rendszere.....	132
8.2.2 Az ITS megvalósításának intézményi háttere	132
8.3 A településközi koordináció mechanizmusai, együttműködési javaslatok	134
8.4 A partnerség biztosítása az ITS készítése és megvalósítása során	137
8.5 Monitoring rendszer kialakítása	139
8.5.1 Az ITS intézkedéseire kapcsolódó eredményindikátorok meghatározása	140
8.5.2 A monitoring rendszer működtetési mechanizmusának meghatározása	144

Táblázatjegyzék

1. táblázat: Városrészek funkciói.....	27
2. táblázat: A városrészek és Tematikus célok közötti koherencia mértéke	43
3. táblázat: Városközpont akcióterület fejlesztései.....	52
4. táblázat: Anti-szegregációs akcióterület tervezett fejlesztései	55
5. táblázat: Intézményfejlesztési akcióterületen megvalósítandó fejlesztések	58
6. táblázat: Keleti gazdasági akcióterületen történő fejlesztés	61
7. táblázat: Projektek ütemezése.....	70
8. táblázat: Békés megyei ITP forrásallokációja	75
9. táblázat: A projektek akcióterületenkénti tulajdonságai.....	79
10. táblázat: A szegregátum tulajdonságai	87
11. táblázat: Az anti-szegregációs terv tervezett intézkedései	89
12. táblázat: A tematikus célok és az EU tematikus céljainak kapcsolata	95
13. táblázat: Az ITS illeszkedése az OFTK szakpolitikai és területi céljaihoz	99
14. táblázat: Az ITS illeszkedése Békés megye Területfejlesztési Kon koncepciójának stratégiai céljaihoz.....	101
15. táblázat: Az ITS illeszkedése Békés megye Területfejlesztési Programjának gazdaságfejlesztési és ágazati fejlesztési programjaihoz.....	103
16. táblázat: Az ITS illeszkedése Békés megye Területfejlesztési Program Mezőkovácsházai Járási részprogramjának intézkedéseihez	104
17. táblázat: A városi szintű középtávú tematikus célok és problémák kapcsolatai	109
18. táblázat: A városi szintű középtávú tematikus célok és adottságok kapcsolatai	112
19. táblázat: A városrészi szintű területi célok és problémák kapcsolatai.....	115
20. táblázat: A települési célok logikai összefüggései	119
21. táblázat: A stratégia megvalósíthatóságának főbb kockázatai	124
22. táblázat: Tematikus célok eredményindikátorai	141
23. táblázat: Területi (városrészi célok) eredményindikátorai	142

Térképjegyzék

1. térkép: Mezőhegyes városrészei	19
2. térkép: Városközpont elhelyezkedése	21
3. térkép: Lakóterületek térképe	22
4. térkép: Nyugati gazdasági terület térképe	23
5. térkép: Keleti gazdasági terület térképe.....	24
6. térkép: Ó-mezőhegyes elhelyezkedése	25
7. térkép: Egyéb külterületek, majorok elhelyezkedése	26
8. térkép: Akcióterületek elhelyezkedése	46
9. térkép: 47-es major területén elterülő Anti-szegregációs akcióterület	47
10. térkép: Városközpont akcióterület.....	48
11. térkép: Anti-szegregációs terület	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
12. térkép: Anti-szegregációs terület	49
13. térkép: Intézményfejlesztési akcióterület	50
14. térkép: Belvíz elvezetési akcióterület	50
15. térkép: Keleti gazdasági akcióterület.....	51
16. térkép: Városközpont akcióterület fejlesztéseinek kijelölése	54
17. térkép: Anti-szegregációs akcióterület tervezett fejlesztései	56
18. térkép: Anti-szegregációs akcióterület tervezett fejlesztései	57
19. térkép: Intézményfejlesztési akcióterület	59
20. térkép: Nyugati gazdasági akcióterület.....	60
21. térkép: Keleti gazdasági akcióterület.....	61
22. térkép: Belvárosi csapadékvíz-hálózati fejlesztéssel érintett terület	66
23. térkép: Mezőhegyes szegregátumát bemutató térkép	85
24. térkép: Külsőperreg-Rákóczitelep helyszínrajza	86

Ábrajegyzék

1. ábra: Fejlesztési programok kapcsolódása	93
2. ábra: A monitoring folyamatának összefoglalása.....	145

1 BEVEZETÉS

1.1 ITS célja és szerepe

Az Integrált Településfejlesztési Stratégia (továbbiakban: ITS) Mezőhegyes város középtávú fejlesztési irányait, célrendszerét és ezek elérése érdekében tervezett további lépéseket határozza meg az önkormányzat által akceptált jövőkép és hosszú távú átfogó célkitűzések alapján. A hosszútávú célok nagyjából 10-15 évet ölelnek fel.

Az ITS a települési önkormányzat által elkészítendő, fejlesztési szemléletű, középtávot átfogó dokumentum, célja a területi alapú, területi szemléletű tervezés megszilárdítása, a területrészeire vonatkozó célok kitűzése, és azok középtávon való érvényesítése. Egy ilyen stratégia elkészítése önmagában is hasznos, ugyanakkor megléte feltétele egyes településfejlesztési közösségi támogatások igénybevételének is. A települési területek olyan integrált, akcióterületi alapú megújítása a cél, amely érdemben hozzájárul ahhoz, hogy a település gazdasági és társadalmi aktivitása élénküljön, a település vonzereje erősödjék mind a lakosság, mind a betelepülő vállalkozások illetve intézmények, szervezetek számára.

Az integrált stratégiai tervezés az Unió támogatások megszerzéséhez feltétlenül szükséges. Hazánk uniós csatlakozásával részesei lettünk a városok európai értékrend szerinti fejlesztés-politikájának, amelynek kiemelt szerep jutott a 2007-2013 közötti költségvetési időszakban. Az ITS tervezési időszakában a 2010-ben meghirdetett „EU 2020 Stratégia” hangsúlyai érvényesülnek: hazánk városfejlesztési tevékenysége hozzá kell, hogy segítsék az EU egészét a következő öt cél eléréséhez.

EU 2020 Stratégia célkitűzései és Magyarország feladatvállalásai

- Foglalkoztatás - biztosítani kell, hogy a 20–64 évesek körében a foglalkoztatottság aránya elérje a 75%-ot. Magyarország vállalta a 75 % teljesítését.
- K+F/innováció - az EU GDP-jének 3%-át a kutatás/fejlesztés és az innováció ösztönzésére irányuló beruházásokra kell fordítani. Hazánk 1,8 % ráfordítást vállalt.
- Éghajlatváltozás/energia: az üvegházhatást okozó gázok kibocsátását 20%-kal csökkenteni kell az 1990-es szinthez képest; a megújuló energiaforrások arányát 20%-ra kell növelni; az energiahatékonyságot 20%-kal kell javítani. Magyarország a széndioxid-kibocsátás 10 %-os csökkentéséről, a megújuló energiák részarányának

Mezőhegyes Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája

14,65 %-ra növeléséről és az energiafogyasztás 2,96 millió tonnával történő csökkentéséről kötött szerződést az EU-val.

- **Oktatás** - A lemorzsolódási arányt 10% alá kell csökkenteni; el kell érni, hogy a 30 és 34 év közötti uniós lakosok legalább 40%-a felsőfokú végzettséggel rendelkezzen. Hazánk tartani kívánja a 10 % arányszámot a korai iskolaelhagyás tekintetében és a megállapodás szerint 30,3 %-ra növeli a felsőfokú végzettséggel rendelkezők arányát.
- **Szegénység/társadalmi kirekesztés**: legalább 20 millióval csökkenjen azok száma, akik nyomorban és társadalmi kirekesztettségben élnek, illetve akik esetében a szegénység és a kirekesztődés reális veszélyt jelent. Magyarország 450 ezer fős csökkentést vállalt.

1.2 Előzmények

Mezőhegyes város önkormányzatának képviselő-testülete településfejlesztési dokumentum, Integrált Területfejlesztési Stratégia elkészítéséről döntött, melynek elkészítésével a Békés Megyei Vállalkozási és Fejlesztési Kft.-t bízta meg.

Mezőhegyes hatályos településfejlesztési koncepciója 2009-ben került jóváhagyásra a 294/2009. (IX.22.) számú határozattal. Az elkészítendő dokumentum a településfejlesztési koncepcióban foglalt környezeti, társadalmi és gazdasági célok megvalósítását egyidejűleg szolgáló fejlesztési program. Az ITS a középtávra – legalább 4 és legfeljebb 10 évre – a koncepcionális elemeken túl a célok eléréséhez szükséges stratégiát is megfogalmazza.

A stratégia részletes tartalmi követelményeit a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet 2. melléklete határozza meg.

1.3 A tervezési folyamat – az egyeztetés és elfogadás rendje

A többször módosított, az épített környezet védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvényt (Étv.) – a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvénnyel összhangban, mely a településfejlesztést az önkormányzatok hatáskörébe rendelte - a települési önkormányzatok feladatává jelölte ki a településfejlesztési és a településrendezési feladatkör ellátását.

Mezőhegyes Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája

A megalapozó munkarész adja a stratégia készítésének megfelelő vizsgálati alapjait. A munkarész célja az eddigi tervek, kapcsolódó helyi rendeletek és a begyűjtött adatok számbavétele és értékelése, a terv és a valós igények összevetése, a település társadalmi, gazdasági, demográfiai helyzetének elemzése, a településszerkezet, tájhasználat, települési karakter alakulásának elemzése alapján a megoldásra váró feladatok feltárása, összegzése és rendszerezése.

Az Étv. alapján Integrált Településfejlesztési Stratégiát kell készíteni a településfejlesztési koncepcióban foglaltak megvalósítása érdekében. A településfejlesztési koncepció a fejlesztés összehangolt megvalósulását biztosító, a település közigazgatási területére kiterjedő önkormányzati területfejlesztési döntéseket rendszerbe foglaló, önkormányzati határozattal elfogadott dokumentum, amely a település jövőbeni kialakítását tartalmazza.

Az ITS meghatározza a települések településfejlesztési tevékenységét, összehangolja a különböző szakpolitikai megközelítéseket, összefogja és ütközteti az érintett partnerek (üzleti szektor, civil szektor, lakosság) céljait, elvárásait, meghatározza a fejlesztési célokat, azok finanszírozási módját, továbbá a megvalósítás és fenntartás módját is összefüggéseiben kezeli.

A településfejlesztés során is fontos feladat a fenntarthatóság alapelveinek figyelembe vétele. A fenntartható fejlődés olyan fejlődés, amely kielégíti a jelen szükségleteit, anélkül, hogy veszélyeztetné a jövő nemzedékek esélyét arra, hogy ők is kielégíthessék szükségleteiket. A fenntartható fejlődés három alappilléren nyugszik: a szociális, a gazdasági és a környezeti pilléreken, és mindhárom együttesen, kölcsönhatásaik figyelembevételével mérlegelni kell a különböző fejlesztési stratégiák, programok kidolgozása során, illetve a konkrét intézkedésekben, cselekvésekben. A fenntartható fejlődésnek általános stratégiai célként kell bevonulni a településfejlesztési dokumentumokba, s a cselekvési programokba.

Az egyeztetési eljárás megkezdése előtt az önkormányzat a tervezés előtt döntött a partnerségi egyeztetés szabályairól, amelynek során meghatározta:

- a partnerek tájékoztatásának módját és eszközeit,
- a javaslatok, vélemények dokumentálásának, nyilvántartásának módját,
- az el nem fogadott javaslatok, vélemények indokolásának módját, a dokumentálásuk, nyilvántartásuk rendjét,

Mezőhegyes Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája

- az elfogadott stratégia és településrendezési eszközök nyilvánosságát biztosító intézkedéseket.

A stratégiát a polgármester egyezteti a partnerségi egyeztetés szerinti érintettekkel a helyi adottságoknak megfelelően, az államigazgatási szervekkel, az érintett területi és települési önkormányzatokkal, valamint a lakossággal, érdekképviseleti, civil és gazdálkodó szervezetekkel, vallási közösségekkel.

A stratégia tervezetét a polgármester véleményezésre megküldi a partnereknek, akik a tervezetet 21 napon véleményezik. A beérkezett vélemények, illetve a vélemények alapján átdolgozott stratégia ismertetésre kerül a képviselő-testülettel. A középtávra szóló stratégiát az önkormányzat a megállapításról szóló döntés mellékleteként fogadja el.

Az elfogadott stratégiát az önkormányzat honlapján közzé kell tenni. A stratégia elfogadásáról és honlapon való közzétételéről a polgármester 5 napon belül értesítést küld az egyeztetésben részt vetteknek és az állami főépítési hatáskörében eljáró fővárosi és megyei kormányhivatalnak.

Megalkotásra és kidolgozásra kerültek az EU 2014-2020 közötti támogatási időszakának új támogatáspolitikai célkitűzései, forráslehetőségei, illetve az új eljárásrendjei és az ezekhez kapcsolódó jogszabályok:

- Elfogadásra került EU 2020 Stratégia; amelyben az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedést, mint fölérendelt cél szem előtt tartva az EU öt nagyszabású célt tűzött ki maga elé a foglalkoztatás, az innováció, az oktatás, a társadalmi befogadás és a klíma/energiapolitika területén, amelyeket 2020-ig kíván megvalósítani a kohéziós politika eszközrendszerén keresztül. A kohéziós politika megvalósítását célzó un. közös rendelkezéseket tartalmazó rendelet rögzíti azt a 11 tematikus célkitűzést, melyek támogatásával a kohéziós politika hozzájárul az EU 2020 céljaihoz.
- Az Európai Unió 2020-ig érvényes átfogó Stratégiájában kiemelt figyelmet kap a városok fejlesztése. Az ERFA prioritásainak mindegyike megvalósítható városi környezetben, a rendelet azonban kifejezetten városi problémák kezelésére irányuló beruházási prioritásokat is meghatároz.
- az EU2020-hoz igazodóan kidolgozásra és Brüsszel által is elfogadásra került hazánk Partnerségi Megállapodása, amelyben Magyarország a 2014-2020 időszakra

Mezőhegyes Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája

vonatkozóan azonosította a legfontosabb kihívásokat és kitűzte a fő fejlesztési prioritásokat, melyek alapvetően meghatározzák az Európai Strukturális és Beruházási Alapok forrásainak eredményes és hatékony felhasználásának hazai feltételeit.

- a Partnerségi Megállapodásban foglalt irányok mentén kidolgozásra kerültek és Brüsszel által részben elfogadásra kerültek, illetve elfogadás előtt állnak a következő támogatási időszak Operatív Programjai.
- A Széchenyi 2020 (2014-2020) Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP) és további Operatív Programok (OP) keretében támogatást nyert projektek megvalósításának ténybeli és várható hatásaira fókuszált integrálása.
- a fejlesztési programokhoz igazodó, azok célkitűzéseinek megvalósulását segítő, továbbá az eljárásrendi előírásoknak megfelelő (új) akcióterület kijelölése
- megalkotásra került a Mezőkovácsházai Járás Fejlesztési Stratégiája című dokumentum, mely célrendszerén keresztül irányelveket fogalmaz meg mind a járás egésze mind települései részére

1.4 Az ITS szakmai-tartalmi felépítését meghatározó dokumentumok

A jelenleg készülő Integrált Településfejlesztési Stratégia szakmai-tartalmi felépítését:

- a 314/2012. (XI.8) Kormány rendelet a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről és egyes településrendezési jogintézményekről tartalmi elvárásai;
- az NFGM által 2009-ben közreadott Városfejlesztési Kézikönyv¹ tartalmi javaslatai, szakpolitikai iránymutatásai;
- a Belügyminisztérium által kidolgozott „Útmutató a kis-, és középvárosok és a fővárosi kerületek Integrált Településfejlesztési Stratégiáinak elkészítéséhez 2014-2020” c. módszertani dokumentum segíti.

A Stratégia elkészítését a jogszabályi elvárások szerint részletes helyzetfeltáró, helyzetelemző és helyzetértékelő munkarészekből álló Megalapozó vizsgálat, valamint a Településfejlesztési Koncepció hosszú távú célrendszerének felülvizsgálata előzte meg.

¹ Második javított kiadás, 2009. január 28.

Mezőhegyes Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája

A Megalapozó vizsgálat számos tématerületet elemezve, számszerű adatokra támaszkodva ismerteti a város térségi szerepkörét, társadalmi és gazdasági helyzetét, településrendezési háttérét, meghatározva a város és városrészek legfőbb erősségeit, gyengeségeit, lehetőségeit, illetve veszélyeit.

A megalapozó vizsgálati fázis elemzésénél támaszkodni lehetett a KSH 2011. évi Népszámlálás eredményeire mind a városi, mind a városrészi elemzések során, valamint a Belügyminisztérium részéről a szakértői munkát támogató Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer ITS modul adatállományára.

A központi elvárásokon túl az ITS készítői alapoztak a Mezőhegyes város önkormányzatának információszolgáltatásra:

- a stratégia alkotás fázisában a településfejlesztési koncepcióra, a 2014-2020 időszakra releváns helyi koncepciókra és programokra: a 2015-2019 közötti időszakra irányuló Mezőhegyes Gazdasági Programjára,
- a megalapozó vizsgálat jogszabályi elvárások szerinti kidolgozása érdekében helyi adatokra, ágazati koncepciókra, dokumentumokra;
- a stratégiai tervezés folyamatát végigkísítő partnerségi lépések keretében a helyi társadalom véleményét, elképzeléseit tartalmazó információkra, illetve
- a hatályos Településszerkezeti Tervre

A stratégia eredményessége

A stratégia akkor válhat eredményessé, ha:

- a városban megvalósuló fejlesztések térben és időben egymással összehangoltan valósulnak meg;
- a célok és az azok megvalósítása érdekében tervezett projektek jelentős része megvalósul;
- a stratégia segítségével a város a tervezett mértékben ki tudja használni fejlődési potenciálját a 2014-2020 közötti időszakban

2. HELYZETELEMLÉZÉS ÖSSZEFOGLALÁSA

2.1 A városi szintű helyzetelemzés összefoglalása

Településhálózati szerepkör

Mezőhegyes az országos városhálózat fontosabb városfejlődési tengelyeitől elszakadva található. A térséget gyér településhálózat jellemzi mind magyar, mind román oldalon. A település központi funkciói nagyrészt megtalálhatók. Vonzása csak a közvetlenül szomszédos települések felé jelentkezik, azoktól távolodva jelentősen csökken. A településen Mezőkovácsháza, Battonya és Tótkomlós napi szintű vonzása figyelhető meg, Gyula vonzása főleg az egészségügy magas szintű ellátás szempontjából jelentős. Az említett városok elérhetősége az úthálózat szerkezete és állapota miatt nehézségekbe ütközik. A térség úthálózatának rossz minősége kedvezőtlenül befolyásolja a település fejlődési alternatíváit.

Demográfiai viszonyok

A város népessége a XX. század első felében folyamatosan emelkedett egészen 1949-ig - ekkor érte el a legmagasabb szintet, a város 9456 főt számlált. Azután a népességszám folyamatos csökkenése a jellemző. Az utóbbi 15 évben 16 %-kal csökkent Mezőhegyes lakónépessége, ami az országos mértéknél jóval intenzívebb népességfogyást jelent, és Békés megye adatánál is kedvezőtlenebb. Míg az ország népessége ez idő alatt 3 %-kal, addig Békés Megye 12%-al, Mezőhegyes pedig 16%-al csökkent. Az elvándorlás mértéke az országos és a megyei tendenciákhoz hasonlóan magas értékeket mutat. A felsőfokú végzettséget szerző fiatalok, tanulmányaik befejezését követően az ország fejlettebb területeire költöznek a jobb megélhetés érdekében. A helyi foglalkoztatás szempontjából csak az alsó- és középfokú oktatási intézmények, a közigazgatási és kulturális intézmények szolgáltatnak munkalehetőséget a magasabb iskolai végzettséggel rendelkező személyek számára. A mezőgazdasági vállalkozók nagyobb számban tudják lekötni az alacsonyabb képzettségű, szakmunkás végzettséggel rendelkezőket.

Mezőhegyes Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája

Iskolázottság

Mezőhegyes esetében a lakosság 92%-ának legalább általános iskolai végzettsége van. Az érettségivel rendelkezők aránya az 1990-es KSH adatokhoz képest 17 %-kal emelkedett. 2011-ben a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya a 25 feletti korosztályon belül 11% volt. Ez közel duplája a 20 évvel korábbi állapotnak, viszont országos és megyei adatokkal összehasonlítva a település le van maradva iskolázottságot tekintve.

Foglalkoztatottság

A nyilvántartott álláskeresők száma 2001 és 2015 között jelentősen ingadozott, a legmagasabb értéket – a gazdasági válságot követően - 2009-ben érte el, amikor is 458 tartottak számon. A nyilvántartott álláskeresők száma 2009-et követően jelentősen csökkent, melynek eredményeként 2015-re a 2012-es érték 32,75 %-ára mérséklődött, 150 fővel.

Települési kohézió

Mezőhegyes város önkormányzatának fontos a civil szervezetek támogatása. Az önkormányzat céljai közé tartozik, hogy a civil szféra erősödjön, a civil szervezetek nagyobb szerepet vállaljanak a helyi programokban, illetve az önkormányzattal való hatékony együttműködés is gördülékenyebb legyen. A legfőbb tevékenységek, melyeket a városi önkormányzat támogat: a civil szervezetek létrehozásának támogatása, rendezvények, kulturális programok létrehozása, továbbá portolási lehetőségek és egészséges életmóddal kapcsolatos tevékenységek biztosítása. A város civil szervezetei aktív szerepet töltenek be a helyi társadalom közösségépítésében, ehhez az önkormányzat igyekszik anyagi támogatást biztosítani a szervezetek részére.

Intézményrendszer

Mezőhegyesen a közoktatási intézmények kielégítő színvonalon működnek, azonban több intézmény infrastrukturális fejlesztésre szorul. A működés hatékonyságának, és az önkormányzati és intézményi gazdálkodás optimalizálása érdekében elsősorban energetikai korszerűsítések szükségesek. A lakossága számára az egészségügyi és szociális alapellátásra helyben van lehetőség, ugyanakkor infrastrukturális fejlesztésekre szorul mindkét terület. A településen található a Gyulai Pándy Kálmán Kórház Mezőhegyesi

Mezőhegyes Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája

Részlege, mely főleg utókezelő feladatokat lát el 73 ágygal, melyből 30 az onkológiáé, 43 a belgyógyászaté. Az intézményben lehetőség van gyógytorna, fizioterápia, masszázs, diéta, pszichés rehabilitáció, továbbá egészséges életmódot népszerűsítő előadások szervezése. Az egyéb közellátási intézmények Mezőkovácsházán, illetve a megyeszékhelyen, Békéscsabán érhetők el.

Gazdaságszerkezet

Mezőhegyesen a mezőgazdasági termelés, ami magas hozzáadott értéket képvisel. A munkahelyek, nagyobb létszámot foglalkoztató vállalkozások száma elenyésző. A térségben található az ország legjobb minőségű szántóföldei, amelyek tökéletesen alkalmasak a jó minőségű szántóföldi növények termesztésére, valamint a növénytermesztésre épülő állattenyésztésre. A legnagyobb foglalkoztató a Méneshirtok Zrt. Fő tevékenysége a szántóföldi növénytermesztés, a vetőmag-termesztés és vetőmag-feldolgozás, a szarvasmarha-tenyésztés és tejtermelés, valamint az erdő- és vadgazdálkodás. A birtok összterülete 9862 ha, amiből szántóterület 8067 ha. A dolgozói létszám 400 fő, de emellett még ezernél több embernek biztosít több hónapos idénymunkát. Emellett jelentős még a kb. 60 főt foglalkoztató Mezőhegyesi Állami Ménés, amely a 338/2015. (XI. 10.) Korm. rendelet alapján, 2016. január 1-től központi költségvetési szervként működik tovább. A térség rossz megközelíthetősége mellett a helyi munkaerő alacsony képzettsége is súlyos problémát jelent. A helyi gazdaság fellendítése érdekében fontos a város üzleti infrastruktúrájának folyamatos fejlesztése, ezenfelül az ipari, gazdasági területek infrastrukturális bővítése, hozzájárulva a már működő és betelepülő vállalkozások segítését.

Turizmus

A község jelenét és jövőjét - a mezőgazdaság mellett - egyre jobban meghatározza az idegenforgalom, mely az itt jelen lévő jelentős történeti múlttal rendelkező mezőhegyesi ménesre és a méneshirtokhoz kapcsolódó kulturális örökségre épül. Évről évre egyre több szállóvendégek száma, a turizmusból eredő pozitív és negatív hatások a város részét képezik. A Mezőhegyes Turizmusáért Egyesület 1998 óta szolgálja a város érdekeit. Az Egyesület tevékenységi körébe tartozik település idegenforgalmi kapacitások bővítése, továbbá a szálláshely-szolgáltatások és szabadidős programok népszerűsítése.

Mezőhegyes Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája

A kiemelkedő építészeti értékek mellett a település turisztikai potenciálja legnagyobb részt a méneshoz kötődő szolgáltatásokra épül. A lovas turizmus számos formája - bérlovagoltatás, lovas túrák, különböző lovas versenyek – garantál nyugodt környezetben tökéletes kikapcsolódást az ide látogatóknak. A város számos további szabadidős tevékenységet biztosít: vadászati, horgászati lehetőségek, családi programok is várják az érdeklődőket.

Az önkormányzat gazdasági elképzelései

A város önkormányzatának általános fejlesztési elképzelései a költségvetési lehetőségekkel összhangban, a 2014-2019. évre szóló gazdasági programban megfogalmazottak szerint kerülnek megvalósításra. A gazdasági program felvázol egy olyan fejlesztési elképzelést, ami a helyi társadalmi, környezeti és gazdasági adottságok szem előtt tartásával az önkormányzat által nyújtandó feladatok biztosítását, színvonalának javítását szolgálják. A program megfogalmazódtak fejlesztési elképzelések, településfejlesztési javaslatok, munkahelyteremtés, az emberek társadalmi és egészségügyi állapotának javítása, valamint az ifjúság helyzetének rehabilitációja. A város célja, hogy a 2014-2021 közötti uniós fejlesztési ciklus adta lehetőségeket a lehető legnagyobb mértékben kihasználják. Fontos, hogy a gazdálkodók és vállalkozók figyelmét se kerüljék el a pályázati lehetőségek.

Az önkormányzat gazdasági helyzetét az intézményrendszerek megfelelő működése nagymértékben befolyásolja. Az intézményrendszer fenntartásában, működtetésében költségnövekedés jelentkezhet, például az egészségügyi-szociális ellátás intézményrendszerében várható kapacitáshiányok miatt is. Az önkormányzat további célja bevételeinek növelése és a fejlesztési rendszerben rejlő lehetőségek teljes kihasználása. Kulcsfontosságú, hogy a helyi adóbevételek nagy része a működés finanszírozása helyett fejlesztési célt szolgálhasson. A városi önkormányzat bevételeinek növeléséhez a külső támogatási források megszerzése is hozzájárul.

Településszerkezet

Mezőhegyes jelenlegi településszerkezetének kialakulására a Mezőhegyesi Császári és Királyi Ménesház alapítása és fejlődése bírt a legnagyobb befolyással, továbbá nagy hatással volt a település lakosainak mezőgazdasági tevékenysége, illetve a táj szerkezetének jellegzetességei is.

Mezőhegyes Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája

Mezőhegyes különleges településszerkezettel és területhasználattal rendelkezik. A beépített, egybefüggő belterület körül, a mezőgazdasági területekben kisebb beépített területek, majorok, tanyák terülnek el. A történetileg kialakult szerkezet a mai napig jelen van Mezőhegyesen. A majorok a települési táj szerves részei. Mezőhegyes történetéből adódóan a majorokkal együtt alakították a környező tájat is. Számos esetben véderdő, háztáji kertek vagy fasorok övezik a majorokat. A majorokhoz vezető utak és erdősávok tagolják több részre a szántóterületeket. Ez a hatás kimondottan előnyös a tájszerkezet szempontjából. Nincsenek egyedi tanyák a közigazgatási területen, illetve nem jellemző a mezőgazdasági földterületek elaprózottsága sem. A sajátos településszerkezet megőrzése kétségkívül fontos.

A város központi belterülete mind lakóterületeit, mind gazdasági területeit figyelembe véve rendelkezik tartalékterületekkel. Mezőhegyes sok olyan épülettel, épületegyüttessel rendelkezik, melyek egykori funkciójukat mára már elvesztették. Ezek az épületek pillanatnyilag hasznosítatlanul, vagy alulhasznosítva állnak, annak ellenére, hogy közülük sok helyi, vagy országos védettség alatt áll. Teljes mértékű hasznosításuk nagy jelentőséggel bír fennmaradásuk és így a településkép értékének megőrzése érdekében is.

Épített környezet

Mezőhegyes építészeti értékei több évszázados múltra tekintenek vissza, ahol az építészeti értékek nagy számban maradtak fent. A hagyományos építészet jellemzői közül számos lakóépület, közintézmény, mezőgazdasági és major épület őrzi még a településre jellemző, hagyományos építészeti vonásokat, valamint igen sok hagyományos utcakép maradt fenn. A város gazdasági programjának céljai között szerepel az épített környezeti értékeinek megőrzése, a műemlékek helyreállítása, a Világörökség Várományosi listáról a Világörökség részévé válni, valamint a helyi örökség értékeinek megőrzése.

Védett örökségi emlékek

Mezőhegyesnek számos helyi védelem oltalma alatt álló épített értéke van. Az építészeti környezet védelméről szóló 2/1996. (II.1.) Ö. sz. rendelet 2. sz. melléklete tartalmazza ezen épületek listáját. A tizenhat helyi védett épület, és a számtalan országos védelem alatt álló épület biztosítják a Hild díjas, régi, nagy hagyományokkal rendelkező város épített

Mezőhegyes Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája

örökségének megőrzését. Továbbá huszonegy olyan épület található, amelyet helyi védelemre javasoltak.

Zöldfelületek

A város zöldfelületi rendszere igen változatos elemekből áll, a szigetes zöldfelületi rendszer tulajdonságai jellemzőek. Számottevő elemei a belterületi szerkezeti jelentőségű zöldfelületek, közkertek, a sportpálya és a lóverseny pálya területe. Mezőhegyes központi területe zöldfelületi elemekkel jól ellátott. A belterületi zöldfelületi elemek közül a legjelentősebbek a közparkok, közkertek.

A városi, és városközponti zöldterületekről elmondható, hogy gondozottak, a fenntartási munkák minősége és mennyisége kielégítő. Ugyanakkor növényállományuk jórészt elöregedett, ezért a város élhetősége, a városkép javítása és a turizmus fellendítése céljából szakszerű, megújító jellegű beavatkozásokat igényelnek. A város zöldfelületi rendszerében inkább minőségi, mint mennyiségi változtatásokra van szükség.

Tájhasználat

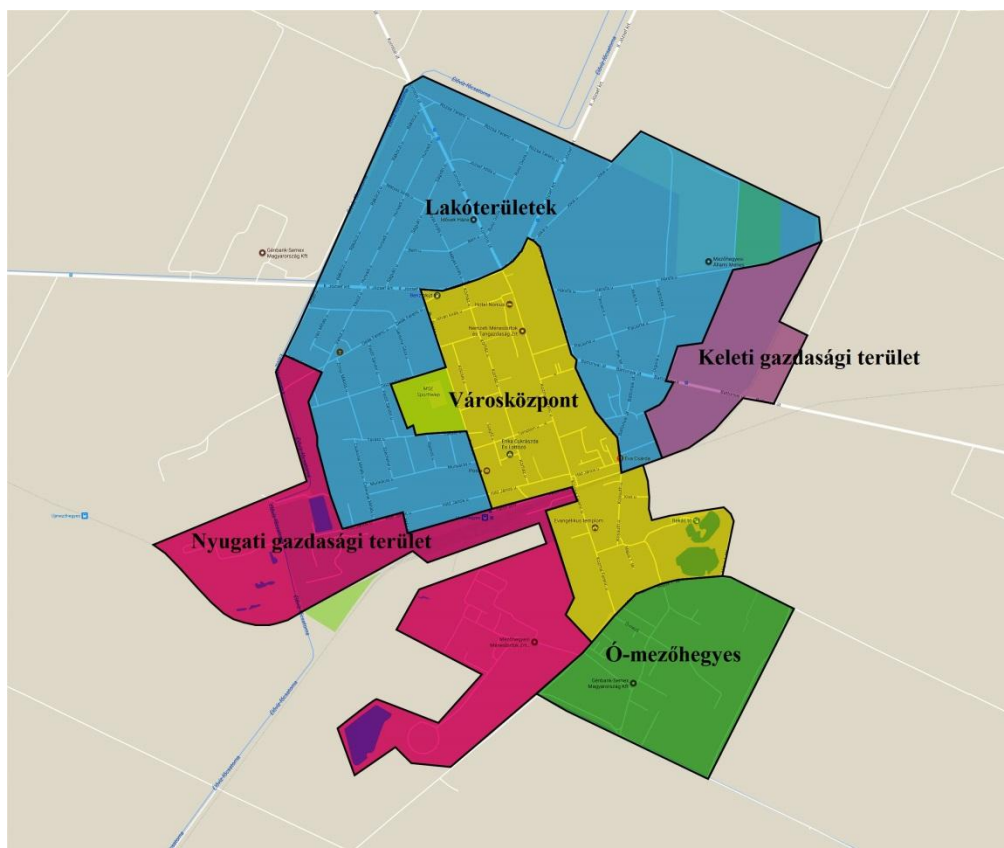
A tájhasználatok kialakulását nagymértékben befolyásolta az Alföldön való elhelyezkedése. A kialakult tájhasználat nagy része a jó minőségű talajhoz, és a mezőgazdasági művelésre kitűnően alkalmas talajtani viszonyokhoz alkalmazkodott. A művelési ágakat tekintve a tájhasználatok közül a mezőgazdasági területek vannak túlsúlyban, ezen belül is a szántóterületek, melyek a város közigazgatási területének több mint 80%-át teszik ki. Ez abból is adódik, hogy a térség talajtani és éghajlati adottságai kimondottan alkalmasak a mezőgazdasági termelésre. Mezőhegyes területének közel 10%-át erdő borítja, amely a mezőgazdaság után a második legjelentősebb külterületi területhasználat. Jelentős arányú továbbá a kivett terület is. A kertek, gyümölcsösök, nádasok és gyepek mindössze 1 %-nál is kisebb mértékben vannak jelen a területen.

2.2 A városrészi szintű helyzetelemzés összefoglalása

Mezőhegyes városrészei funkcionális tulajdonságuk alapján kerültek lehatárolásra, ebből kifolyólag hat városszerkezeti részt különítettünk el:

- A funkcióiban gazdag, intézményi **Városközpont**
- A központi városrészt körülvevő jellemzően **Lakóterületekre**,
- Megfelelő infrastrukturális ellátottsággal rendelkező **Nyugati gazdasági területre**
- Mezőgazdasági termelést kiszolgáló **Keleti gazdasági területre**,
- A belterülettel közvetlenül érintkező **Ó-mezőhegyesre**,
- A település belterületét övező **külterületi** részre.

Az egyes városrészek a településen belüli szerepköre, funkciója és a környezettel való viszonya alapján kerülnek bemutatásra, illetve a részletes városrészi leírásokat is tartalmazzák az egyes alfejezetek. A városrészek összehasonlításában a KSH 2011. évi népszámlálás során szolgáltatott adatokat is figyelembe vettük.

1. térkép: Mezőhegyes városrészei

Forrás: saját szerkesztés

Mezőhegyes Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája

Mezőhegyes hat városrészéből négy (Városközpont, Lakóterületek, Ó-Mezőhegyes és Egyéb külterület, majorok városrész) lakott terület. A két gazdasági terület (Keleti és Nyugati) lakónépességgel nem rendelkezik. A vállalkozók számára kedvező feltételeket biztosítva, letelepedésüket segítve e két városrész munkalehetőséget biztosíthat a város lakosai számára. Szerkezeti jelentőségük miatt önálló városrészként kerülnek megkülönböztetésre.

1. Városközpont

A Városközpont lakófunkciója mellett az intézmények és kereskedelmi egységek vegyes képe jellemzi. Ugyanakkor itt találhatóak a belterület védett, értéket hordozó épített környezet többsége is. A városközpontban található az intézmények többsége, a beépítettség itt a legváltozatosabb: a panelépületektől, a műemlékekben működő intézményekig a sokszínűség dominál. A városrészen keresztül vezetnek a települést érintő turistaútvonalak, melyek közül a legjelentősebb a Tótkomlós felől érkező és Árokpuszta, Külsőperreg irányba induló útvonal, mely a belterületről kezdve a külterületi majorok felé halad. Az útvonal érinti a város épített értékeit. A városrészben található a legnagyobb kiterjedésű zöldfelületek. Ez nagymértékben befolyásolja a lakók komfortérzetét.

Városközpont kedvezőbb helyzetben van a többi városrészhez képest, ugyanis itt a legmagasabb a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya, illetve itt a legmagasabb a foglalkoztatottak aránya is.

A város élhetősége, és a városkép javítása érdekében célszerű a városrész fejlesztése. A területrész gyalogosan könnyedén bejárható, a gyalogos infrastruktúra megfelelően kiépített. A településen jelentős a kerékpáros forgalom, ennek ellenére a kerékpáros közlekedés a közutak használatára szorul a kerékpárút-hálózat hiányosságai miatt.

2. térkép: Városközpont elhelyezkedése

Forrás: saját szerkesztés

A központi városrész a település életében meghatározó szerepet tölt be, húzóerőt képvisel a város egészére nézve. A fejlesztések nem csak a település hétköznapi életébe hozhat pozitív változásokat, hanem az idegenforgalom növekedésének esélyét is magában rejti. A városrész arculata jelentősen befolyásolja az idelátogatók, (turisták, vendégek) a város egészéről alkotott véleményét, illetve kihatással van a lovas turisztikával és egyéb turisztikai attrakciókkal kapcsolatos gazdasági tevékenységekre.

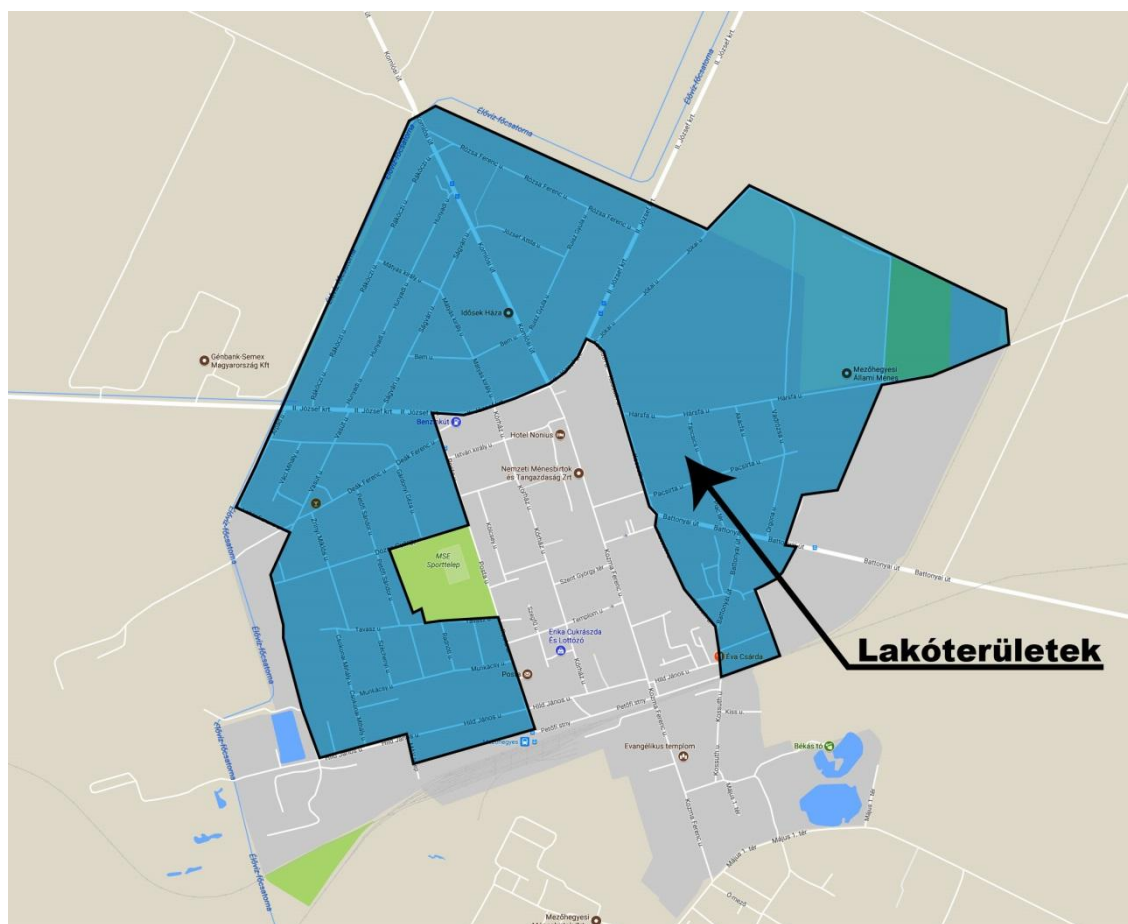
Lakóterületek

A város lakóterületei egyértelműen elsősorban a lakófunkciót szolgálják. Nem találhatunk a központi területekhez viszonyítva intézményi és gazdasági zónákat, csak elvétve található egy-egy szolgáltató épület, intézményi vagy gazdasági terület. Ezek a lakófunkciót nem befolyásolják. A lakóterületek beépítése általában oldalhatáron, vagy szabadon álló kertes

Mezőhegyes Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája

családi házak, de találhatónk ikerházakat is. A házak többsége földszintes, csak az újabb lakóházak rendelkeznek tetőbeépítéssel vagy emelettel. A területen gyakoriak a melléképülettel és háztáji, kiskerttel rendelkező családi házak. A lakóterületen három helyi védettséget élvező épület is található.

A város lakóterületei nagyszámú, telken belüli zöldfelülettel rendelkeznek. A közlekedés célú közterületek is - zöldfelület ellátottság szempontjából - jó állapotúak. A zöld sávokat a lakosok többsége gondozza, ingatlanjuk előtt. Gyalogos közlekedés szempontjából a járdák az utcák többségében megtalálhatók, állapotuk optimális. A kerékpáros forgalom jelentős a városban, viszont kerékpárút még nem került kiépítésre, továbbá a parkolás igényei is kielégítettek.

3. térkép: Lakóterületek térképe

Forrás: Saját szerkesztés

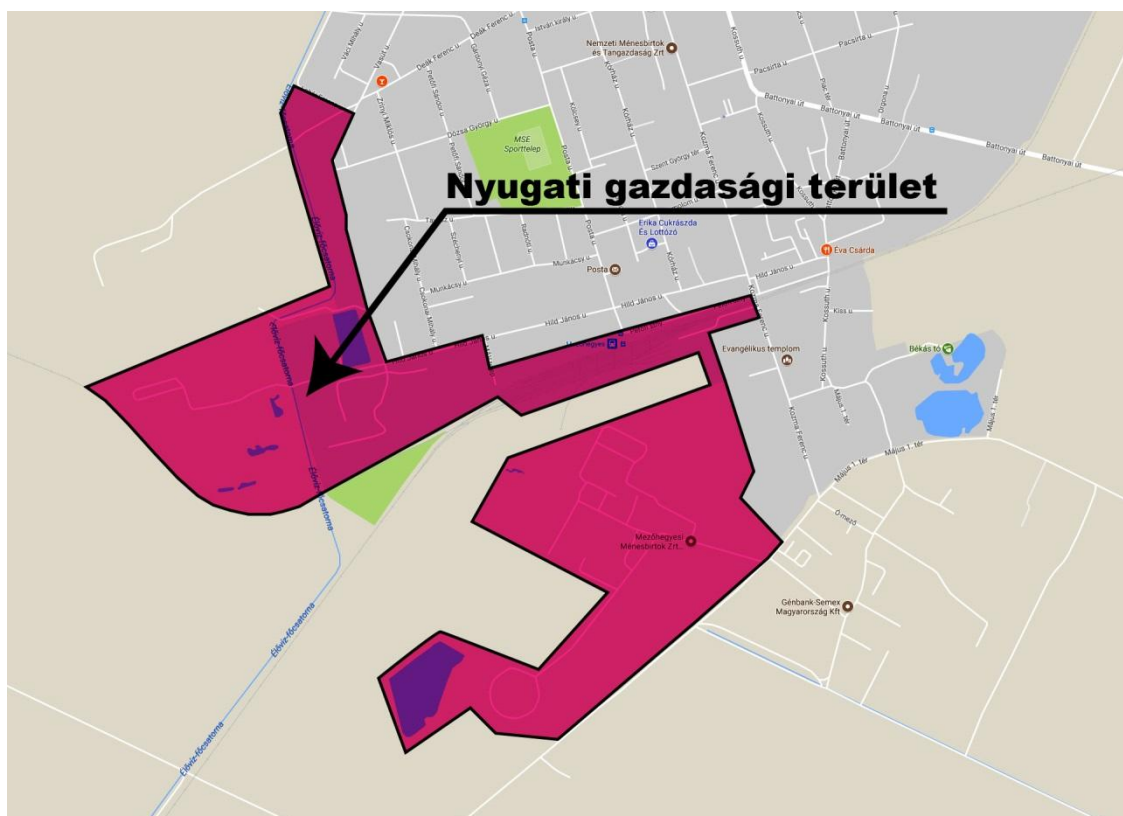
A Lakóterületek a városban élő lakosság közel felének ad otthont. A lakhatási körülmények javítása és az életszínvonal növelése fontos feladat. Ahhoz, hogy Mezőhegyes az adottságainak megfelelően az élhető települések egyik mintája lehessen

Mezőhegyes Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája

és népességét megtartsa, a lakóterületek folyamatos fejlesztésre szorulnak. Az életkörülmények javítása nem csupán a fizikai térben értelmezhető, hanem a lakosok munkalehetőségeinek biztosításával, képzésével, a szociális helyzet javításával is együtt jár.

Nyugati gazdasági terület

Mezőhegyes jelentős méretű gazdasági területekkel rendelkezik. A belterület délnyugati határában található városrész a település gazdasági területeinek számottevő részét magába foglalja. A városrész gazdasági funkciójából adódóan közintézmények, illetve lakóterületek nem találhatók a területen. Infrastrukturális ellátottsága kielégítő. A terület nagy előnye, hogy közvetlen vasúti kapcsolattal rendelkezik. Közúti megközelítése a lakóterületeken keresztül történik, mivel elkerülő út kiépítésére még nem került sor. A nyugati gazdasági területeken található a volt cukorgyár kihasználatlan épülete, a Ménesbirtok sertéstelepe, illetve a növénynemesítő és vetőmagüzeme. A városrészben további területi tartalék nem áll rendelkezésre.

4. térkép: Nyugati gazdasági terület térképe

Forrás: Saját szerkesztés

Keleti gazdasági terület

A város keleti területén számos gazdasági tevékenységet folytató telephely. Mindenekelőtt mezőgazdasági termelést végző vállalkozásoknak biztosít helyet a terület, illetve még be nem épített gazdasági hasznosításra szánt tartalékterületekkel rendelkezik. A városszerkezeti egység megközelíthetősége egyszerű, továbbá közvetlen vasúti kapcsolattal is rendelkezik

5. térkép: Keleti gazdasági terület térképe

Forrás: Saját szerkesztés

Mindkét gazdasági terület nagyszámú humán-erő-forrás kapacitással rendelkezik, munkalehetőséget biztosítva a helyi lakosoknak

Ó-mezőhegyesre

A városrész szerkezetében és funkciójában a külterületi majorokhoz hasonlít, de területe közvetlenül érintkezik a belterülettel. Ebből kifolyólag intézményi funkcióhiányban nem szenved: a központi funkciók gyalogos távolságban könnyen elérhetőek. Ettől függetlenül az épületek és közvetlen környezetük szegénységről árulkodik. A terület arculata

Mezőhegyes Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája

rendezetlen, az épületek komfortfokozata és állapota leromlott. A Ménesbirtok kihasználatlan műemléki épületei az évek során fokozatosan romlanak, elértéktelenednek. A beépítettséget vizsgálva a városrész falusias jellegű, többségében családi és társas házak találhatók, illetve jó néhány gazdasági épület. Az utak burkolatlanok, a Ménesbirtok számos értékes épülete kihasználatlan, ezáltal állapotuk folyamatosan romlik. Zöldfelületekben gazdag terület, többségében erdő határolja, viszont a közterületek zöldfelületei elhanyagoltak.

6. térkép: Ó-mezőhegyes elhelyezkedése

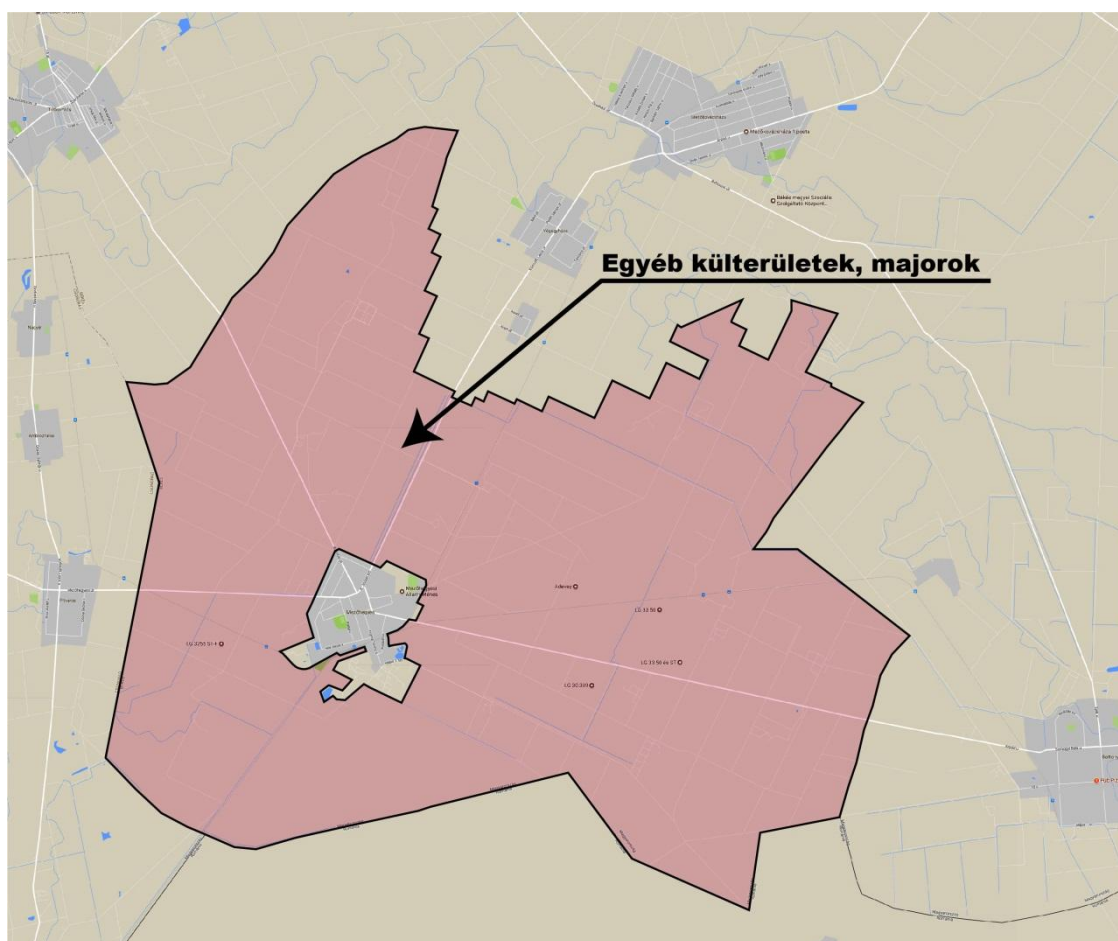
Forrás: Saját szerkesztés

Ó-Mezőhegyes lakosságának és épített környezetének –a város életében történő - integrálása a belterületi határ menti fekvés miatt fontos. A fentiekben megemlítsre került, hogy a terület nagy része rendezetlen, az életkörülmények nem kielégítőek. Az épített örökség jelentős része romlásnak indult.

Egyéb külterületek, majorok

Mezőhegyes külterületei javarészt mezőgazdasági területek. A Ménesgazdaság több száz hektáron végez szántóföldi művelést. A külterületek többségében ilyen nagytáblás, részben öntözött szántóterületekből állnak. A mezőgazdasági termeléshez szükséges telephelyek egy bizonyos része egyaránt a külterületeken található.

Mezőhegyes külterületén elszórtan elhelyezkedő majorok fontos részét képezik a városrésznek. A külterületi majorok közül van, amelyik teljesen elhagyott, mások ma is mezőgazdasági termelés színhelyei, és vannak, amelyek lakóterületként funkcionálnak. A majorok helyzete Mezőhegyesen kedvezőbb az Alföld más területein található tanyákhoz képest: megközelíthetőségük jellemzően burkolt úton történik, villamos-energiával ellátottak és vízellátásuk is megoldott. A majorok épületeinek állapota többségében kedvezőtlen, sok helyi és országos műemléki oltalom alatt álló épület állapota leromlott. ***Mezőhegyes szegregátuma a 47-es számú majorban található.***

7. térkép: Egyéb külterületek, majorok elhelyezkedése

Forrás: Saját szerkesztés

Mezőhegyes Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája

1. táblázat: Városrészek funkciói

Városrészek	Községi	Közigazgatási	Humán szolgáltatási	Város központi	Zöldfelület, környezeti	Mezőgazdasági	Kereskedelmi	Közlekedési, távközlési	Ipari, logisztikai	Turisztikai, rekreációs	Lakó
	Funkciók										
Városközpont											
Lakóterületek											
Nyugati gazdasági terület											
Keleti gazdasági terület											
Ó-mezőhegyes											
Egyéb külterületek, majorok											
	domináns funkció										
	kiegészítő funkció										

Forrás: saját szerkesztés

3. KÖZÉPTÁVÚ CÉLOK ÉS AZOK ÖSSZEFÜGGÉSEI

Mezőhegyes város stratégiai célrendszere illeszkedik az Európai Unió 2014-2020 időszakra vonatkozó tematikus célkitűzéseire, a Békés Megye Területfejlesztési Konceptiójához (2013), Területfejlesztési Programjához (2014), továbbá a Mezőkovácsházai járás részprogramjának célrendszeréhez.

Mezőhegyes város 2009-ben - 294/2009. (IX.22.) számú határozattal - elfogadott Településfejlesztési Konceptiója képezi a tervezés kiindulási alapját. Ugyanakkor a korábbiakban elkészített Integrált Városfejlesztési Stratégia (IVS 2009) javaslatai a megvalósítás tapasztalatainak leszűrését követően szintén beépítésre kerülnek az új stratégiai dokumentumba.

A stratégiai célmeghatározás során az alábbi dokumentumokra, javaslatokra tudunk támaszkodni:

- Mezőhegyes Város Önkormányzatának 2014-2019-es évre szóló Gazdasági Programjában található célkitűzések
- az ITS keretében készített Megalapozó vizsgálat eredmények és a vizsgálatban szereplő megállapítások
- Mezőhegyes Város Településfejlesztési Konceptiója
- a tervezési folyamatot kísérő partnerségi lépések keretében megismert helyi elképzelésekre, tanácsokra (lakossági fórum eredményei)

A 2015-2020 közötti időszak fejlesztési célrendszer kialakítása a következő alapelveket követi:

- A meghatározott fejlesztési célok tényleges fejlesztési igényekre és szükségletekre fókuszálnak és a megalapozó vizsgálatban feltárt erősségekre, potenciálokra és azok teljes mértékű kihasználására épüljenek.
- A célrendszer legyen világos és egyértelmű: általános célkitűzések helyett a helyi igényekre és jellegzetességekre épüljön
- A megfogalmazott célok műszakilag, pénzügyileg, a társadalom teljesítőképessége és a fenntarthatóság szempontjából reálisak legyenek.
- A megvalósíthatóság érdekében igazodjanak a célok a 2015-2020 között elérhető forráslehetőségekhez, ugyanakkor az egyelőre forrás-lehetőséggel nem rendelkező, de a közösség számára fontos célok is legyenek megfogalmazva

3.1 Jövőkép

A jövőkép pozicionálja a várost a régióban, a járásban és a város vonzáskörzetében egyaránt. Meghatározza a társadalmi, gazdasági és épített környezetet érintő állapotot és a szignifikáns folyamatokat. A jövőkép 2030-ig kiterjedően kerül rögzítésre. A komplex fejlesztések megvalósulása kapcsán a település jövőképe az alábbi:

Mezőhegyes Város Jövőképe

Mezőhegyes város hátrányos helyzetének csökkentése a lakossági életminőség, és életkörnyezet javítása, valamint a gazdasági beruházások ösztönzése és növelése révén

A Dél-alföldi Operatív Program a városok fejlesztésének egyik eszközeként a kistérségi központok funkcióbővítő, komplex megújítását tekinti mérvadónak. Ezek a városok olyan feladatokat is ellátnak, melyek saját területükön túl, a közvetlen környezetükben lévő községek és városok mindennapi életére is kihatással vannak. A Mezőkovácsházai kistérség, sajátos településszerkezetének köszönhetően több, hasonló méretű városi települést foglal magába. Az évek során a város számos lépést tett építészeti értékeinek védelméért, lehetőségeihez mértén ápolta épített- és természeti környezetét, működtette intézményrendszerét minden területen. A fejlesztések tudatos folytatására van szükség úgy, hogy a köz- és magánszféra együttműködésével a 3.2.1 fejezetben bemutatott tematikus célok megvalósuljanak.

Mezőhegyes város jövőbeli céljai az alábbiakban foglalhatók össze:

Az elérhetőség javítása

A jobb közlekedési lehetőségek kistérségi szinten a mellékúthálózat szűk keresztmetszeteinek felszámolásával, továbbá a térségi alközponti szerep erősítésével érhető el. Nagy hangsúlyt kell fektetni arra, hogy a romániai országhatár megszűnése után megnyitja a lehetőséget a gyorsabb és egyszerűbb személy-és áruforgalom előtt. Ennek érdekében az Arad felé vezető közút javítása elengedhetetlen. A fizikai elérhetőség mellett kiemelt szerepet kap az információs elérhetőség biztosítása is.

Környezet védelme és fejlesztése

A környezet az egyik legfontosabb tényező egy város életében, mivel a települési környezet hatással bír az emberek életminőségére, kihat teljesítőképességükre és jelentős szerepe van abban, hogy minőségével vonzza a lakosságot, amely nemcsak munkaerőt, hanem adóbevételt és a helyi vállalkozások számára piacot is jelenthet. A természeti és az épített környezet műemlékei, - a kulturális örökség tényezői - a turisztikai potenciál szempontjából szembetűnőek.

Az új beruházások vonzásában fontos tényező, hogy a vállalkozások zöld mezős területeken tudjanak fejleszteni és megfelelő kiépített infrastruktúrával rendelkezzenek az adott terület egység. A versenyképesség növelése az innováció elterjesztése, a műszaki infrastruktúra környezetbarát fejlesztése során érhető el. A környezetbarát technológiák, a tisztább termelési rendszerek, a környezettudatos szervezeti és irányítási rendszerek, a környezetbarát közlekedési módok mind hozzájárul ahhoz, hogy egy élhető települési környezet alakuljon ki. A gazdasági versenyképesség növelése, az átfogó környezetgazdálkodás és az integrált környezeti tervezés hozzájárulnak a környezeti állapot megőrzéséhez és javításához.

Turisztikai infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztése

A turisztika területén való érvényesülés érdekében fontos a település turisztikai vonzerőéhez illeszkedő turisztikai infrastruktúra fejlesztése, és az ehhez kapcsolódó vendéglátói szolgáltatások rendszerének összehangolt fejlesztése. Meg kell erősíteni a különböző turisztikai szolgáltatások kistérségi, megyei minőségét, hogy Mezőhegyes versenyképes célterületként jelenjen meg a hazai és nemzetközi turisztikai piacon. A város adottságait figyelembe véve a lovas turizmusra kell alapozni a turisztikai fejlesztéseket. Célszerű létrehozni egy turizmusfejlesztési koncepciót, mely javaslatokat ad arra, miként tud a település az idegenforgalom területén megjelenni, illetve megmaradni. Mindezekhez hozzátartozik a műemlékek helyreállítása, új funkciókkal való ellátása, és a Világörökség cím mihamarabbi elnyerése.

Üzleti környezet és szolgáltatások fejlesztése

A vállalkozói igényeket kielégítő üzleti környezet megteremtése lehetőséget biztosít az új vállalkozások letelepedéséhez, továbbá enyhíti az őket terhelő adminisztratív korlátokat is.

Mezőhegyes Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája

Az ösztönző üzleti környezet legfontosabb elemei a befektetőbarát önkormányzat, hatékony információs csatornák, lehetséges kooperációs partnerek, megfelelő telephelyi kínálat és a vállalkozások működését segítő intézmények szolgáltatások.

Térségi hálózatok ösztönzése és a kis- és középvállalatok fejlesztése

A helyi-kistérségi társadalmi és gazdasági szereplők együttműködése, helyi adottságaik felismerése és azok együttes kihasználása. Jelentős változást idézhet elő a város gazdasági életében, ha egy iparágban, egy értéklánc-rendszer mentén szerveződő gazdasági klaszterek, a beszállítói hálózatok jönnek létre. Ennek kialakítása az iparban és a mezőgazdaságban is egyaránt fontos. A mezőgazdasági termelésben a térség sajátosságaira való tekintettel a lótenyésztésben, a lovagoltatási lehetőségek közös marketingjében lehet együttműködést kiépíteni. Szem előtt kell tartani a Ménesbirtok Zrt. - mint a térség vezető mezőgazdasági nagyüzemének - meghatározó szerepét. A társaság nem csak méretében, hanem a fejlesztések és kutatások terén is kiemelkedő jelentőséggel bír a város életében. Éppen ezért nem szabad, hogy a Ménesbirtok Zrt. és ezen keresztül az állam kivonuljon a majori fejlesztésekből. Továbbá jelentős a KKV szektor képzése, a piacképes termékstruktúra kialakulása, a vállalkozások exportképességének javítása.

Helyi menedzsment szervezeti fejlődése, stratégia alkotása

A településfejlesztés stratégiai menedzselési és tervezési készségeinek, valamint a piacorientált versenyszemlélet megerősítése, az innovációs képességek fejlesztése.

A települési marketing-kommunikáció erősítése

A kommunikációs és marketing eszközök megfelelő alkalmazása nélkülözhetetlen a befektetések ösztönzésében, a turizmus élénkítésében, a lakossági elégedettség, a pozitív megítélés kialakításában egyaránt. Elengedhetetlen a magyarul, angolul és németül egyaránt jól kommunikálható figyelemfelkeltő marketinganyag elkészítése.

Tudástársadalom építése és az innováció területi terjesztése

Az társadalom által kínált információs lehetőségek területi terjedésének támogatása kiemelten fontos, hiszen ennek révén a lakosság bevonható lesz a gazdaság vérkeringésébe. Az innovatív fejlesztési megoldások minden esetben előnyben

részesülnek. Az innováció és a kutatás-fejlesztés területén meghatározó szerepe van a Ménesbirtok Zrt.-nek. Továbbá fontos, hogy a város kapcsolódhasson a Szegeden meglevő lehetőségekhez/fejlesztésekhez.

Életminőség

A város célja a jobb életminőség biztosítása, a hagyományok ápolása. A közterületeken megvalósuló minőségi fejlesztésének köszönhetően a lakóterületek általános állapota javul. Mezőhegyes élhető, magas minőségű szolgáltatásokkal rendelkező, megfelelő életminőséget biztosító város, amely mindenki számára megfelelő szolgáltatást biztosít mind oktatási, mind egészségügyi és szociális ellátottság terén.

A jövőképpen és az átfogó célokban megfogalmazott tendenciák a városfejlesztés legfőbb kihívásaira és problémáira összpontosítanak. Ezek megvalósulását a tematikus célokban megfogalmazott fejlesztési célok segítik elő.

Átfogó cél:

Mezőhegyes város népességmegtartó erejének növelése a gazdasági környezet, illetve a lakosság életkörülményének, életszínvonalának javításával, kiemelten az épített környezet, a kulturális és természeti értékek megőrzését szem előtt tartó stabil gazdasági háttérben

Az átfogó cél a város gazdasági teljesítményének növelését, a versenyképesség javítását, a foglalkoztatással, munkahelyteremtéssel kapcsolatos gazdaságfejlesztési elképzeléseket, illetve a lakosság életszínvonalának növelését célozza meg. Figyelembe veszi Mezőhegyes jelenlegi gazdasági helyzetét és a jövőképpen megfogalmazott elképzelésekkel összehangoltan igyekszik véghezvinni a fejlesztéseket.

A harmonikus, kisvárosi arculat növeli a város népességmegtartó erejét, elősegíti az ide látogatók és a gazdasági szereplők letelepedését. Mindezek segítik a befogadó társadalom létrejöttét, valamint javul a eltérő társadalmi helyzetű csoportok közötti kohézió, csökken az esélyegyenlőség.

A város gazdasági növekedése a helyi vállalkozások erősítésével és befektetőbarát környezet kiépítésével érhető el. A település ösztönzi a mezőgazdasági termékek

Mezőhegyes Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája

termeléssel foglalkozó vállalkozások letelepedését, illetve támogatja a meglévő, hasznosítatlan üzemi területek rekonstrukcióját. A határ közelségét kihasználva turisztikai intézményi hálózat kiépítésével növekedhet a látogatók száma, ami egyaránt hatással van a turizmusra és a kereskedelemre is. A munkahelyteremtés hozzájárul a város népességmegtartó erejének növeléséhez, a település integrált fejlődéséhez.

Az átfogó célban kiemelt szerepe van az egészségmegőrzésnek: lényeges, hogy mindenki számára elérhető legyen a magas színvonalon működő egészségügyi, szociális szolgáltatások. A városi önkormányzat által biztosított egészségügyi szolgáltatások minőségének javítása elengedhetetlen feladat, melyhez kapcsolódóan fontos, hogy a szakrendelések minél nagyobb körben biztosítva legyenek a lakosság számára. Ez az elképzelés a Megyei Kórházzal együttműködve, Egészségügyi Centrum létrehozásával teljesíthető.

Az alapcél kihangsúlyozza a jövőképpen is megfogalmazott versenyképességhez kapcsolódó fejlesztéseket, amelyek kölcsönhatásban állnak a település építészeti, gazdasági és társadalmi megjelenésével. Az átfogó célban megfogalmazottak együttesen javuló demográfiai helyzetet jeleznek előre. Egyes számítások szerint a javasolt intézkedések - a koncepció időtávlátának végén - kismértékű népességemelkedést eredményeznek. Ez egyaránt származik a vándorlási különbözet pozitívumából és a természetes fogyás megfordulásából.

3.2 A stratégiai fejlesztési célok meghatározása

Mezőhegyes Város 2014-2019 között megvalósítandó középtávú stratégia céljai két típusba sorolhatók: városi szintű tematikus célokra és városrészi szintű területi célokra.

3.2.1 Városi szintű középtávú tematikus célok

A jövőkép elérését segítő, városi szintű tematikus célok 7-8 évre szólnak, ezek olyan középtávú célok, melyek ágazati bontásban kerülnek megfogalmazásra.

- T1: A „Világörökség Várományos Város” épített és természeti értékeinek megőrzése és megújítása, a településen élők életminőségének javítása
- T2: A város gazdasági szerepkörének erősítése és ezzel párhuzamosan a foglalkoztatottak számának és képzettségi szintjének növelése

T1: A „Világörökség Várományos Város” épített és természeti értékeinek megőrzése és megújítása, a településen élők életminőségének javítása

A mezőhegyesi épített örökség jó néhány olyan elemet tartalmaz, melyek megfelelő fejlesztést követően a város ékkövei, turisztikai látványosságai és lehetnek. Az örökségek egy része most is funkcióval bír, ugyanakkor felhasználásukat és jövőbeni hasznosításukat újra kell gondolni. Működésük eredményesebbé tételével javul a szolgáltatások minősége, és az azokat igénybe vevők elégedettsége. Ezek hatására egy minden szempontból könnyebben fenntartható rendszer jön létre. Az életminőség javításába nem csak az attraktív elemek fejlesztése tartozik, hanem a város infrastrukturális fejlesztései is, mint például belterületi utak rekonstrukciója, kerékpárutak építése.

Az idegenforgalom és a városi turizmus fejlesztése jelentős a kistérségi lakosság és a turisták érdeklődésének felkeltése céljából. Ennek érdekében marketing tevékenységeket kell folytatni. Mezőhegyes idegenforgalma alapvetően a lovas turizmusra és ehhez kapcsolódó kiegészítő szolgáltatásokra építve fejleszthető, emellett a környező táj kedvez az aktív turizmus egyes ágainak is, mint például a biciklis- és vadászturizmusnak. Ezen célok megvalósulásához nélkülözhetetlen a városi szabadidős területek fejlesztése, melyek részben a város lakói számára kedveznek, részben pedig a turisták számára hasznos időtöltésként szolgálnak.

A város intézményrendszerének fejlesztése hozzájárul a lakosság életkörülményeinek javításához és társadalmi elégedettségük növeléséhez. A tervezett fejlesztések az elmúlt évtizedben bekövetkező demográfiai és társadalmi változásai miatt is indokoltak. A legfontosabb cél a kor elvárásainak megfelelő működési környezet kialakítása, valamint a szolgáltatások minőségének fejlesztése.

A településen élők életminőségének növeléséhez hozzátartozik az eltérő társadalmi helyzetű csoportok közötti kohézió javítása és a társadalmi, egészségügyi szolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférés és esélyegyenlőség megteremtése. Csak határozott társadalom képes végrehajtani a célul kitűzött integrációt.

A tematikus célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- Kulturális és szabadidős tevékenységek területének biztosítása
- Kistérségi kulturális programok szervezése
- Aktív turizmus fejlesztése

- Meglévő épületek átalakítása fejlesztése szálláshely céljából
- a bezárt fürdő környezetének rehabilitációja, újrainyítása

T2: A város gazdasági szerepkörének erősítése és ezzel párhuzamosan a foglalkoztatottak számának és képzettségi szintjének növelése

Egy térség fejlődésének legfontosabb indikátora a gazdasági növekedés mértéke. A versenyképes gazdaság kialakítása Békés megye modernizációjában kulcsszerepet tölt be. A területfejlesztési politika funkciója tehát a gazdasággal összefüggő térségi érdekek érvényesítése, vagyis a működő tőke számára vonzó környezet biztosítása, a térség erőforrásaira építő és összehasonlító előnyeit kihasználó gazdasági bázis kialakítása, a lakosság és közösségei boldogulásának elősegítése.

A települési szolgáltatások mennyiségi és minőségi bővítésén túl a gazdasági szereplőkkel való együttműködés erősítése, a helyi gazdaság fellendítése is cél. A vállalkozások fejlődését, növekedését, illetve a munkaerő versenyképességét elősegítő beavatkozásokat kell végrehajtani. Lényeges, hogy a vállalkozások működése javuljon, biztosítva a versenyképesség és működési hatékonyság növekedését. E területen egyszerre szükséges a foglalkoztatást bővítő fejlesztések alapfeltételeit megteremteni, és a város tőkevonzó képességét fejleszteni. Elsősorban a lehetséges betelepülő vállalkozások számára megfelelő ipari területet kell biztosítani.

A városi lakosság képzettségi szintjének javítása hozzájárul a munkahelyhez való hozzájutás esélyének javulásához. Az elvándorlás elsősorban a képzettebb lakosság oldaláról veszélyezteti a várost, tehát a kvalifikált munkaerő megtartása érdekében minőségi munkahelyek és lehetőségek biztosítása is elemi érdek, ez pedig nem történhet meg a gazdasági fejlesztések nélkül.

Összpontosított forrásfelhasználással, a gazdasági szereplők igényeire épülő környezet kialakítására kell törekedni, amely kiindulópontja lehet egy intenzívebb, megújult szerkezetű ágazati fejlődés alapjának. A versenyképes gazdasági szerkezet létrejötte döntően a kis- és közepes vállalkozások fejlődésén múlik, ezért a vállalkozásfejlesztést segítő intézmények létrejöttének támogatása létfontosságú.

A tematikus célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- Barnamezős területek hasznosítása
- Ipari park kialakítása – infrastruktúrafejlesztése

- Egészségügyi alapellátás fejlesztése
- Sportcsarnok korszerűsítése
- Közösségi szemléletformáló programok
- Helyismereti programok
- Anti-szegregációs program
- Szemléletformálás, oktatás
- Önkormányzati intézmények energiatudatos felújítása

3.2.2 Városrészi szintű területi célok

A város középtávú tematikus céljai közé azon a városrészi célkitűzések tartoznak, melyek egy vagy több városrészben valósulnak meg. A területi célok, valamint a tematikus célok együttes megvalósítása hozzájárul a településfejlesztési koncepcióban felvázolt átfogó célok és a tervezett jövőkép eléréséhez. A középtávú területi célok a Megalapozó vizsgálat városrészi szintű helyzetfeltárása és helyzetelemzése alapján kerülnek meghatározásra.

A városrészi célok meghatározásának alapelvei:

- városfejlesztési erőforrások lehető leghatékonyabb területi elrendezésével a város jövőképeknek minél nagyobb lépéssel való megközelítése
- a területi célok a városrész gazdasági, társadalmi és funkcionális jellemzői alapján legyenek megállapítva
- hatékonyan támogassák a város egészére érvényes célrendszer megvalósulását
- városrész hátrányainak enyhítése elsősorban a városi szintű átfogó célok megvalósítását is megakadályozó szakterületeken
- városrész erősségeinek felhasználása a város tematikus céljainak elérése érdekében

Városrészi célok felsorolása:

V1: Városmag – A történelmi belváros funkcióbővítő fejlesztése, a szolgáltatási funkció erősítése a meglévő épített örökség hasznosításával

V2: Lakóterületek – Magas környezeti minőséget biztosító kertváros jellegű lakóterületek

V3: Nyugati gazdasági terület – A funkciók körének bővítése, közúthálózati fejlesztések

V4: Keleti gazdasági terület – Az infrastrukturális adottságok fejlesztése a vállalkozások fejlődése és bővítése érdekében

V5: Ó-mezőhegyes – Az épített örökségmegőrzése, a városrész központi területének

fejlesztése, a külterületi helyzetből adódó hátrányok csökkentése

V6: Egyéb külterületek, majorok – A külterületi helyzetből és a szétszórtságból eredő hátrányok kompenzálásának elősegítése

V1: Városközpont – A történelmi belváros funkcióbővítő fejlesztése, a szolgáltatási funkció erősítése a meglévő épített örökség hasznosításával

A központ városrészben található a település ügyintézési és oktatási intézményei, funkcióellátottsága magas szintű. A Városközpontban megvalósítandó komplex és integrált fejlesztések célja a nagy történelmi múlttal rendelkező belváros és a mai centrum funkcióinak bővítése, a városrész megújítása. További cél a város történelmi múltját megtartó, de mégis modern, komfortos, jól funkcionáló településközpont kialakítása. Az elavult lakótelepek rekonstrukciója a városkép javítása érdekében elengedhetetlen. A városrész arculatának rekonstrukciója során törekedni kell arra, hogy a település- és utcafépí elemek kijavításra kerüljenek.

Elsődlegesen a városi alapvető szolgáltatási funkciók minőségi és mennyiségi fejlesztése és az alapvető infrastrukturális fejlesztések folytatása a cél, továbbá a turisztikai jelentőségű tevékenységek minőségének javítása is elengedhetetlen. Nem csak a helyi lakosok, hanem a városba látogató turisták számára is modern, kikapcsolódási lehetőséget biztosító infrastruktúrát kell kialakítani, ezért a közterületek és parkok fejlesztése ugyancsak kiemelt célterülete az itt végrehajtandó fejlesztéseknek. További cél a közlekedési infrastruktúra minőségi fejlesztése.

A területet a minden korosztály számára élhetővé kell tenni. A városrész fejlődésében az egész lakosság mellett – a vállalkozni szándékozók és a üdülni vágyó turisták is érintettek. A kerékpárút hálózat kiépítettsége alacsony kis mértékű, illetve a parkolóhelyek száma is elenyésző. Az egyszerű megközelíthetőség és a városon belüli közlekedés minőségének javítása érdekében egyes útszakaszok felújítása szükséges.

A területi célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- Település- és utcafépí szempontok érvényre juttatása az épületek felújításakor.
- Intézmények folyamatos korszerűsítése, (műszaki állapot javítása) szolgáltatási színvonaluk javítása.
- Lakótelepi jellegű beépítések műszaki és környezeti rehabilitációja.
- Zöldterületek minőségi fejlesztése.

- Városi piac felújítása, vásárcsarnok építése.

V2: Lakóterületek – Magas környezeti minőséget biztosító kertváros jellegű lakóterületek

A Lakóterületek túlnyomó részére a kertvárosias jellegű családi házak jellemzőek. A városrész a lakosság 42%-ának ad otthont. A városrészben a magas környezeti minőség biztosítása, az ott élők életszínvonalának növelése kiemelt szerepet kap a fejlesztések révén. Ahhoz, hogy a város az adottságainak megfelelően az élhető települések mintája lehessen és népességét megtartsa, a lakóterületeket folyamatosan fejleszteni kell. Az életkörülmények javítása nem csak fizikai fejlesztések révén valósulhat meg, hanem a lakosok képzéseken való részvételének biztosításával, munkalehetőségek nyújtásával, a szociális helyzet javításával is.

A területi célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- Lakóterületek fejlesztése
- Közterületek, belső úthálózat fejlesztése.
- Zöldterület-fejlesztés az ellátottság javítása és a településszerkezet monotonitásának oldásának érdekében.
- Az infrastrukturális feltételek, elérhetőség javítása.
- Vállalkozások megtelepedésének ösztönzése, önkormányzati érdekeltségű vállalkozások megtelepedése a gazdasági területeken.

V3: Nyugati gazdasági terület – A funkciók körének bővítése, közúthálózati fejlesztések

A városrész gazdasági funkciójából következik, hogy közintézményekkel nem rendelkezik és lakóterületek sem találhatók. Infrastrukturális ellátottsága megfelelő, a terület előnye, hogy közvetlen vasúti kapcsolattal rendelkezik, a közúti megközelítése viszont elkerülő út hiányában a lakóterületeken keresztül történik. Ennek következtében kiemelt szerepet kap az útfejlesztés (pl. összekötő utak felújítása) az adott területen.

A nyugati gazdasági területen található a volt cukorgyár elhagyott épülete, a Ménesbirtok sertéstelepe, a növénynemesítő és vetőmagüzeme. A városrész jelentős területi tartalékkal nem rendelkezik, ezért fontos lenne a gazdasági területek bővítése és fejlesztése.

A területi célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- Ipari park létrehozása.
- Úthálózat fejlesztése
- Gazdasági területek bővítése

V4: Keleti gazdasági terület- Az infrastrukturális adottságok fejlesztése a vállalkozások fejlődése és bővítése érdekében

A városrész vonzerejének növelése a meglévő infrastruktúra fejlesztése révén érhető el. A turizmus fellendítése, a gazdaság bővítése hozzájárul a lakosság foglalkoztatási szintjének és életminőségének növekedéséhez. A terület megközelíthetősége jó, ettől függetlenül fontos a közlekedési úthálózat fejlesztése, a gazdasági telephelyek egyszerűbb és gyorsabb megközelíthetősége érdekében.

A területi célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- Ipari park létrehozása
- Tartalékterületek beépítése, bővítése
- A lakosság életkörülményeinek javítása (munkahelyteremtés)

V5: Ó-mezőhegyes – Az épített örökségmegőrzése, a városrész központi területének fejlesztése, a külterületi helyzetből adódó hátrányok csökkentése

A városrész jellemzően kertes, családi házak sorából áll, ahol a lakosság alig 7%-a él. Az épületállomány állaga jelentősen romlott, az alacsony komfortfokozatú lakások aránya igen magas. Ennek megfelelően az elsődleges cél az itt élők életminőségének javítása, a városrészi környezet és infrastruktúra fejlesztése, továbbá a lakosok igényeit kielégítő szolgáltatási funkciók bővítése. Ugyanakkor fontos a gazdasági és szolgáltató funkció élénkítése a kihasználatlan területek hasznosításával. Az épített örökség fejlesztésén és a környezeti infrastruktúra fejlesztése mellett kiemelt szerepet kell tulajdonítani a területen belül elérhető szolgáltatások színvonalának javítására, illetve a szegregációs folyamatok megállítására. A területet az itt élő öregedő lakosság és a fiatalabb nemzedék számára is egyaránt élhetővé kell tenni. Az Anti-szegregációs Terv alapján nem található szegregátum a városrészben, viszont itt él a szegregációval leginkább sújtott népesség nagy része. A város célja Ó-Mezőhegyes lakosságának, épített környezetének a település életébe való beintegrálása. A terület jelenleg rendezetlen, az életkörülmények nem megfelelőek. Az épített örökség folyamatosan pusztul.

A területi célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- A lakosság integrálódása
- Épített örökségek rehabilitációja/rekonstrukciója

V6: Egyéb külterületek, majorok – A külterületi helyzetből és a szétszórtságból eredő hátrányok kompenzálásának elősegítése

A városrészre a kertes, családi házas terület jellemző, melyet számos major alkot. A majorságok a település környékén, szétszórtaan helyezkednek el. A majorokban élő lakosság alapvető szükségleteinek kielégítése nehezebb, mint a belterületen élők esetében. Elsődleges cél a külterületen élők igényeit kielégítő szolgáltatási funkciók elérhetőségének javítása. Ugyanakkor kiemelt szerepet kap az életminőség javítása és a városrészi környezet és infrastruktúra fejlesztése. Továbbá fontos a gazdasági, szolgáltató funkciók élénkítése, a kihasználatlan területek hasznosítása, illetve a 47-es major szegregációjának felszámolása. Funkcióbővítés szempontjából két megoldás javasolt a kihasználtság növelése érdekében: egyrészt a mezőgazdasági tevékenységek fejlesztésében, bővítésében, másrészt a terület turisztikai adottságok teljes mértékű kihasználásában.

A területi célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- Lakóterületek fejlesztése
- Lakatlanná váló telkek igénybevételeinek támogatása
- Mezőgazdasági tevékenységek fejlesztése
- Turisztikai attrakciók fejlesztése

3.3 A tematikus és a területi célok közötti összefüggések bemutatása

A területi célok és tematikus célok együttes megvalósítása segíti elő a településfejlesztési koncepcióban felvázolt átfogó célok és a tervezett jövőkép elérését. A város középtávú tematikus céljai a városrészi célkitűzések egy vagy több városrészben történő megvalósításával érhetők el. A területi célok és tematikus célok együttes megvalósítása segíti elő a településfejlesztési koncepcióban felvázolt átfogó célok és a tervezett jövőkép elérését.

A következő táblázat összefoglalóan mutatja be a tematikus célok és területi célok közötti összefüggéseket, kapcsolatuk erősségének mértékét.

A város hátrányos helyzetének csökkentése a lakossági életminőség, és életkörnyezet javítása, valamint a gazdasági beruházások ösztönzése és növelése révén

Átfogó cél: Mezőhegyes város népességmegtartó erejének növelése a gazdasági környezet, illetve a lakosság életkörülményének, életszínvonalának javításával, kiemelten az épített környezet, a kulturális és természeti értékek megőrzését szem előtt tartó stabil gazdasági háttérben

T1: A „Világörökség Várományos Város” épített és természeti értékeinek megőrzése és megújítása, a településen élők életminőségének javítása

T2: A város gazdasági szerepkörének erősítése és ezzel párhuzamosan a foglalkoztatottak számának és képzettségi szintjének növelése

V1: Városközpont – A történelmi belváros funkcióbővítő fejlesztése, a szolgáltatási funkció erősítése a meglévő épített örökség hasznosításával

V2: Lakóterületek – Magas környezeti minőséget biztosító kertváros jellegű lakóterületek

V3: Nyugati gazdasági terület – A funkciók körének bővítése, a közösség-tudat erősítése, megfelelőbb és emberibb életkörülmények biztosítása az itt élők számára

V4: Keleti gazdasági terület- Az infrastrukturális adottságok fejlesztése a vállalkozások fejlődése és bővítése érdekében

V5: Ó-mezőhegyes – Az épített örökségmegőrzése, a városrész központi területének fejlesztése, a külterületi helyzetből adódó hátrányok csökkentése

V6: Egyéb külterületek, majorok – A külterületi helyzetből és a szétszórtságából eredő hátrányok kompenzálásának elősegítése

2. táblázat: A városrészek és Tematikus célok közötti koherencia mértéke

Városrészek/Tematikus célok		T1: A „Világörökség Várományos Város” épített és természeti értékeinek megőrzése és megújítása, a településen élők életminőségének javítása	T2: A város gazdasági szerepkörének erősítése és ezzel párhuzamosan a foglalkoztatottak számának és képzettségi szintjének növelése
Városközpont			
Lakóterületek			
Nyugati gazdasági terület			
Keleti gazdasági terület			
Ó-mezőhegyes			
Egyéb külterületek, majorok			
	Erős koherencia		
	Közepes koherencia		
	Gyenge koherencia		

4. MEGVALÓSÍTÁST SZOLGÁLÓ BEAVATKOZÁSOK

Az Integrált Településfejlesztési Stratégia a város középtávú célrendszerének bemutatásán kívül a lényegesebb fejlesztési jellegű beavatkozások indikatív listáját is tartalmazza. A projekteket a kidolgozásakor rendelkezésre álló információk alapján lényegre törően mutatja be. A stratégiai tervezés során a megvalósításhoz szükséges, már azonosított lényegesebb programok, projektek optimális illeszkedése esetén biztosítható, hogy azok lehető leghatékonyabban kerüljenek megvalósításra.

Nem tartozik az ITS feladatkörébe, hogy részletesen és teljes körűen tartalmazza a kitűzött célok elérésére érdekében megvalósítandó projektek leírását, de hozzá tartozik az előkészítettség különböző fázisában lévő projektelképzelések összehangolása. A célok megvalósítását szolgáló beavatkozások számbavételét több tényező is indokolja:

- az előkészítettség különböző fázisában lévő projektelképzelések egymáshoz illeszkedve, a lehető leghatékonyabban járulhassanak hozzá az ITS céljainak eléréséhez.
- a célok megvalósítása érdekében összegyűjtésre és rendszerezésre, azután pedig prioritizálásra kerülhessenek a potenciális projektgazdáknál körvonalazódó fejlesztési elképzelések. Ennek köszönhetően a megvalósítási szakaszban a stratégiai célokhoz igazodóan lehetőség nyílik konkrét projektek megvalósítására.

Különböző típusú projektek szolgálhatják a stratégiai célok elérését. A formálódó elképzelések alapján az alábbi projekttypusokkal számol az ITS.

Akcióterületi projektek

Egybefüggő vonallal körülhatárolt akcióterületen végbemenő fejlesztések, amelyek egymással szinergiában, egymást erősítő hatást fejtenek ki. Az egyes projektelemek hozzájárulnak más projektek megvalósulásához, illetve hatásaik kiteljesedéséhez. A projektek az akcióterület számára megfogalmazott cél érdekében kerülnek megvalósításra. Az adott területen olyan tömeget érnek el a szerteágazó beavatkozások (programok, projektek), hogy érzékelhető változást idéznek elő. Mezőhegyesen öt ilyen akcióterület határolható le.

Kulcsprojektek

A kulcsprojektek azok a tervbe vett fejlesztések, melyek meghatározó feltételét képezik valamely középtávú városi célkitűzés elérésének. Ugyanakkor, ha a projekt meghiúsul, a tervezett cél nem, vagy csak kismértékben érhető el. Gyakran a kulcsprojekt megvalósulása előfeltétele egyéb tervezett fejlesztések megvalósulásának, vagy azok hatásai érvényesülésének.

Hálózatos projektek

Hálózatos projekt kategóriába sorolhatók a tematikailag több, egymáshoz kapcsolódó, akár egyforma típusú projektelemből álló, de helyszínhez nem köthető - fizikai megvalósítást nem igénylő – projektek, amelyek a város egészére vagy annak egy nagyobb részére kiterjednek, és a projektelemek egy szinergikus rendszer elemeit képezik.

Egyéb projektek

Azok a projektek, amelyek az előző kategóriák egyikébe sem tartozó pontszerű, jelentős fejlesztések, amelyek beruházási jellegű és fizikai megvalósítást nem igénylő („soft”) jellegű is lehetnek.

A következőkben a fenti logikát követve kerülnek bemutatásra azon fejlesztési elképzeléseket, amelyek az ITS középtávú célrendszerében megfogalmazott célok megvalósítását szolgálják.

4.1 Akcióterületek kijelölése, a kijelölés és a lehatárolás indoklásával

Mezőhegyes városa a fejlesztési elképzelések területi és funkcionális csoportosítása során 2014-2020 közötti időszakra vonatkozóan öt akcióterületet határolt le, amelyekhez indikatív projektjavaslatokat rendelt. A lehatárolások a jövőbeli fejlesztési területek alapját fogják képezni.

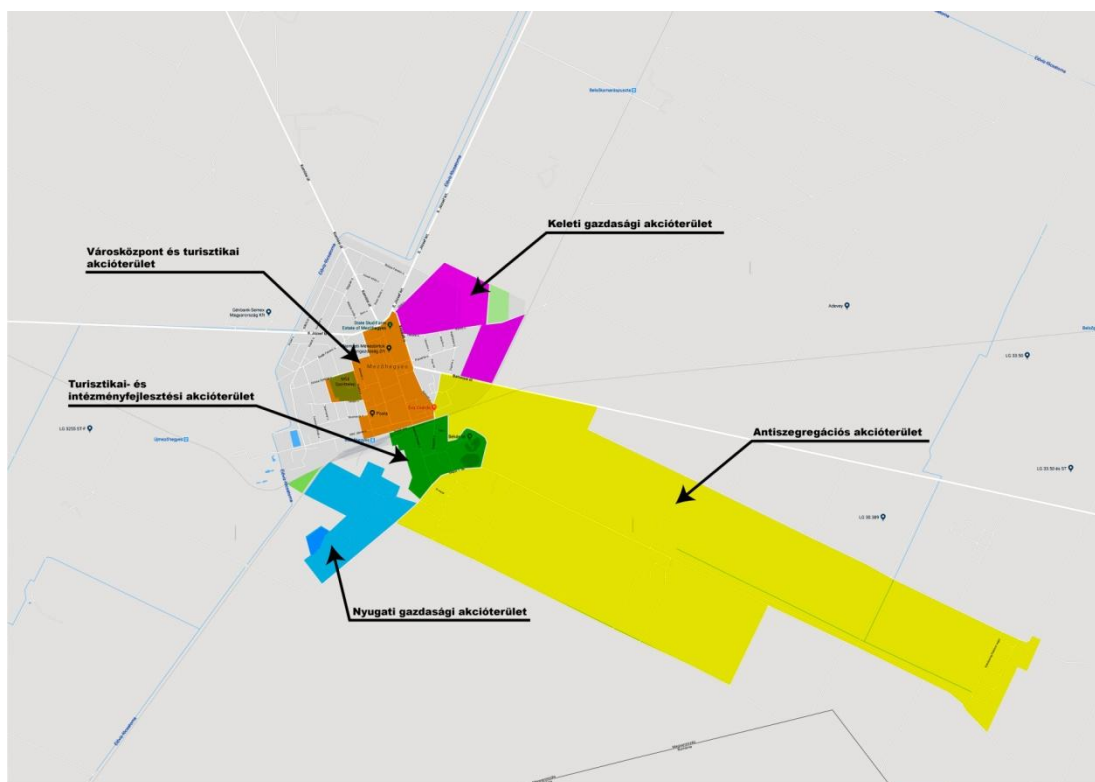
- 1. Városközpont akcióterület (AT1)
- 2. Anti-szegregációs akcióterület (AT2)
- 3. Intézményfejlesztési akcióterület (AT3)
- 4. Nyugati gazdasági akcióterület (AT4)
- 5. Keleti gazdasági akcióterület (AT5)

Mezőhegyes Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája

Az egyes akcióterületek kijelölése során a területek sajátos elhelyezkedése, a területek lehatárolását meghatározó jellemzők kaptak kiemelt szerepet. Továbbá szem előtt tartottuk az egyes akcióterületekhez rendelhető fejlesztési elképzelések tartalmi kapcsolódását, és a fejlesztések, az akcióterületen elérhető funkciókra gyakorolt hatását.

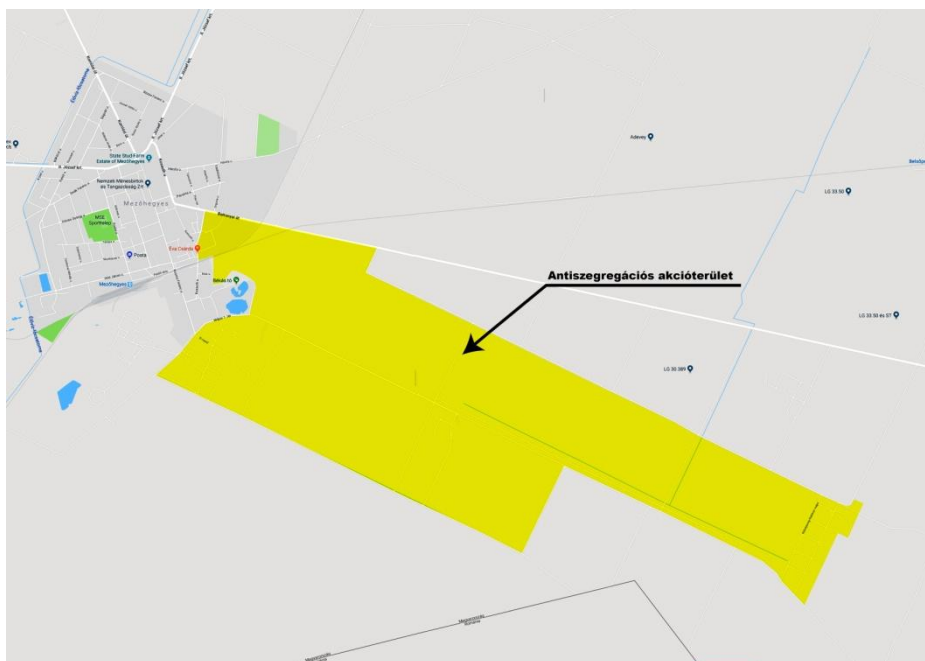
Az akcióterületek indikatívan kerültek kijelölésre. A projekt előkészítése során lehetséges, hogy szükség lesz a határvonalak módosítására, vagy akcióterületek kettéválasztására, esetleg újak létrehozására. Az egyes akcióterületek lehatárolása figyelembe veszi a szinergia elvét, lehetőség szerint komplex módon egybefoglalja az egymást erősítő beavatkozási tartalmakat.

Az akcióterületek elhelyezkedését és területi kiterjedését az alábbi két térkép szemlélteti.

8. térkép: Akcióterületek elhelyezkedése

Forrás: saját szerkesztés

9. térkép: Anti-szegregációs akcióterület

Forrás: saját szerkesztés

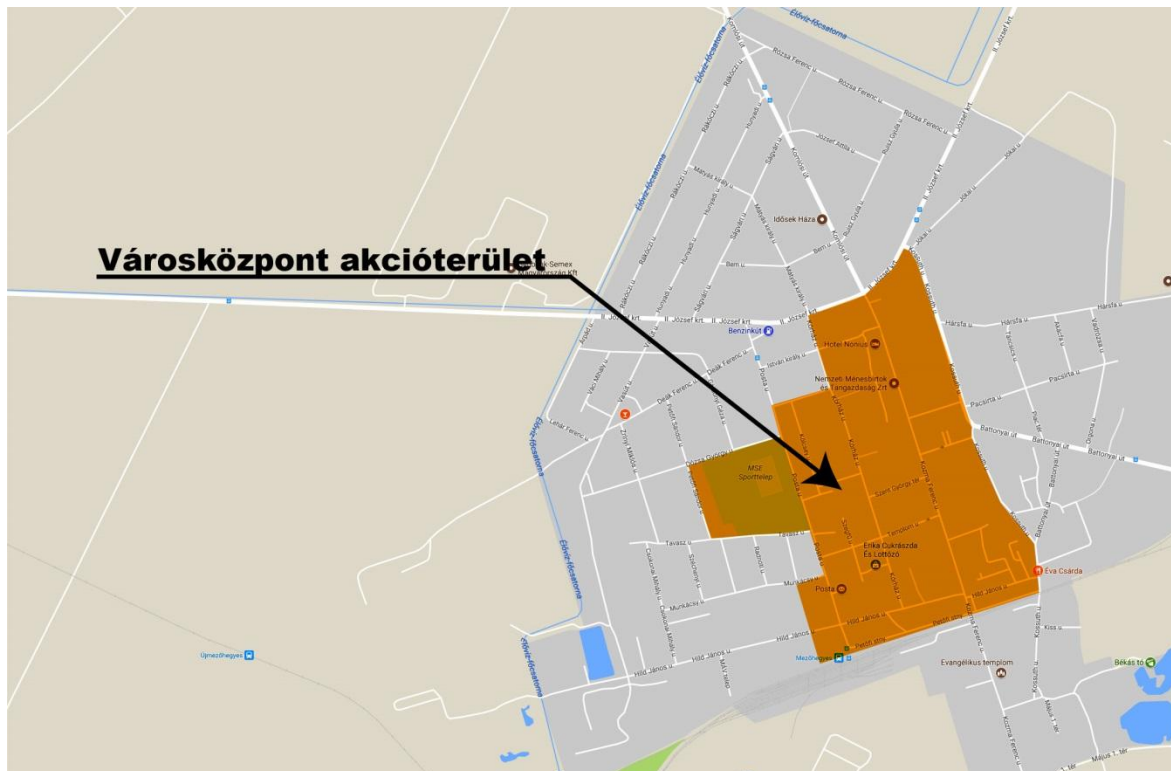
Városközpont akcióterület

A 2014-2020. időszakban funkcióbővítő és szociális rehabilitációs projekt valósul meg a városközpontban. A funkcióbővítés a főter és környéke teljes rekonstrukcióját foglalja magában, továbbá megújulnak a műemléki jelentőségű védett terület terei, zöldfelületei. A szociális városrehabilitáció a sajátos elhelyezkedésű lakótelep közterületeinek, sport- és közösségi funkcióinak komplex fejlesztését, szociális bérlakások felújítását tartalmazza, melynek eredményeként az akcióterület integrálódik a fejlettebb környezetbe. **a jelenleg üresen álló kiskórház illetve a volt démász székház épületének fejlesztése, turisztikai célú szálláshely fejlesztésekké.**

A középtávú fejlesztési időszakban két alapvető fejlesztési irány rajzolódik ki a központhoz kapcsolódóan. Térben bővül a fejlesztések hatása az egész Központi városrészt felölelve. A Zöld-város akció keretében mindenki számára elérhető, biztonságos közterületek és közösségi terek jönnek létre, melyek a sűrűn lakott városközpont lakosainak pihenését szolgálják, továbbá a zöldudvarral alig rendelkező közeli iskolák hiányzó pihenőhelyeit is pótolhatják. A szociális bérlakások felújítása is megtörténik a szegregációval érintett területek lakhatási problémáinak megoldására.

Az akcióterület kijelölését központi szerepköre indokolta a területen jelenleg is meglévő

településközponti funkciók alapján. A megkezdett programok folytatása, a korábban már megteremtett lehetőségek jobb kihasználása indokolja a Városközpont akcióterület lehatárolását.

10. térkép: Városközpont akcióterület

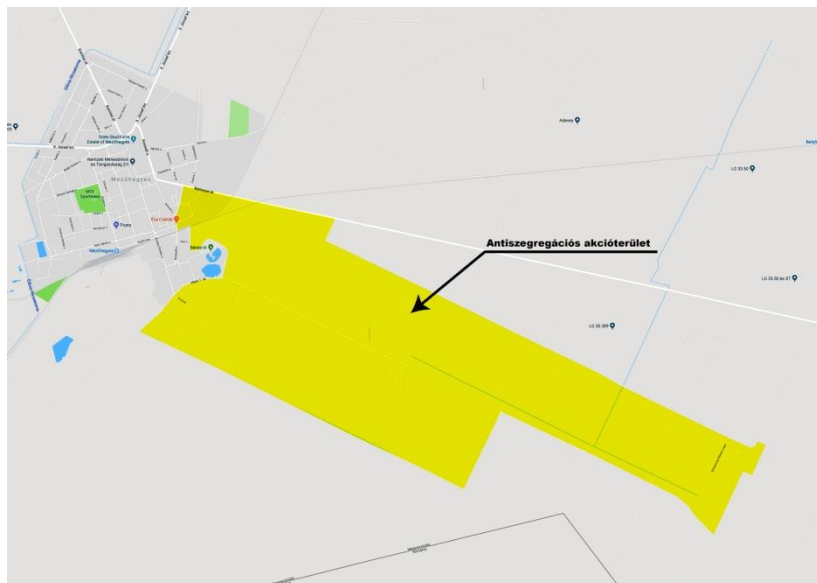
Forrás: saját szerkesztés

Anti-szegregációs akcióterület

Az önkormányzati és a KSH - 2011. évi népszámlálási - adatai alapján Mezőhegyes külterületén az egykori majorságok közül egy szegregátum található, Külsőpereg-Rákóczitelep (47-esmajor).

A tervezett Anti-szegregációs akcióterület biztosítja, hogy önálló akcióterületként valamennyi égető társadalmi- gazdasági-környezeti problémát enyhítsen (*szegregáció, lakóterületek kiürülése, rossz szociális mutatók, települési funkciók leépülése*). A már évek óta tervbe vett szükséges fejlesztések megvalósításának szándéka, a kedvezőtlen társadalmi tendenciák felgyorsulása, a fejlesztések szinergikus hatásának érvényesíthetősége is indokolja az akcióterület lehatárolását.

A Mezőhegyes belterületén található Anti-szegregációs akcióterületen fog megvalósulni a TOP-5.2.1-hez kapcsolódó TOP-4.1.3 – Leromlott városi területek rehabilitációja című projekt. ezért volt célszerű ezt a területet is akcióterületként megnevezni.

11. térkép: Anti-szegregációs akcióterület

Forrás: saját szerkesztés

Intézményfejlesztési akcióterület

Az akcióterületen valósul meg a helyi gazdaságfejlesztéshez kapcsolódó piaci terület fejlesztése, mely hozzájárul a település népességmegtartó erejének növeléséhez, és a helyi szereplők jövedelemtermelő képességének javításához. A projekt specifikus célja a helyi mezőgazdasági termelési feltételek javítása, illetve a vállalkozások működési környezetének javítása. A Városközpont és az Intézményfejlesztési akcióterületen együttesen valósul meg a települési környezetvédelmi infrastruktúra-fejlesztéshez tartozó Csapadék- és belvízvédelmi fejlesztések Mezőhegyesen című projekt, aminek az önkormányzati kezelési Békás-tó lesz a befogadója.

A városfejlesztés elképzelései közé tartozik, hogy az akcióterületen további beavatkozásokat hajtanak végre a későbbi időszakban. A továbbiakban zöldterület-fejlesztés, valamint sport- és szabadidő-fejlesztés szerepel a város céljai között. Az akcióterületen található **Termálfürdő újrainyitása és a terület rehabilitáció aktív turizmus céljából.**

12. térkép: Intézményfejlesztési akcióterület

Forrás: saját szerkesztés

Nyugati gazdasági akcióterület

Az akcióterület ténylegesen nem érint tervezett önkormányzati projektet, mivel a területen az önkormányzat nem rendelkezik ingatlannal vagy fejlesztésre szánt ipari területtel. Az akcióterület kijelölése viszont azért volt célszerű, mert a későbbiekben adódhat olyan pályázati forrás, melynél az önkormányzat és a magántulajdonban lévő telephelyek közösen, egymással együttműködve pályázhatnak.

13. térkép: Belvíz elvezetési akcióterület

Forrás: saját szerkesztés

Keleti gazdasági akcióterület

Az akcióterületen tervezett a város ipari parkjának kiépítése, mely nagymértékben hozzájárul a foglalkoztatás növeléséhez, illetve a gazdasági növekedéséhez, megfelelő környezeti infrastruktúrát biztosítva a meglévő vállalkozások és az új befektetők számára.

14. térkép: Keleti gazdasági akcióterület

Forrás: saját szerkesztés

4.2 Az egyes akcióterületeken megvalósítandó fejlesztések összefoglaló bemutatása

Az akcióterületek térben koncentrált, azonos célkitűzéshez kapcsolódó projektek csoportjainak a helyszínei. Mezőhegyes öt akcióterülete a városközpont fenntartható fejlődését, a szociális városrehabilitációt, az Ipari Park betelepülését és a Ménesbirtok fejlesztését segítő, továbbá a turisztikai fogadókésztséget növelő projektekre épül.

4.2.1 Városközpont akcióterület

A fejlesztések célja

A városközpont a társadalmi fejlődés magja: itt összpontosulnak a lakosság számára fontos funkciók. A Városháza mellett óvoda, általános iskola, gimnázium és piac is található az akcióterületen. A lakófunkció is számottevő a központi elhelyezkedésű tömbösített és társasházi beépítés következtében. A Városközpont funkcióinak bővítése, vonzó és egyben élhető központ létrehozása a cél. A városrész jelenlegi funkcióira és adottságaira alapozva a fejlesztések hozzájárulnak a vendégcsalogató városkép kialakításához. A fejlesztések célja az épített környezet megújítása, az intézmények infrastrukturális fejlesztése. Az akcióterület komplex fejlesztése a város kulcsprojektjeként is értelmezhető, amely számos területre hatást gyakorol, mind ágazati, mind területi vonatkozásban.

A komplex fejlesztés keretében az akcióterület közterei, zöldfelületei mennyiségileg és minőségileg növekednek, közlekedési és közműproblémái enyhülnek. A meglévő intézményeken felújítási, korszerűsítési, akadálymentesítési munkálatok történnek. A fejlesztések hozzájárulnak a közösség-fejlesztéshez és a turisztikai vendégváráshoz. A projektsomag megvalósítása tehát a városi élet számos területére hatást gyakorol, mind ágazati, mint területi vonatkozásban.

3. táblázat: Városközpont akcióterület fejlesztései

Sorszám	Projekt megnevezése, rövid leírása	Indikatív költségbecslés (millió Ft)
1.	<i>Zöld város kialakítása Mezőhegyesen- Településközpont rehabilitációja</i> Az épített környezet, a közlekedési infrastruktúra, a zöldterületek a közművek környezettudatos felújítása, korszerűsítése. Önkormányzati és vállalkozói épületállomány korszerűsítése, rendezvényterület kialakítása, park-rehabilitáció.	220

2.	<i>Szociális alapszolgáltatások infrastruktúrájának bővítése, fejlesztése Mezőhegyesen</i> Akadályok megszüntetése a közintézmények területén: projektarányos akadálymentesítés Az esélyegyenlőségi célcsoportok (kiemelten az idősek, a gyermekek és a mélyszegénységben élők) helyzete javul a projekt hatására: az szociális alapellátás színvonala emelkedik, az szociális ellátás terén javulás várható a célcsoport számára. A beruházás keretében projektarányos akadálymentesítésre is sor kerül. Az energiahatékonysági beruházásnak további járulékos, pozitív hatásai jelentkeznek a település népességmegtartó erejének fokozásában.	60
3.	<i>Egészségügyi alapellátás infrastrukturális fejlesztése Mezőhegyesen</i> Egészségügyi alapellátás fejlesztése Az orvosi rendelő épületének átalakítása és akadálymentesítése a lakosság igényeinek megfelelő módon. A település közszolgáltatásainak fejlesztése, minőségük javítása révén a lakosság elégedettségének és ezen keresztül a város népességmegtartó képességének növelése.	60
4.	<i>A foglalkoztatás és az életminőség javítása Mezőhegyesen - I. sz. óvoda óvodai energiahatékony felújítása</i> Korszerűbb, a mai kor igényeinek és követelményeinek megfelelő felszereltségű óvoda létrehozása Az óvoda udvarának felújítása biztonságosabbá teszi a kültéri foglalkozásokat A korszerűsítés hozzájárul a nevelő-oktató munka színvonalának emeléséhez, a hatékonyabb, gazdaságosabb működéshez. Cél: a óvodai szolgáltatások minőségi fejlesztése.	50

15. térkép: Városközpont akcióterület fejlesztéseinek kijelölése

Forrás: saját szerkesztés

Elérni kívánt eredmények

A tervezett fejlesztések megvalósulása után a Városközpont meglévő funkciói tovább erősödnek. Az épített és a természeti környezet állapota javul. A központban elérhető szolgáltatások köre bővül, és a szolgáltatások minősége emelkedik. A város vonzereje erősödik mind az itt élők, mind pedig az ide érkező térségi lakosok és a városba látogató turisták számára.

4.2.2. Anti-szegregációs akcióterület

A fejlesztések célja

Mezőhegyes külterületének 47-es majorjában található egy – a KSH által lehatárolt - szegregátum. A kijelölt terület nem etnikailag szegregált terület, inkább lakhatási, megélhetési és oktatási szegregációról beszélhetünk. Többségében alacsony komfortfokozatú vagy komfort nélküli, egyszobás lakóház található. A lakosok lakóházaik fejlesztését önerőből nem képesek finanszírozni, illetve nehéz megélhetésük miatt csak a legszükségesebb esetben veszik igénybe az igazgatási, egészségügyi szolgáltatásokat. A közösségi élettől szinte teljesen elzártan élnek. Alapvető cél a területek leromlását okozó folyamatok megállítása és megfordítása, a terület állapotának és az alacsony státuszú

lakosság életminőségének javítása. Az Anti-szegregációs Program az alábbi részcélokat jelölte meg:

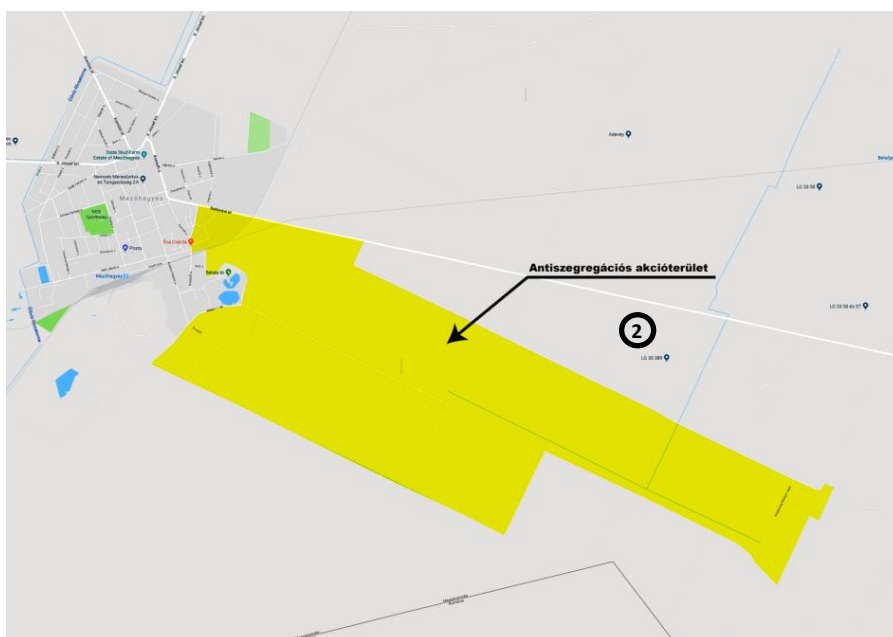
- Az esélyegyenlőség, a szegregáció-mentesség biztosítása a fejlesztési beavatkozások során
- Az alacsony státuszú lakosság foglalkoztatási helyzetének javítása
- A szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása

4. táblázat: Anti-szegregációs akcióterület tervezett fejlesztései

Sorszám	Projekt megnevezése, rövid leírása	Indikatív költségbecslés (millió Ft)
1.	„Mezőhegyes összefog” – komplex program a társadalmi befogadásért Életvezetési tanácsok (pénzügyi, családszervezési és életvezetési tanácsadások; adósságkezelési tanácsadás) Közösségi szemléletformáló programok, közösségi élet erősítése Egészséges életmód tanácsok (egészséges életmód, higiénia) Egészségügyi programok (prevenció és mentálhigiénés programok, szűrőnap) Munkaerő-piaci beilleszkedést segítő programok, önálló jövedelemszerzésre való képesség kialakítása, fejlesztése Problémák feltérképezése, egyéni fejlesztési tervek készítése, megvalósítása és folyamatos felülvizsgálata;	52,5
2.	Leromlott városi területek rehabilitációja Mezőhegyesen Közlekedési fejlesztések körében a területeket határoló egyes burkolatlan közutak burkolattal történő ellátása, járdaszakaszok felújítása. A városrehabilitációs akcióterület lakófunkciójának erősítése, infrastruktúrájának bővítése, fejlesztése, Közterületi funkciók kialakítása A szegregáció csökkentése, a hátrányos helyzetű személyek társadalmi integrációjának elősegítése Közösségi terek kialakítása Közbiztonság javítása érdekében térfigyelő kamerák telepítése és közvilágítás fejlesztése.	155

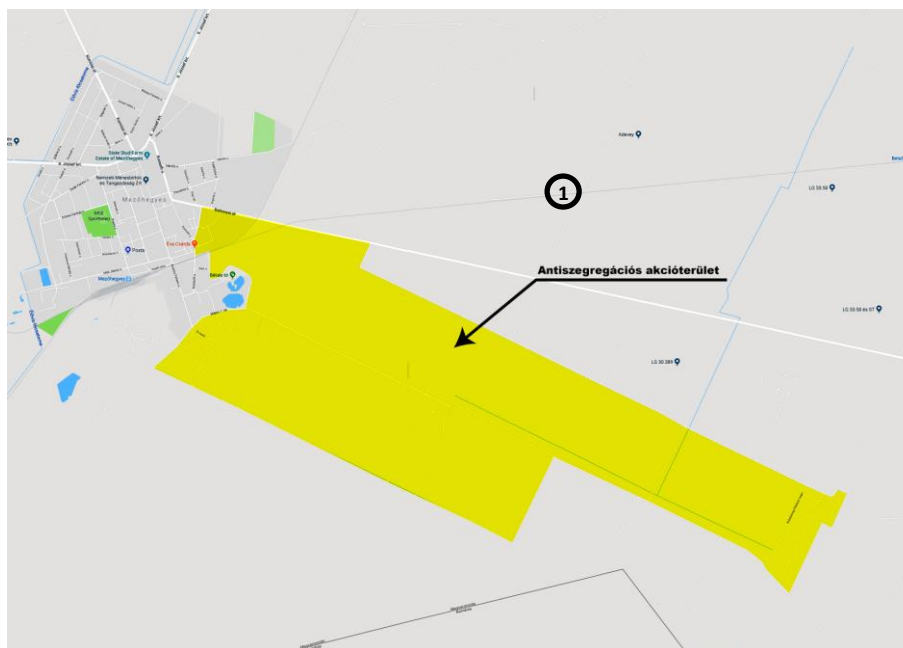
Mezőhegyes Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája

Az akcióterület problémái összetettek: a lakhatási, foglalkoztatási, szociális helyzet jóval alacsonyabb a városi átlaghoz képest. A terület integrálása érdekében infrastrukturális beruházás szükséges az önkormányzati bérlakások fejlesztésével, illetve humánerőforrás fejlesztéssel szükséges elérni a terület integrált lakókörnyezetté történő változtatását. A kedvező irányú változások megalapozására elsősorban az érintett lakosoknak az integrált környezetben lévő, felújításra kerülő bérlakásokban való elhelyezésére, a lakóterületi környezet és a lakhatási feltételek javítására van szükség.

16. térkép: Anti-szegregációs akcióterület tervezett fejlesztései

Forrás: saját szerkesztés

17. térkép: Anti-szegregációs akcióterület tervezett fejlesztései

Forrás: saját szerkesztés

Elérni kívánt eredmények

Az akcióterület biztosítja, hogy valamennyi égető társadalmi- gazdasági-környezeti problémát enyhítsen. A fejlesztési beavatkozásoknak köszönhetően megkezdődhet a leszakadt területek rehabilitációja. Az eredményesség eléréséhez alapos tervezés és a lépések megfelelő összehangolása, egymásra épülése szükséges.

4.2.3. Intézményfejlesztési akcióterület

Fejlesztés célja

Az akcióterületen történő jelenlegi fejlesztések célja a település belterületi csapadékvíz elvezetési rendszerének fejlesztése, környezeti biztonságának növelése, a belvíz- és helyi vízkár veszélyeztetettségének csökkentése. A területen történő fejlesztés a Városmegye akcióterülettel összekapcsolva valósul meg. A belterületre hullott csapadékvizek rendezett és kártétel nélküli elvezetése annak érdekében, hogy a városrész természetes és épített környezetének védelme ne sérüljön. Cél a helyi gazdaságfejlesztéshez kapcsolódó piaci terület fejlesztése, mely hozzájárul a település népességmegtartó erejének növeléséhez, és a helyi szereplők jövedelemtermelő képességének javításához. A projekt specifikus célja a helyi mezőgazdasági termelési feltételek javítása, illetve a vállalkozások működési környezetének javítása. További cél a közétkeztetés és a fogyasztók helyi termékekkel való

ellátásnak biztosítása, valamint a munkanélküliségi ráta csökkentésének és az aktivitási ráta növelésének ösztönzése. Fontos a helyi vállalkozások, a befektetők, a turisták, valamint a lakosság számára vonzó, ugyanakkor környezetileg fenntartható városi környezet kerüljön kialakításra.

5. táblázat: Intézményfejlesztési akcióterületen megvalósítandó fejlesztések

Sorszám	Projekt megnevezése, rövid leírása	Indikatív költségbecslés (millió Ft)
1.	„Agrárlogisztikai fejlesztések Mezőhegyesen” Termék előállító egység kialakítása: termékek feldolgozása, tárolása Helyi mezőgazdasági termelési feltételek és értékesítési körülmények javítása Vállalkozások működési környezetének javítása A közétkeztetés és a fogyasztók helyi termékekkel való ellátásának biztosítása	124,7
2.	Csapadék- és belvízvédelmi fejlesztések Mezőhegyesen A település belterületi csapadékvíz elvezetési rendszerének fejlesztése, környezetbiztonságának növelése, a belvíz- és helyi vízkár veszélyeztetettségének csökkentése A lehullott csapadékvizek rendezett és kártétel nélküli elvezetése A városrész természeti és épített környezetének védelme Környezetileg fenntartható városi környezet kialakítása	115

18. térkép: Intézményfejlesztési akcióterület

Forrás: saját szerkesztés

Elérni kívánt eredmények

A projekt által megnő a közfoglalkoztatotti rendszerbe bevont helyi lakosok száma, akikkel hatékonyan biztosítható a helyi termékek előállítása, a helyben való fogyasztás támogatása. Jelentős potenciális kereslet mutatkozzon a helyi termékekre a lakosok, turisták és az átutazóban lévők számára egyaránt. Országos és helyi kampányok, egészségmegőrző akciók segítségével növekedik a kereslet a helyben termelt áruk iránt.

Továbbá elérendő, hogy a belterületre hullott csapadékvizek rendezett és kártétel nélkül elvezetésre kerüljenek, a városrész természetes és épített környezetének károsodása nélkül.

4.2.4 Nyugati gazdasági akcióterület

Fejlesztés célja

Mezőhegyes gazdasága tovább erősödhet, munkahely-teremtő képessége nőhet a terület meglévő gazdasági területeinek benépesülésével, az érkező új befektetésekkel. A volt cukorgyár épületegyüttese, valamint a Ménesbirtok sertéstelepe, a növénynevelő és vetőmagüzeme képezi a 4. akcióterületet. A már jelenlévő és az ezután betelepülő vállalkozások tőkebevonó-képességét javító és a hatékony működést segítő projektekkal az önkormányzat hozzájárul a terület fejlődéséhez.

19. térkép: Nyugati gazdasági akcióterület

Forrás: Saját szerkesztés

Elérni kívánt eredmények

- Vállalkozóbarát terület kialakulása
- A leromlott állagú épületek rekonstrukciója
- A vállalkozók igényeit kielégítő szolgáltatások kerülnek kialakításra
- Nő a foglalkoztatottság

4.2.5 Keleti gazdasági akcióterület

Fejlesztés célja

Mezőhegyes gazdasága tovább erősödhet, munkahely-teremtő képessége nőhet a keleti gazdasági városrész szabad területeinek kihasználásával, az új befektetésekkel. A Ménesbirtok bővítési területe, valamint a többségében mezőgazdasági termelést folytató telephelyek képezi az 5. akcióterületet. A már meglévő és az ezután betelepülő vállalkozások hatékony működését segítő projektekkel, az önkormányzat hozzájárul a terület fejlődéséhez. A város célja a beruházási jellegű tevékenységek mellett a gazdaság élénkítése, amely kiterjed a gazdasági szereplők közötti kapcsolatépítésre, a szakképző intézmények és a munkaadók közötti szinergiára, a dél-békési térség gazdaságfejlesztéseinek összehangolására, a határon túli kapcsolatok erősítésére, illetve a helyi értéktár fejlesztésére.

6. táblázat: Keleti gazdasági akcióterületen történő fejlesztés

Sorszám	Projekt megnevezése, rövid leírása	Indikatív költségbecslés (millió Ft)
1.	<i>Ipari Park kialakítása Mezőhegyesen</i> A térség gazdasági versenyképességének növelése Gazdaságélénkítő hatás növelése Szinergián alapuló klaszter jellegű ipari központ kialakítása Az új betelepülők által új munkahelyek teremtése, hosszú távon biztos megélhetés biztosítása a térség lakóinak A betelepülő cégek számának növekedésével arányosan nő a térség tökevonzása	

20. térkép: Keleti gazdasági akcióterület

Forrás: Saját szerkesztés

Elérni kívánt eredmények

Mezőhegyes turisztikai potenciáljának kibontakoztatása a város számára több okból is stratégiai fontosságú: az új attrakciók megvalósítása, a lovasturizmus profil továbbépítése

és a rendezvénykínálatok színesítése a helyi lakosság kikapcsolódását, feltöltődését szolgálja, másrészt növeli az idegenforgalmat, ezen keresztül erősíti a város gazdaságát.

A Ménesbirtok nyújtotta természeti értékeket megőrző fejlesztések ezen túl a környezet minőségét is javítják. Továbbá az akcióterületen megvalósuló beavatkozásoknak köszönhetően:

- Vendégcsalogató terület alakul ki
- Csökken a leromlott állagú épületek száma
- A betelepült vállalkozások köre szélesedik
- A turisták igényeinek megfelelő szolgáltatások kerülnek kialakításra
- Új vállalkozások vonzása a térségbe a fenntartható fejlődés alapjainak biztosítása révén

4.3 A település egésze szempontjából lényeges fejlesztések

4.3.1 Kulcsprojektek

Mezőhegyes 2014-2020 közötti időszakra vonatkozó kulcsprojektjei több tematikus célhoz is kapcsolódnak.

Városközpont akcióterület

A Városközpont akcióterület fejlesztései, a városi és területi célkitűzésekkel összhangban kulcsprojektként is értelmezhetők.

4.3.2. Hálózatos projektek

Mezőhegyes 2014-2020 közötti időszakra vonatkozó hálózatos projektjeinek jellegzetessége, hogy több, egymáshoz kapcsolódó, akár azonos jellegű elemből állnak, a város egészére vagy annak számos helyszínére kiterjednek, s a projektelemek egymással együttműködő rendszer elemeit képezik. Mezőhegyes középtávon több hálózatos projektet tervez megvalósítani. Egyes projektekbe (pl. az energetikai, vagy a gazdaságélénkítő fejlesztésekbe) magánérő is bevonható. A célkitűzések a következők.

H1: Gazdaságfejlesztés

A város népességmegtartó képességének növelése mindenekelőtt a foglalkoztatottság bővítésével lehetséges. A munkahelyek biztosítása és a megfelelő bérek megélhetést biztosítanak a lakosok számára, elősegítik boldogulásukat. A helyi termelőüzemek, vállalkozások jelentősen hozzájárulhatnak a gazdaság növekedéséhez, és gazdasági

potenciáljuk révén közvetve részt vesznek a városfejlesztésben is. Mivel a város fejlődése gazdasági növekedés elképzelhetetlen, így a már működő, és újonnan betelepülő vállalkozások számára vonzó környezetet kell teremteni. A város sajátosságait szem előtt tartva, hosszú távon ezzel a minimális ipari potenciállal nem marad versenyképes a település. Cél a vonzó befektetői környezet kialakítása, valamint a kis- és közép vállalkozások szerepének erősítése.

Tervezett fejlesztések

- Az Ipari Park cím kínálta lehetőség kihasználása
- Ipari üzemek letelepedésének elősegítése
- Vállalkozói inkubátorház
- Kapcsolattartás, együttműködés a már meglévő termelő üzemekkel, vállalkozásokkal, információcsere
- EU-konform mezőgazdaság megteremtése

H2: Idegenforgalom és a kapcsolódó szolgáltatások fejlesztése

A város gazdaságának egyik kitörési pontja a turizmusban rejlő lehetőségek maximális kihasználása. Az idegenforgalom jelenleg alacsony szintű, de multiplikatív hatása révén húzóágazati jellege evidens. A Világörökség cím elnyerése óriási lehetőségeket tárna a város elé. Elsődleges cél a turizmus különböző ágainak fellendítése, elsősorban a vadász és lovas turizmus. A város és a Ménesbirtok Zrt. együttműködése és a közösen kialakított húzóerő jelentős hatással lenne a turizmusra.

Tervezett fejlesztések

- Az idegenforgalom fejlesztése
- Turisztikai látványosságok megközelíthetőségének biztosítása
- Közlekedés fejlesztése
- Szálláshely, vendéglátás fejlesztése
- Települési arculat, épített örökség védelme, műemlékek helyreállítása

H3: Városrendezés - az épített és táji környezet védelme, zöldfelület-fejlesztés

Az épített környezet különleges adottságainak köszönhetően a város nem csak az itt élők számára, hanem az idelátogatóknak is vonzó lehet. Mezőhegyes csak olyan sajátos turisztikai értékkel képes megőrizni és erősíteni versenyképességét, amelyek legfőbb

ismérve a természetben, a város történelmi és kulturális lehetőségeiben rejlik. Mezőhegyes legnagyobb részt megőrizte kialakulásából származó településszerkezeti és építészeti jellegét. A város védelem alatt álló épületállománya nemcsak idegenforgalmi szempontból jelentős, hanem a városlakók a városhoz való kötődésének egy meghatározó szereplője. A települési környezet minőségét és a város arculatát döntően meghatározzák a zöldfelületek mennyisége és minősége, amelyek a szélsőséges hatásokat is ellensúlyozni képesek. A fejlesztések célja a város városszerkezeti, városképi adottságaiból származtatható lépték megtartása, az egyedi, a környezeti, természeti lehetőségekre épített városkép megtartása, továbbá a műemlékek felújítása és ezeknek értékes funkciókkal történő megtöltése.

Tervezett fejlesztések

- Zöldterület-fejlesztések
- Műemlékek helyreállítása, új hasznosítási forma megtalálásával, revitalizáció
- Világörökség Várományosi listáról a Világörökség részévé válni
- Helyi örökség értékeinek megőrzése, örökségvédelmi rendelet felülvizsgálata
- Telepszerű beépítések korszerűsítése

H4: A kommunális ellátottság javítása és a közlekedési infrastruktúra fejlesztése

A befektetők, vállalkozások letelepedésének egyik igen fontos feltétele a könnyű elérhetőség, a működéshez szükséges közlekedési infrastruktúra megléte és a megfelelő közmű ellátottság. Mivel a környéken nincsenek biztosítva a letelepedéshez szükséges infrastrukturális feltételek, ezért Mezőhegyes és térsége is háttérbe a tőkebefektetők szemében. Nemcsak az autópályák kerülnek el a várost, de még elsőrendű, főútvonal sem húzódik a közelben. A város kommunális ellátottságát nagy közműhiány jellemzi, elsősorban az alacsonynak mondható rákötési szám és a majori lakosság ellátatlansága miatt. Cél a város elérhetőségének és a lakosság életminőségének javítása, illetve a gazdaság modernizációja.

Tervezett fejlesztések

- A nem önkormányzati kompetenciába tartozó közlekedési infrastruktúra fejlesztésének elősegítése
- Kerékpárút hálózat kiépítése
- Tovább kell folytatni a csatornázást, szorgalmazni kell a szennyvízhálózatra való rákötést, korszerűsíteni kell a szennyvíztisztítót

- A megtartandó majorokban helyi kisközműves berendezésekkel az ellátás kialakítása
- A burkolt utak számának növelése, elsődlegesen a külterületi majorokban
- A mezőgazdasági bekötőutak fenntartása, kezelése

H5: Az emberi erőforrás tudás- és készség szintjének fejlesztése, szociális rendszer erősítése

A városban az alapfokú oktatás megfelelő szinten kiépült, ugyanakkor az épületek korszerűsítésre szorulnak. A településen csak egy megyei fenntartású középiskola működik, valamint jelentős probléma, hogy az elkerülő diákság nem tér vissza a településre. A fejlesztés célja a lakosság képzettségi színvonalának emelése, valamint minőségi és egészséges munkaerő biztosítása. A város fejlesztésével és közlekedési kapcsolatok felújításával elérhetővé kell tenni, hogy akik a környező térségben találtak munkalehetőséget visszatelepüljenek a városba. A szakképzésben tovább kell erősíteni az idegen-nyelv és az informatika súlyát, a gyakorlati életben hasznosuló ismeretek formájában. A szakmai képzettséghez szorosan kapcsolódó kulcskompetenciák - álláskeresési technikák és kommunikációs készségek - fejlesztésével egy olyan plusz segítséget kaphatnak a térség fiataljai, amelyet a későbbiekben is hasznosítani tudnak. Ugyanakkor erősíteni kell azokat a képzési irányokat, amelyeknek hagyományai vannak: a helyi gazdaság tradícióira építenek és, új eljárások alkalmazására is felkészítenek.

Tervezett fejlesztések

- Az alapfokú oktatásban el kell indítani a városhoz, annak hagyományaihoz való kötődés kialakítását. Ennek egyik eszköze a lóhoz történő hozzászoktatás, a lovaglás oktatása tantervi keretek között már az óvodás korosztállyal kezdődően, együttműködve a Ménes Kft-vel
- A képzés személyi és tárgyi feltételeinek korszerűsítése, továbbá a szakképzés összehangolása a munkaerő-piaci igényekkel
- Szakrendelés intézményi és tárgyi feltételeinek kialakítása

H6: Település imázs és marketing, önkormányzati ügyfélrendszer kidolgozása

Mind a vállalkozások, mind a turisták döntései imázs-orientáltak. Meghatározó, hogy milyen kép alakul ki a városról a köztudatban. A célcsoportok lehetnek a turisták és a befektetők, a helyi lakosság, a helyi vállalkozók. Fontos feladat, hogy minél szélesebb körben keressék fel újabb vendégek a várost. A jelenlegi befektetők száma igen alacsony,

így a várost vonzóvá kell tenni a vállalkozások és a turisták számára, a helyi adottságok megfelelő kommunikálásával.

Tervezett fejlesztések

- Városmarketing-terv elkészítése
- A város marketingéért felelős szervezet felállítása, működtetése
- Imázsépítés
- Városi közös akciók

H7: Csapadékvíz-hálózat felújítása

A hirtelen lehulló, nagy mennyiségű csapadékmennyiség zavartalan elvezetésének biztosítása érdekében a felszíni vízelvezető hálózat korszerűsítésére van szükség. A belterületi csapadékvíz és belvízvédelmi létesítmények hiányosak és rendezetlen állapotúak, ezért rekonstrukciójuk és kapacitásbővítésük mihamarabb szükséges. A csapadékvíz-elvezető rendszer fejlesztésével csökkennének a belvíz okozta károk.

Tervezett fejlesztések

- Csapadékvíz-elvezető rendszer rekonstrukciója

21. térkép: Belvárosi csapadékvíz-hálózati fejlesztéssel érintett terület

Forrás: Építő és Földmérő Mérnöki Kft.

Elérni kívánt eredmények

Az alapvető infrastruktúra biztosítása minden felhasználó számára az ellátás színvonalának emelkedése mellett. A város környezeti állapota javul, a rendszer fenntartásának terhei csökkennek. A felszíni vízelvezető rendszer biztosítja a hirtelen lehulló nagy mennyiségű csapadék akadálymentes elvezetését. A beavatkozás során, a közterületen olyan csatornahálózat kerül kiépítésre, mely folyamatosan biztosítja az ingatlanok területén keletkező csapadékvíz elvezetését.

H8: Szennyvízhálózat felújítása

A szennyvízhálózat javítása, továbbfejlesztése hosszútávú fenntarthatóságot biztosít. A keletkező házi kommunális szennyvíz szabályozott összegyűjtése környezetbarát módon történne, majd a szennyvíz kijuttatása történne a tisztítótelepre, az utolsó lépés pedig a szennyvíz megtisztítása. Cél, hogy a szennyvízelvezetés minél hamarabb megoldódjon. A tervezett fejlesztéssel megszüntethető a talajok terhelése, és a talajvízszennyezés. A kommunális szennyvíz gyűjtése zárt csatornarendszerben történne, amely a meglévő szennyvíztisztító telepen kerülne kezelésre. A település közcsatorna hálózata nem nyújt teljes lefedettséget, azonban a szennyvízgyűjtő hálózattal összegyűjtött szennyvizet helyben biológiai tisztításnak vetik alá. Mezőhegyesen a közműolló nyitott, szerencsére folyamatosan záródik. Viszont jóval több lakás rendelkezik vezetékes víz- bekötéssel, mint közüzemi szennyvízcsatorna bekötéssel.

Tervezett fejlesztések

- Szennyvíztelep korszerűsítése
- Komplex szennyvíztisztító műtárgy telepítése
- Szennyvízgyűjtő hálózat rekonstrukciója

Elérni kívánt eredmények

Az alapvető infrastruktúra biztosítása minden felhasználó számára az ellátás színvonalának emelkedése mellett. A város környezeti állapota javul, a rendszer fenntartási költségei csökkennek.

4.3.3. Egyéb projektek

Van néhány olyan projekt is, amely akcióterületen kívül is megvalósulhat, és nem alkot hálózatot, de a fejlesztési célok eléréséhez szükséges. Mindegyik projekt megvalósulása nagyon fontos a város számára, többsége Városközpont akcióterület projektjei között is szerepel. A fizikai beruházás jellegű beavatkozások mellett úgynevezett „soft” elemek is szerepelnek a fejlesztésekben. Az egyéb projektek az alábbiakban kerülnek ismertetésre.

Energiagazdálkodás fejlesztése

A város energia-felhasználásának csökkentése és a megújuló energiaforrások nagyobb mértékű felhasználása hozzájárulhat a fenntartható városfejlesztéshez. A közintézményi és más, megújuló energia hasznosításán alapuló fejlesztés megvalósulását segíti a projektek egymáshoz való integrálódása. Az intézményi fejlesztéseknek kiterjednek a nyílászárók cseréjére, a gépészeti berendezések felújítására, az épület külső homlokzati hőszigetelésére, a meglévő fűtési rendszer korszerűsítésére, valamint a megújuló energiaforrások alkalmazására is. Korszerűsítésre szorul a város közvilágítása is. A korszerű lámpafejek nagyságrenddel kevesebb energiát használnak és élettartamuk is hosszabb. A fejlesztések eredményeképpen csökken a város közüzemi költségei, az önkormányzat anyagi terhei, így a fennmaradt összegeket további fejlesztésekre tudják fordítani. Továbbá a környezetvédelmi, fenntarthatósági szempontok is érvényesülnek.

Zöldfelületek fejlesztése

Mezőhegyes központja és többi városrésze is jelentős zöldfelülettel rendelkezik, viszont ezen területek minőségi fejlesztésre szorulnak. Alapvető kritérium, hogy a területi jellegű területeket és ökológiai folyosókat vonalas elemek kapcsolják össze, egybefüggő városi zöldfelületi létrehozva. Cél, hogy egységes zöldfelületi struktúra kerüljön kialakításra a központi városrész zöldfelületei és a belterület közelében lévő zöldfelületek összekapcsolásával. Növekszik Mezőhegyes növényfelületeinek biodiverzitása. Helyreállításra, illetve kialakításra kerül a több szintes növényállomány. A fejlesztésnek köszönhetően a város levegője javul; környezeti állapota jelentős minőségi változáson megy keresztül. A város közterületeinek településesztétikai megjelenése javul. A centrum közelében mindenhol könnyen elérhetők lesznek a mozgásra vagy pihenésre alkalmas zöldfelületek.

Társadalmi identitás és kohézió erősítése

Mezőhegyes számos épített és kulturális örökséggel rendelkezik, melynek védelme, megőrzése a városiak közös érdeke. A szemléletformálás sikere nagymértékben hozzájárul a helyi identitástudat erősítéséhez. A helyi természeti és épített értékekre épülő programok, a hagyományok ápolása elősegíti a helyi közösségek kialakulását és megerősödését.

A helyi civil társadalom megerősödése segíti a helyi közösségi konfliktusok megoldását és az önálló cselekvési képességének erősítését. Fejlődik a közösség tagjainak a város iránti elköteleződése, továbbá erősödik a civil aktivitás és a településhez való kötődés. Aktivizálódnak a meglévő erőforrások, melyek a városi közösségi életre pozitív hatást gyakorolnak.

Kiürülő lakóterületek rekonstrukciója

Mezőhegyes és a térség egyik legnagyobb problémája a vidéki lakosság csökkenése. Ez a folyamat az lakóépületek kiürülésével jár, ami a településszerkezet szétfoslását idézi elő. A romlásnak indult házak nemcsak környezeti és társadalmi problémákat eredményeznek, hanem a közművek üzemeltetésének költségeit is megnövelik. A probléma legjobban a szegregátum lakótömbjeit érinti, ugyanakkor Ó-mezőhegyes lakóterületein is észlelhető a negatív folyamat. A fejlesztés célja megállítani és visszafordítani a kedvezőtlen folyamatokat.

Szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területek rekonstrukciója és társadalmi integrálása

Az Anti-szegregációs Terv különböző intézkedéseket határoz meg, amelyek a város egészét érintő beavatkozások. A beavatkozás – részletes - folyamatát az 5. fejezet (Anti-szegregációs Program) ismerteti.

4.4 A fejlesztések ütemezése

A tervezett fejlesztések 2016-2020 között kerülnek megvalósításra. Az ütemezés a fejlesztések egymásra épülése szerint került kialakításra, figyelembe véve az egyes projektek időszükségletét.

7. táblázat: Projektek ütemezése

Projekt megnevezése	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	Ütemezés
Akcióterületek						
Zöld város kialakítása Mezőhegyesen- Településközpont rehabilitációja						
Szociális alapszolgáltatások infrastrukturájának bővítése, fejlesztése Mezőhegyesen						
Egészségügyi alapellátás infrastrukturális fejlesztése Mezőhegyesen						
A foglalkoztatás és az életminőség javítása Mezőhegyesen - I. sz. óvoda óvodai energiahatékony felújítása						
„Mezőhegyes összefog” – komplex program a társadalmi befogadásért						
Leromlott városi területek rehabilitációja						

Mezőhegyes Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája

Mezőhegyesen						
Agrárlogisztikai fejlesztések Mezőhegyesen						
Csapadék- és belvízvédelmi fejlesztések Mezőhegyesen						
Ipari Park kialakítása Mezőhegyesen						
Hálózatos projektek						
Gazdaságfejlesztés						
Idegenforgalom és a kapcsolódó szolgáltatások fejlesztése						
Városrendezés - az épített és táji környezet védelme, zöldfelület-fejlesztés						
A kommunális ellátottság javítása és a közlekedési infrastruktúra fejlesztése						
Az emberi erőforrás tudás- és készség szintjének fejlesztése, szociális rendszer erősítése						
Település imázs és marketing, önkormányzati ügyfélrendszer kidolgozása						
Csapadékvíz-elvezető rendszer rekonstrukciója						
Elavult vízvezetékrendszer rekonstrukciója						

Szennyvíztelep korszerűsítése						
Teljes szennyvíz-csatornázottság biztosítása a szennyvíz agglomeráció területén						

A fejlesztések ütemezésének legfőbb befolyásoló tényezője a külső források rendelkezésre állásának időpontja. Az időbeni ütemezés *indikatív* jellegű. A város elképzeléseinek nagy része már rendelkezik valamilyen előzménnyel, vagy már az előző tervezési ciklusban is előkészítésre került, ugyanakkor csak részben, vagy egyáltalán nem valósult meg. Ezek a projektek a források megnyílását követően a korábbi dokumentumokra alapozva minden további nélkül benyújthatók.

4.5 A településfejlesztési akciók összehangolt, vázlatos pénzügyi terve

Az ITS-ben kitűzött célok megvalósítását szolgáló fejlesztések finanszírozására mindenekelőtt európai uniós ágazati és területi operatív programok által van lehetőség. A tervezett beavatkozások, projektek ismeretében a következő támogatási időszakban Mezőhegyes város számára meghatározó források elsősorban: a TOP (Terület és Településfejlesztési Operatív Program), a GINOP, (Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program), KEHOP (Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program) és VP (Vidékfejlesztési Program) programokból kerülhetnek lehívásra.

Terület és Településfejlesztési Operatív Program és az Integrált Területi Program

A 2014-2020 közötti Európai Unió támogatási időszakban, Mezőhegyes város számára is fontos szempont a TOP-os források új eljárás szerinti felhasználása. A 272/2014 (XI.05.) Korm. rendeletben meghatározott eljárás szerint a megyék Integrált Területi Programjuk (továbbiakban: ITP) alapján, központi koordináció mellett végzik a források lehívását, a 1702/2014. (XII.3) Korm. határozatban rögzített forráskeret felhasználásával.² A 2014-2020 támogatási időszak egészére nézve Békés megye tervezési jogkörébe 57,94 milliárd Ft forrás áll rendelkezésre. Mezőhegyes is a megye közreműködésével, a megyei keretből

² A 2014-2020 közötti programozási időszakban a Terület és Településfejlesztési Operatív Program tervezésének egyes szempontjairól, valamint az operatív programokhoz tartozó megyék megyei önkormányzatai és megyei jogú városok önkormányzatai tervezési jogkörében utalt források megoszlásáról szóló 1702/2014. (XII.3) Korm. határozat

Mezőhegyes Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája

többnyire a települések szükségletei és igényei alapján előzetesen elkülönített forráskeretből gazdálkodhat a következő hét év során.

A megyei Területfejlesztési Konceptió, illetve Területfejlesztési Program célkitűzéseire, továbbá a TOP intézkedéseire igazodva az említett keretösszeg megfelelő felhasználása érdekében Békés megyei Integrált Településfejlesztési Programjának célkitűzései a következők alapján kerültek meghatározásra:

- Üzleti környezet komplex fejlesztése a megye teljes területén: a helyi vállalkozások versenyképességének és munkahelyteremtő képességének, továbbá a helyi termékek piacra jutási esélyeinek javítását célzó komplex program
- A települési infrastruktúra integrált fejlesztése a területi kohézió erősítése érdekében: a városi jogállású települések ITS-re épülő, területileg fókuszált fejlesztési programjainak támogatása
- A társadalmi integráció feltételeinek javítása, a periférikus térségek felzárkózási esélyeinek növelése

A megyei ITP egy olyan tervezést segítő dokumentum, amely a megyei stratégiai cél- és prioritásrendszer mentén, a területfejlesztési tervezés során megismert fejlesztési elképzelések és szükségletek, ugyanakkor a megalapozott fejlesztési szándékok figyelembevételével - a TOP végrehajtásához illeszkedően - meghatározza az intézkedések forráskeretét, a forrás-felhasználási módokat, a kiválasztási rendszer megyei felelősségi körbe tartozó elemeit és a vállalt kimeneti indikátorokat.

A TOP beruházási területei a megyék, Pest megye kivételével. A többi Operatív Programtól az különbözteti meg, hogy ez a program kiemelten területi vetületű és területi problémák megoldására koncentrál, a többi program azonban ágazati jellegű. Békés megye számára elérhető TOP prioritástengely forrásainak belső arányairól a TOP rendelkezik, melyek betartása a területi szereplők, a megyék és a megyei jogú városok számára kötelezően előírt.

A TOP prioritástengelyei az alábbiak:

1. Prioritástengely: Térségi gazdasági környezet fejlesztése a foglalkoztatás elősegítésére

Célok:

- A vállalkozások munkahelyteremtő képességének ösztönzése, a helyi gazdaság működését segítő helyi térségi feltételek biztosításával,
- A turizmus területi adottságaiban rejlő endogén potenciál kibontakoztatása a foglalkoztatás elősegítése érdekében,
- A munkahelyek elérhetőségének javítása, a munkavállalók mobilitásának segítése a közlekedési feltételek fejlesztésével,

2. Prioritástengely: Vállalkozásbarát, népességmegtartó településfejlesztés

Cél: A vállalkozások, befektetők és a lakosság számára vonzó települési környezet kialakítása, gazdaságösztönzés, fiatalok, népesség megtartása

3. Prioritástengely: Alacsony széndioxid kibocsátású gazdaságra való áttérés kiemelten a városi területeken

Cél: Fenntartható városi közlekedés és önkormányzati energetikai fejlesztések

4. Prioritástengely: A helyi közösségi szolgáltatások fejlesztése és a társadalmi együttműködés erősítése

Cél: Önkormányzati közszolgáltatások hozzáférhetőségének és minőségének javítása

5. Prioritástengely: Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztés, foglalkoztatás ösztönzés, társadalmi együttműködés

Cél: Az ERFA prioritásokhoz kapcsolódó ESZA támogatások, kiemelten a megyei gazdaságfejlesztéshez kapcsolódó foglalkoztatási célú támogatások, a szociális városrehabilitációhoz kapcsolódó közösségi, humán fejlesztések támogatása, továbbá a helyi identitás és kohézió erősítése.

6. Prioritástengely: Fenntartható városfejlesztés a megyei jogú városokban

Cél: A megyei jogú városok önkormányzatainak gazdasági és közszolgáltatási fejlesztése

7. Prioritástengely: Közösségi szinten irányított városi helyi fejlesztések (CLLD)

Cél: A LEADER tapasztalatok felhasználásával, a helyi kezdeményezésű fejlesztések a helyi közösségi összetartozás és identitástudat erősítése valamint a fiatalok helyben maradásának elősegítése érdekében

Mezőhegyes Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája

A megyei Területfejlesztési Konceptió, illetve Program célkitűzéseire, valamint a TOP intézkedéseire igazodóan az érintett keretösszeg felhasználása érdekében Békés megyei ITP 2.2 verziójának célkitűzései az alábbiak szerint kerültek meghatározásra.

8. táblázat: Békés megyei ITP forrásallokációja

Prioritás	Intézkedés	A tevékenységek rövid leírása	Megyei forráskeret (milliárd Ft)	Megyei forráskeret (%)
1. Térségi gazdasági környezet fejlesztése a foglalkoztatás elősegítésére	1.1 Helyi gazdasági infrastruktúra fejlesztése	A megyei ITP kiemelt fejlesztési célja az iparterület- és ipartelep-fejlesztés, valamint TOP-ból támogatható agrárlogisztikai fejlesztések.	8,296	39,32
	1.2 Társadalmi és környezeti szempontból fenntartható turizmusfejlesztés	Kiemelt fejlesztési célként támogatott az egészséges életmódhoz és a megye természeti értékeihez kapcsolódó valamennyi turisztikai forma (kiemelten az öko-, aktív, vízparti és sportturizmus), valamint a megye hagyományaira, a feltárt kulturális, épített környezeti nemzeti értékeire, kiemelkedő rendezvényeire alapozott turizmus.	5,175	23,9
	1.3 A gazdaságfejlesztési és munkaerő-mobilitás ösztönzését szolgáló közlekedésfejlesztés	Az ITP ezzel az intézkedéssel hozzá kíván járulni az 1.1. intézkedés szerinti gazdaságfejlesztési tevékenységhez, ezért a forráskeret felét kiemelt fejlesztési célként az iparterület- és ipartelep-fejlesztéshez kapcsolódó közlekedésfejlesztésre allokálja.	3,709	17,13

Mezőhegyes Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája

	1.4 Foglalkoztatás segítése és az életminőség javítása	Az intézkedésből a forráskeret 70 %-áig a 10 000 fő alatti népességszámú települések önkormányzati költségvetési irányító és költségvetési szervei kaphatnak támogatást. A forráskeret fennmaradó 30 %-ának erejéig a TOP szerinti fejlesztési célok és kedvezményezettak támogathatók. A megyei ITP a forrásmegosztás módjával elsősorban a belső társadalmi kiegyenlítődéshez való hozzájárulást célozza meg.	4,472	20,65
2. Vállalkozásbarát, népességmegtartó településfejlesztés	2.1 Gazdaságélénkítő és népességmegtartó településfejlesztés, települési környezetvédelmi infrastruktúra-fejlesztések	Az intézkedés elsődlegesen a gazdaságfejlesztést célozza, azzal, hogy a vállalkozások, befektetők és lakosság számára is vonzó, a gazdasági funkciókat erősítő települési környezet kialakítását ösztönzi (a kizárólag reprezentatív célokat szolgáló közterület-fejlesztések nem támogathatóak).	10,721	100
3. Alacsony szén-dioxid kibocsátású gazdaságra való áttérés kiemelten a városi területeken	3.1 Fenntartható települési közlekedésfejlesztés	Minden TOP szerinti fejlesztési cél és jogosult számára elérhető.	5,461	37,45
	3.2 Önkormányzati tulajdonú épületek energiahatékonyságának és a megújuló energia felhasználás arányának	A megyei ITP hozzá kíván járulni a megye belső területi kiegyenlítődéséhez, a vidéki térségek leszakadásának mérsékléséhez az önkormányzati kézben lévő energetikai infrastruktúra korszerűsítése, illetve	9,120	62,55

Mezőhegyes Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája

	növelése; helyi ellátáshoz kapcsolódó közcélú megújuló energiatermelés/ellátás	fejlesztése által is. A kiemelt kedvezményezett csoport a megyének e téren is kedvezőtlen helyzetben lévő kisebb népességszámú településeit részesíti előnyben.		
4. A helyi közösségi szolgáltatások fejlesztése és a társadalmi együttműködés erősítése	4.1 Egészségügyi alapellátás infrastrukturális fejlesztése		1,56	34,82
	4.2 A szociális alapszolgáltatások infrastruktúrájának bővítése, fejlesztése	Az ITP mindkét intézkedésben az intézkedések forráskeretének 100 %-át kiemelt kedvezményezett csoportra különíti el. A jogosult kedvezményezettek az ITP teljes programozási időtávján <i>a kedvezményezett települések besorolásáról és a besorolás feltételrendszeréről</i> szóló 105/2015. (IV. 23.) Korm. rendelet 2. melléklete szerinti kedvezményezett, 3. melléklete szerinti átmenetileg kedvezményezett, továbbá a 106/2015. (IV. 23.) Korm. rendelettel módosított, <i>a kedvezményezett eljárások besorolásáról</i> szóló 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet 4. melléklete szerinti átmenetileg kedvezményezett települések helyi önkormányzati költségvetési irányító és költségvetési szervei, önkormányzati többségi tulajdonú vállalkozásai.	1,24	27,67

Mezőhegyes Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája

	4.3 Leromlott városi területek rehabilitációja	Az intézkedésből a TOP szerinti fejlesztési célok és kedvezményezettek támogathatók.	1,681	37,51
5. Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés	5.1 Foglalkoztatás-növelést célzó megyei és helyi együttműködések (paktumok) – (ESZA)	Mindhárom intézkedés forráskeretéből a TOP szerinti fejlesztési célok és kedvezményezettek támogathatók.	4,808	73,89
	5.2 A társadalmi együttműködés erősítését szolgáló helyi szintű komplex programok (ESZA)		0,625	9,61
	5.3 Helyi közösségi programok megvalósítása, beleértve a helyi identitás és közösséget erősítő akciókat (ESZA)		1,074	16,5

Forrás: Békés Megye Önkormányzata – Békés megye Integrált Területi Programja 2.2

Mezőhegyes Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája

Az alábbi táblázat akcióterületekre bontva szemlélteti az egyes fejlesztéseket. Az indikatív költségvetés megjelölése mellett bemutatja az operatív programokban megjelenő potenciális finanszírozási lehetőségeket is.

9. táblázat: A projektek akcióterületenkénti tulajdonságai

	Projekt megnevezése	Indikatív költségbecslés (millió Ft)	Finanszírozás lehetséges forrása	Ütemezés
Akcióterületek				
Városközpont akcióterület	<i>Zöld város kialakítása Mezőhegyesen - Településközpont rehabilitációja</i> Az épített környezet, a közlekedési infrastruktúra, a zöldterületek a közművek környezettudatos felújítása, korszerűsítése. Önkormányzati és vállalkozói épületállomány korszerűsítése, rendezvényterület kialakítása, játszótér építése, park-rehabilitáció.		TOP-2.1.2	
	<i>Szociális alapszolgáltatások infrastruktúrájának bővítése, fejlesztése Mezőhegyesen</i> Akadályok megszüntetése a közintézmények területén: projektarányos akadálymentesítés Az esélyegyenlőségi célcsoportok (kiemelten az idősek, a gyermekek és a mélyszegénységben élők) helyzete javul a projekt hatására: az szociális alapellátás	60	TOP-4.2.1	

Mezőhegyes Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája

	színvonala emelkedik, az szociális ellátás terén javulás várható a célcsoport számára. A beruházás keretében projektarányos akadálymentesítésre is sor kerül. Az energiahatékonysági beruházásnak további járulékos, pozitív hatásai jelentkeznek a település népességmegtartó erejének fokozásában.			
	<i>Egészségügyi alapellátás infrastrukturális fejlesztése Mezőhegyesen</i> Egészségügyi alapellátás fejlesztése Az orvosi rendelő épületének átalakítása és akadálymentesítése a lakosság igényeinek megfelelő módon. A település közszolgáltatásainak fejlesztése, minőségük javítása révén a lakosság elégedettségének és ezen keresztül a város népességmegtartó képességének növelése.	60	TOP-4.1.1	
	<i>A foglalkoztatás és az életminőség javítása Mezőhegyesen - I. sz. óvoda óvodai energiahatékony felújítása</i> Korszerűbb, a mai kor igényeinek és követelményeinek megfelelő felszereltségű óvoda létrehozása Az óvoda udvarának felújítása biztonságosabbá teszi a kültéri foglalkozásokat A korszerűsítés hozzájárul a nevelő-oktató munka színvonalának emeléséhez, a hatékonyabb, gazdaságosabb működéshez. Cél: az óvodai szolgáltatások minőségi fejlesztése.	50	TOP-1.4.1	

Mezőhegyes Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája

Anti-szegregációs akcióterület	Mezőhegyes összefog – komplex program a társadalmi befogadásért Életvezetési tanácsok (pénzügyi, családszervezési és életvezetési tanácsadások; adósságkezelési tanácsadás) Közösségi szemléletformáló programok, közösségi élet erősítése Egészséges életmód tanácsok (egészséges életmód, higiénia) Egészségügyi programok (prevenció és mentálhigiénés programok, szűrőnap) Munkaerő-piaci beilleszkedést segítő programok, önálló jövedelemszerzésre való képesség kialakítása, fejlesztése Problémák feltérképezése, egyéni fejlesztési tervek készítése, megvalósítása és folyamatos felülvizsgálata;	52,5	TOP-5.2.1	
	Leromlott városi területek rehabilitációja Mezőhegyesen Közlekedési fejlesztések körében a területeket határoló egyes burkolatlan közutak burkolattal történő ellátása, járdaszakaszok felújítása. A városrehabilitációs akcióterület lakófunkciójának erősítése, infrastruktúrájának bővítése, fejlesztése, Közterületi funkciók kialakítása A szegregáció csökkentése, a hátrányos helyzetű személyek társadalmi integrációjának elősegítése		TOP-4.3.1	

Mezőhegyes Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája

Intézményfejlesztési akcióterület	<i>Agrárlogisztikai fejlesztések Mezőhegyesen</i> Termék előállító egység kialakítása: termékek feldolgozása, tárolása Helyi mezőgazdasági termelési feltételek és értékesítési körülmények javítása Vállalkozások működési környezetének javítása A közétkeztetés és a fogyasztók helyi termékekkel való ellátásának biztosítása	124,7	TOP-1.1.3.	
	<i>Csapadék- és belvízvédelmi fejlesztések Mezőhegyesen</i> A település belterületi csapadékvíz elvezetési rendszerének fejlesztése, környezetbiztonságának növelése, a belvíz- és helyi vízkár veszélyeztetettségének csökkentése A lehullott csapadékvizek rendezett és kártétel nélküli elvezetése A városrész természeti és épített környezetének védelme Környezetileg fenntartható városi környezet kialakítása	115	TOP-2.1.3	
Keleti gazdasági akcióterület	<i>Ipari Park kialakítása Mezőhegyesen</i> A térség gazdasági versenyképességének növelése Gazdaságélénkítő hatás növelése			

Mezőhegyes Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája

	Szinergián alapuló klaszter jellegű ipari központ kialakítása Az új betelepülők által új munkahelyek teremtése, hosszú távon biztos megélhetés biztosítása a térség lakóinak A betelepülő cégek számának növekedésével arányosan nő a térség tőkevonzása			
A város egészére kiterjedő projekt				
	<i>Mezőhegyes város szennyvízelvezetésének- és tisztításának bővítése</i> Szennyvíztisztító telep korszerűsítése A talaj, és talajvízterhelés megszüntetése A kommunális szennyvíz gyűjtése zárt csatornarendszerben A keletkező házi kommunális szennyvizek szabályozott összegyűjtése Az ingatlanokon keletkező szennyvíz elvezetésének biztosítása.	673	KEHOP-2.2.2	

5. ANTI-SZEGREGÁCIÓS PROGRAM

Az Anti-szegregációs program a szegregációs folyamatok szemszögéből vizsgálja az esélyegyenlőségi problémákat egy adott településen. Elsődleges célja, hogy a város javítsa azon területeinek helyzetét, ahol a szegregációnak már jelei mutatkoznak, valamint ahol a népesség egy része már szegregáltan él. A szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett terület olyan egybefüggő terület, amelyen az alacsony társadalmi státuszú családok koncentráltan élnek együtt vagy a társadalmi státuszcsökkenés jelei tapasztalhatók. Ezen a területen közösségi beavatkozás szükséges. A lehatárolás a 314/2012-es Kormányrendelet 10. mellékletében meghatározott szegregációs mutató alapján történik. Azon területek tekinthetők szegregátumnak, ahol a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 év) belül eléri, illetve meghaladja az adott településtípusokra vonatkozó határértéket.

Mezőhegyesre a következő szegregációs mutatók érvényesek:

- Szegregált terület, amelynél a szegregációs mutató értéke: nagyobb egyenlő, mint 35%
- Szegregációval veszélyeztetett terület, amelynél a szegregációs mutató értéke: nagyobb egyenlő, mint 30%, de kisebb, mint 35%

A kormányrendelet azt is meghatározta, hogy szegregátumnak, illetve szegregációval veszélyeztetett területnek azok az egybefüggő területek tekintendők, melyek megfelelnek a fenti mutatók egyikének, és a terület lakónépességének száma eléri az 50 főt. A 314/2012.

(XI. 8.) Korm. rendelet eltérő típusú anti-szegregációs intézkedéseket különböztet meg:

- 1.) a szegregáció mérséklését vagy megszüntetését célzó intézkedések,
- 2.) a fejlesztések szegregációs hatásának kivédésére hozott intézkedések,
- 3.) a szegregációt okozó folyamatok megváltoztatására, hatásuk mérséklésére teendő intézkedések.

5.1 A település szegregátumainak és szegregáció által veszélyeztetett területeinek bemutatása

Mezőhegyes belterületén nem található szegregált és szegregációval veszélyeztetett terület. A településen belül több, olyan területileg egybefüggő tömb található, ahol a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és a rendszeres munkajövedelemmel rendelkezők arányának mutató értéke meghaladja a városi mutatót, de azok létszáma nem éri el az 50 főt, ezért azok nem tekinthetők valódi szegregátumoknak.

11. térkép: Mezőhegyes szegregátumát bemutató térkép

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal, 2011

A fenti térképen látható néhány olyan terület, ahol a szegregációs mutató 35%, vagy annál nagyobb értéket vesz fel, illetve azok, amelyek eleget tesznek ugyan a szegregációs mutató által támasztott kritériumoknak, de 50 fő alatti népességszámuk, vagy intézeti háztartásban élők miatt mégsem tekinthetők valódi szegregátumoknak.

Mezőhegyes egyetlen külterületi része felel meg mind a jogszabályi, mind pedig a szakpolitikai kritériumoknak, a Battonyát és Mezőhegyest összekötő főúttól 2 km-re található Külsőpereg-Rákóczitelep (47-es major). Lakónépességének száma eléri az 50 főt (94 fő) és ahol a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és a rendszeres

Mezőhegyes Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája

munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül eléri, illetve meghaladja az adott településtípusokra vonatkozó határértéket. Mezőhegyes szegregációs mutatójának értéke 10,2 %, míg a kijelölésre került szegregált területen 35,7 %. Így ez a településrész került akcióterületként kijelölésére. Az önkormányzati és a KSH 2011. évi népszámlálási adatai is megerősítették a kijelölés indokoltságát.

12. térkép: Külsőperreg-Rákócztelep helyszínrajza

A lehatárolt területen nem beszélhetünk etnikai szegregációról. A lehatárolt területek többségében idős emberek élnek, akik nem jelennek meg a munkaerőpiacon, megélhetésüket nyugdíjukból, és az általuk termelt mezőgazdasági termékekből biztosítják.

A terület szegregációját okozó folyamatok közül a legjelentősebb az alacsony iskolai végzettségből következő munkanélküliség, a legolcsóbb és egyúttal a legrosszabb minőségű lakhatáshoz való hozzáférés, a lakosság demográfiai szerkezetének gyors előregedése, a fiatalok és a képzettebbek elvándorlása. Ezen túlmenően az alapvető szolgáltatásokhoz való hozzáférés beszűkülése is hozzájárul a szegregációs folyamatokhoz.

10. táblázat: A szegregátum tulajdonságai

	<i>Demográfia</i>	<i>Foglalkoztatottság</i>	<i>Lakáshelyzet</i>	<i>Társadalmi és jövedelmi helyzet:</i>	<i>Szolgáltatásokhoz való hozzáférés</i>	<i>Etnikai szegregáció</i>
Szegregátum <i>(Külsőpereg-Rákóczitelep)</i>	A területen 94 fő él, ezen belül a 0 -14 évesek aránya 12,8 % (12 fő), a 15-59 évesek aránya 59,6 % (56 fő), míg a 60 év és a felettiek aránya 27,7 % (26 fő). A lakónépesség száma 1990 és 2011 között csökkenő tendenciát mutat, ami az egész térségre jellemző folyamat.	A gazdaságilag nem aktív népesség aránya a lakónépességen belül 70,2%, a munkanélküliek aránya pedig 21,4%, ebből tartós munkanélküli 17,9%. A foglalkoztatottak aránya – a 15-64 éves népességen belül – 34,9 %. A munkaszerződéssel rendelkezők közül is az alacsony presztizsű foglalkoztatási csoportokban dolgozók aránya 59,1%.	A szegregátum lakásállománya 97, ezek 72,2%-a alacsony komfort fokozatú lakásnak minősül. A lakott lakásokon belül pedig ez az arány 58,3%, ezek közül is 35,4% egyszobás lakás.	Munkaviszonnyal nem rendelkező személyek jövedelme kizárólag központi, vagy helyi önkormányzati támogatásokból származik. Az önkormányzat által elosztott rendszeres támogatásokból élők aránya Külsőpereg-Rákóczitelepen 21,4%, míg a város belterületén ez az arány 11,6%. A szegregátumban a maximum általános iskolai végzettséggel rendelkezők száma az aktív korúakon belül 44 fő, felsőfokú végzettséggel pedig senki sem rendelkezik.	Közigazgatási és közösségi szolgáltatásokat nyújtó közcélú létesítmények nem találhatók a területen. A lakóházakon és a gazdasági épületeken kívül egy vendégház található a település szélén, amit egy 100 éves iskolai épületből alakították ki. A majorságokban tanyagondnoki rendszer működik, melynek köszönhetően a szegregátum lakói minimális szinten igénybe tudják venni az egészségügyi ellátást. Mindemellet segítik a lakókat nem csak élelmiszerekés tartós fogyasztási cikkek beszerzésében és hazaszállításában, hanem a szükséges napi teendők elvégzésében is.	A területen nem lakik roma család.

5.2 Az elmúlt években tervezett, illetve megvalósított, a szegregátumokat érintő beavatkozások

Mezőhegyes Város Integrált Városfejlesztési Stratégiájában megfogalmazásra kerültek a már megvalósult és folyamatosan működő programok. A város fontos jellemzője a jól működő szociális háló, mely azonnal információt nyújt az önkormányzatnak a támogatásra, ellátásra szoruló személyekről, családokról. A hagyományos intézményi rendszer mellett több civil szervezet is gondoskodik a megfelelő szociális ellátásról, mint például a Mezőhegyes Közoktatásáért Közalapítvány az Egészséges Mezőhegyesért Közalapítvány, Mozgáskorlátozottak Helyi Egyesülete. A civil szervezetek tevékenységén kívül Tanyagondnoki szolgáltatás is működik a városban, melynek feladata a külterületi lakott majorok intézmény és alapvető szükségletek hiányának enyhítése, az ebből adódó hátrányok csökkentése, az alapvető szükségletek kielégítését segítő szolgáltatásokhoz, közszolgáltatáshoz, egyes alapellátásokhoz való hozzájutás biztosítása. Fizikai beavatkozás viszont még nem történt a szegregátumban

5.3 Anti-szegregációs intézkedési terv

5.3.1 A szegregáció mérséklését vagy megszűnését célzó intézkedések

Anti-szegregációs célok

A szegregátumban élők életkörülményeinek javítása érdekében a szegregáció megszűnését célzó intézkedésekre van szükség, ennek során kijelölésre került az Anti-szegregációs akcióterület. Az önkormányzat célja, hogy biztosítsa mindenki számára a társadalmi esélyegyenlőséget és az alapvető szolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférést. Ennek kapcsán több olyan intézkedést (szociális, képzési, foglalkoztatási) hajt végre, amely a szolgáltatásokhoz való könnyebb hozzáférést biztosítja

Kitűzött célok

- A szegregátumban élők foglalkoztatási helyzetének javítása és az elsődleges munkaerő-piacon dolgozók számának növelése
- Az esélyegyenlőség és a szegregáció-mentesség biztosítása a város bel- és külterületén
- A fiatalok támogatása: Az iskola sikeres elvégzéséhez szükséges feltételek megteremtése és a lemaradások csökkentése
- Az esélyegyenlőség biztosítása a város minden fejlesztési beavatkozásánál, annak figyelembe vételével, hogy semmilyen fejlesztés nem járulhat hozzá a településen

Mezőhegyes Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája

belüli, vagy kívüli szegregáció kialakulásához és erősödéséhez

- A szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása, a szolgáltatások színvonalának emelése, valamint új szociális szolgáltatások biztosítása

Általános Anti-szegregációs intézkedések

A fiatalok körében kevés a szabadidő hasznos eltöltését támogató program. A fiatalok sikeres felnőtté válása érdekében célszerű létrehozni egy szakmaközi hálózatot, amely a megrendezésre kerülő szakmai programok keretében összehangoltabb és hatékonyabb szolgáltatásokat tud biztosítani számukra.

A megfelelő minőségi szociális ellátás biztosítása érdekében rendkívül fontos a szociális területen dolgozók át- és továbbképzése. Lényeges, hogy a szakemberek számára segítséget nyújtsunk a segítő munka során felmerülő testi és szellemi kimerülés megelőzése érdekében. A hátrányos helyzetű lakosok foglalkoztatásának elősegítése érdekében az önkormányzat azokat a vállalkozásokat támogatja, akik alacsony státuszú munkavállalókat foglalkoztatnak.

11. táblázat: Az anti-szegregációs terv tervezett intézkedései

Cél	Megvalósítást célzó intézkedés
Majorsági külterületi területek elérhetőségének javítása	Települési infrastruktúra javítása
A szegregátumok kialakulásának megelőzése	Segélyezési mutatók felülvizsgálata két évente
A majorsági lakosok mobilizációjának elősegítése	Mobilizációs program készítése 3 éven belül
Az óvodás gyermekek hátrányos helyzetének csökkentése	A HHH gyerekek megoszlásának kiegyenlítése az óvodai csoportok között
A hátrányos helyzetű tanulók esélyegyenlőségének javítása	Mentori hálózat kialakítása és működtetése a HHH tanulók tanulmányi munkájának javítása érdekében
Prevenció elvének és gyakorlatának erősítése az egészségügyben	Szűrővizsgálatok megszervezése
Munkanélküliség csökkentése	Foglalkoztatási program szervezése pályázati forrásból

Mezőhegyes Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája

Átlagos iskolai végzettség javítása	Képzési program lebonyolítása
Külterületi lakosok közösségi integrációja	Települési programok esetén a külterületi lakosok hangsúlyos bevonása
Külterületi lakosok partnerségi aktivitásának növelése	Partnerségi egyeztetések konkrét kiterjesztése a külterületi lakosok irányába

A szegregátumokra vonatkozó specifikus anti-szegregációs intézkedések

Az Egyenlő esélyekkel a leszakadó társadalmi rétegek készségeinek fejlesztése specifikus cél az alapvető, fundamentális életkészségek kialakításával és erősítésével, illetve a munkaerőpiacon való egyenlő esélyek megteremtésével kíván segíteni a célterületen élőkön. Ezen túlmenően a közszolgáltatások és a városban elérhető társadalmi és szociális szolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférést kívánja biztosítani.

Az Egységes város és összetartó közösség létrehozása célta eredményes, aktív és empátikus közösség kialakításával, társadalmi bevonást elősegítő és közösségi programok segítségével igyekeznek megvalósítani. A város lakosságát fel kell készíteni az anti-szegregációra irányuló programok, beavatkozások minél pozitívabb társadalmi fogadtatására. A közösségformálás és az elért eredmények fenntartása és továbbfejlesztése nagy jelentőséggel bír a cél sikerességének szempontjából.

További specifikus cél a *Hosszú távon fenntartható, élhető város kialakítása* a projekt eredményességét és fenntarthatóságát biztosító programokkal. Ilyen tervezett beavatkozás a szakmai kompetenciafejlesztés a szolgáltatási szektorban, illetve partnerség létrehozása a társadalmi integrációért.

A tartós eredmények elérése érdekében biztosítani kell a beavatkozások folytonosságát, ezért fontos a projekten túli tervek, különböző stratégiák kidolgozása.

5.3.2 A tervezett fejlesztések szegregációs hatásainak kivédésére hozott intézkedések

A megvalósítás során ügyelni kell arra, hogy egyik beavatkozás sem növelheti az esélyegyenlőtlenséget, diszkriminációt és a szegregációs folyamat esélyét. A projektfejlesztés dokumentumait, a település stratégiai dokumentumait és a település helyi rendeleteit úgy kell összehangolni, hogy azok a fenti elvet kövessék. A projektfejlesztés során biztosítani kell, hogy a tervezett beavatkozások társadalmilag elfogadottak legyenek. Az előkészítés

Mezőhegyes Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája

és a megvalósítás során is biztosítani kell a beavatkozáshoz kapcsolódó kommunikációt, hogy minél szélesebb körben tájékoztatva legyen a lakosság a programok tartalmáról és a várható eredményekről.

5.3.3 A szegregációt okozó folyamatok megváltoztatására, hatásuk mérséklésére teendő intézkedések

A szegregációs folyamat számos ok miatt bekövetkezhet, ezek közül a legjelentősebb az alacsony iskolai végzettségből adódó munkanélküliség, valamint a legolcsóbb és legrosszabb minőségű lakhatáshoz való hozzáférés. A városban élő leghátrányosabb családok támogatását fel kell vállalnia az önkormányzatnak. Fontos, hogy a legszegényebbek helyzete javuljon, számuk ne növekedjen.

Az önkormányzat feladatai közé tartozik a szegregáció megakadályozása, ha viszont bekövetkezik a romlás, a lehető leggyorsabban kell reagálni a változásokra. Továbbá a leromló területek további pusztulását meg kell akadályoznia. A problémák megoldására jelentős anyagi ráfordítások szükségesek. Az önkormányzat feladata, hogy megtalálja azokat a külső, – javarészt pályázati forrásokat - amellyel a település halmozottan hátrányos helyzetű családait tudja támogatni. A városháza bérlakásokat alakít ki, hogy elősegítse a fiatal családok lakhatáshoz való jutását, ezzel is segítve anyagi helyzetük javulását.

5.3.4 Az Anti-szegregációs Program megvalósításának nyomon követése

Mezőhegyes Város Önkormányzata a fennhatósága alatt álló terület egészére nézve kötelezettséget vállal az Anti-szegregációs Tervben foglaltak érvényesítésére. A fennhatósága alá tartozó szervek és intézmények tekintetében kötelezővé teszi, hogy döntéseik, tevékenységük során a kialakult területi vagy etnikai szegregációs folyamatok megfordítására kell, hogy törekedjenek, a tevékenységek a szegregációt semmilyen formában nem segíthetik elő.

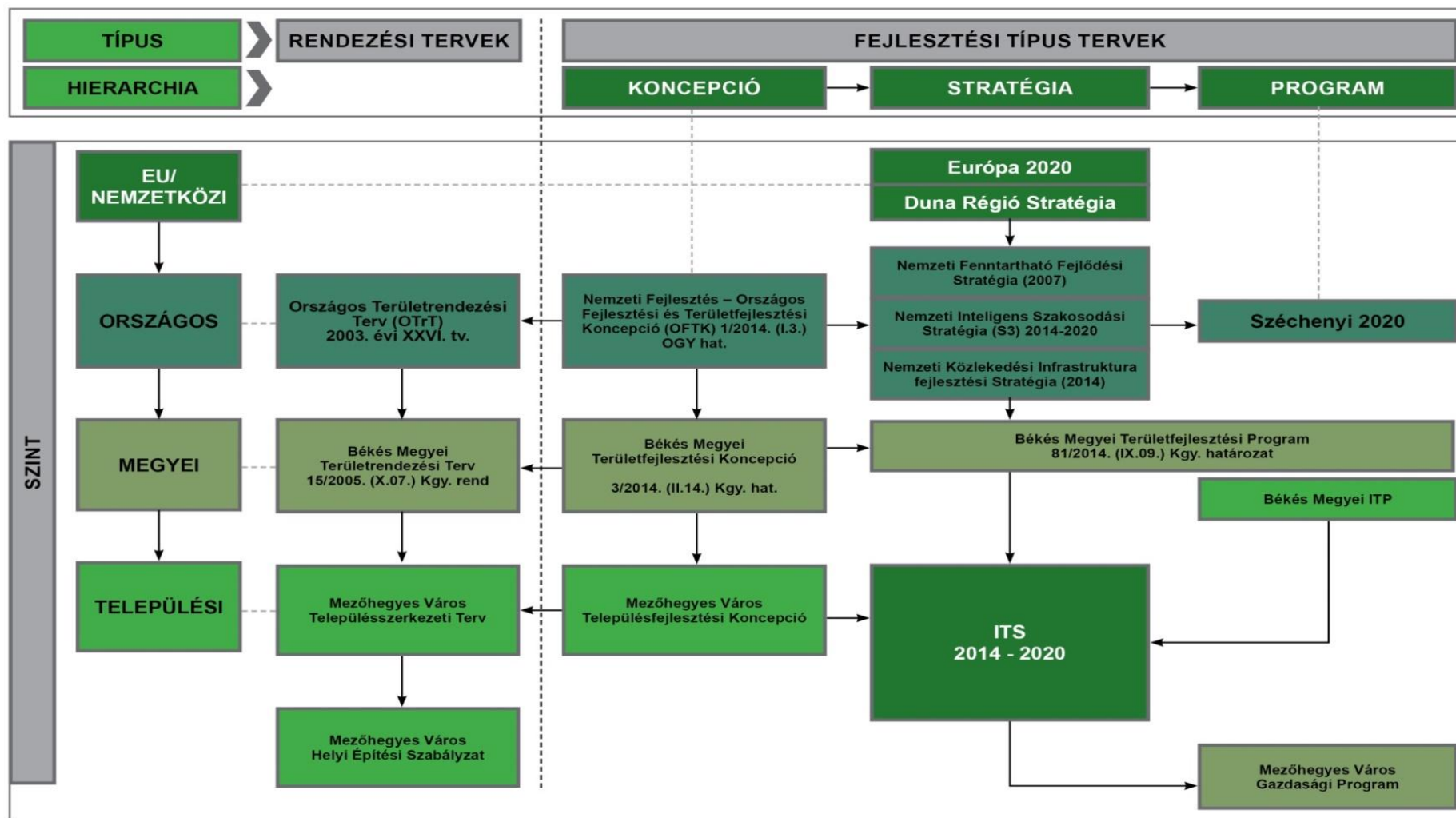
6. A STRATÉGIA KÜLSŐ ÉS BELSŐ ÖSSZEFÜGGÉSEI

6.1 Külső összefüggések

A terület és településfejlesztési eszközök, a rendezési eszközök, valamint az ágazati fejlesztési dokumentumok különböző szintjeit, típusait és hierarchiáját, egymással való kapcsolatát, valamint az ITS a tervrendszerben elfoglalt helyét a következő ábra szemlélteti. A rendszerben minden alacsonyabb szintű terv célrendszerét a felette lévő, magasabb szintű terv vagy tervek célrendszerének figyelembe vételével, azokkal szinkronban alakítja. Az alacsonyabb szintű tervek egyre konkrétan dolgozzák ki a kitűzött célokhoz vezető részletes megoldásokat.

Jelen Stratégia készítéséhez szorosan kapcsolódó Megalapozó vizsgálat részletekbe menően vizsgálja az ITS illeszkedése szempontjából nélkülözhetetlen terület és településfejlesztési, illetve rendezési dokumentumokat. Az ITS célrendszere a Megalapozó vizsgálatban szereplő adatokra építve, azokra alapozva került kidolgozásra.

Mezőhegyes Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája

1. ábra: Fejlesztési programok kapcsolódása

6.1.1 Illeszkedés az EU 2020 tematikus célkitűzéseire

Az EU 2020 stratégia (*Az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés*) megvalósítása érdekében kijelölt 2014-2020 közötti Európai Unió kohéziós politika 11 tematikus célkitűzést jelölt ki:

- **TC1:** A kutatás, a technológiai fejlesztés és az innováció erősítése;
- **TC2:** Az információs és kommunikációs technológiák hozzáférhetőségének és használatának terjesztése, minőségük javítása;
- **TC3:** A kkv-k, (az EMVA esetében) a mezőgazdasági, illetve (az ETHA esetében) a halászati és akvakultúra-ágazat fejlesztése;
- **TC4:** Az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdasági modellre való áttérés támogatása minden ágazatban;
- **TC5:** Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás, a kockázatmegelőzés és -kezelés előmozdítása;
- **TC6:** A környezet megóvása és védelme és az erőforrás-felhasználás hatékonyságának előmozdítása;
- **TC7:** A fenntartható közlekedés előmozdítása és a hálózati infrastruktúrák javítása;
- **TC8:** A fenntartható és minőségi foglalkoztatás előmozdítása, valamint a munkavállalói mobilitás támogatása;
- **TC9:** A társadalmi befogadás előmozdítása és a szegénység, valamint a hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelem;
- **TC10:** Befektetés az oktatásba és a képzésbe, többek között a szakképzésbe történő beruházás a készségek fejlesztése az élethosszig tartó tanulás érdekében;
- **TC11:** A hatóságok és az érdekelt felek intézményi kapacitásának és hatékonyságának javítása.

Az ERFA beruházásai mind a 11 célt támogatják, de a beruházás fő prioritásait az 1-4. cél képezik. A tematikus célokhoz beruházási prioritások kerültek kijelölésre. Az ITS keretében tervezett fejlesztések illeszkedését az EU tematikus célkitűzései és a beruházási prioritások az alábbi ábrán kerül szemléltetésre.

12. táblázat: A tematikus célok és az EU tematikus céljainak kapcsolata

ITS Tematikus célok	Kapcsolódó EU tematikus célok	Kapcsolódó EU beruházási prioritások
T1. A „Világörökség Várományos Város” épített és természeti értékeinek megőrzése és megújítása, a településen élők életminőségének javítása	TC6: A környezet megóvása és védelme és az erőforrás-felhasználás hatékonyságának előmozdítása	c) a természeti és kulturális örökség megőrzése, védelme, elősegítése és fejlesztése e) A városi környezetfejlesztést, a városok megújítását, a rozsdáövezetek helyreállítását és szennyezés-mentesítését és a légszennyezettség csökkentését célzó intézkedések, valamint a zajcsökkentési intézkedések támogatása g) Az erőforrás-hatékony gazdaságra való ipari átállás támogatása, a zöld növekedés, az ökoinnováció és a környezeti teljesítményirányítás a köz- és a magánszektorban történő előmozdítása
	TC11: A hatóságok és az érdekelt felek intézményi kapacitásának és hatékonyságának javítása.	-
T2. A város gazdasági szerepkörének erősítése és ezzel párhuzamosan a foglalkoztatottak számának és képzettségi szintjének növelése	TC3: A kkv-k, (az EMVA esetében) a mezőgazdasági, illetve (az ETHA esetében) a halászati és akvakultúra-ágazat fejlesztése;	a) A vállalkozói szellem előmozdítása, különösen az új ötletek gazdasági hasznosításának megkönnyítése, valamint új cégek alapításának – többek között üzleti inkubátorházak segítségével történő – ösztönzése; b) A kkv-k számára új vállalati modell kidolgozása és megvalósítása; c) A korszerű termék- és szolgáltatásfejlesztési képességek megteremtésének és bővítésének támogatása; d) A kkv-k abban való segítése, hogy növekedni tudjanak a regionális, nemzeti és nemzetközi piacokon, és hogy az innovációs folyamatokban részt tudjanak venni

	TC8: A fenntartható és minőségi foglalkoztatás, valamint a munkavállalói mobilitás támogatása	a) üzleti inkubátorházak létrehozásának támogatása, valamint az önfoglalkoztatás, a mikro vállalkozások és a cégalapítás beruházásokkal való támogatása; b) a foglalkoztatás-barát növekedés elősegítése a saját belső potenciál kifejlesztése által, az adott területeket érintő területi stratégia részeként, beleértve a hanyatló ipari régiók átalakítását, valamint az egyes természeti és kulturális erőforrások fejlesztését, illetve az ezekhez való hozzáférhetőség javítását
	TC9: A társadalmi befogadás előmozdítása és a szegénység, valamint a hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelem	a) A nemzeti, regionális és helyi fejlődést szolgáló egészségügyi és szociális infrastruktúrába történő beruházás, az egészségi állapotbeli egyenlőtlenségek csökkentése, a társadalmi, kulturális és rekreációs szolgáltatásokhoz való jobb hozzáférés megteremtésével a társadalmi befogadás előmozdítása, valamint az intézményi szolgáltatásokról a közösségi alapú szolgáltatásokra való átállás; b) A városi és vidéki területeken élő, rászoruló közösségek fizikai rehabilitációjának, valamint gazdasági és társadalmi fellendülésének támogatása; c) A szociális vállalkozások támogatása;
	TC10: Befektetés az oktatásba és a képzésbe, többek között a szakképzésbe történő beruházás a készségek fejlesztése az élethosszig tartó tanulás érdekében	

6.1.2 Illeszkedés az országos és megyei területfejlesztési tervdokumentumokhoz

Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptióhoz való illeszkedés

2014. januárban (1/2014 (I.3) OGY. határozattal elfogadott Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió (továbbiakban: OFTK) négy hosszú távú, átfogó fejlesztési célt és ezek elérése érdekében tizenhárom specifikus célt, köztük hét szakpolitikai jellegű és hat területi célt fogalmaz meg. Az Konceptió kiemelt jelentőséggel kezeli a vidéki térségek, települések sajátos vidéki értékeit megőrző, azokra építő fejlesztését, felzárkóztatását, beleértve a társadalmi, gazdasági és infrastrukturális fejlesztéseket.

Szakpolitikai célok:

- Versenyképes, innovatív gazdaság
- Életképes vidék, egészséges élelmiszertermelés és ellátás, az élelmiszer-feldolgozóipar fejlesztése
- Gyógyító Magyarország, egészséges társadalom, egészség- és sportgazdaság
- Kreatív tudástársadalom, piacképes készségek, K+F+I
- Értéktudatos és szolidáris öngondoskodó társadalom
- Jó állam, szolgáltató állam és biztonság
- Stratégiai erőforrások megőrzése, fenntartható használata, környezetünk védelme

Területi célok:

- Az ország makro-regionális szerepének erősítése
- A többközpontú térszerkezetet biztosító városhálózat
- Vidéki térségek népességeltartó képességének növelése
- Kiemelkedő táji értékű térségek fejlesztése
- Területi különbségek csökkentése, térségi felzárkóztatás és gazdaságösztönzés elősegítése
- Összekapcsolt terek: az elérhetőség és mobilitás biztosítása

Mezőhegyes célrendszerében majdnem mindegyik szakpolitikai célmeghatározás visszaköszön, a helyi adottságokra adaptált formában. A város a gazdaságra épít, beleértve az állattenyésztést, amely helyi hagyományokkal rendelkezik. A hagyományokhoz fűződő ismeret és életvitel népszerűsítésével, a természeti gondolkodásmód szorgalmazásával elősegíti a természet megőrzését és a termőfölddel való fenntartható gazdálkodást.

Mezőhegyes Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája

A területi célok közül a legjellemzőbb és legfontosabb *Vidéki térségek népességeltartó képességének növelése*, amely a célrendszer egészében érvényesül. Mezőhegyes népességszámának rohamosan fogyása összefügg a vidék kedvezőtlen jövedelmi viszonyaival és a személyes fejlődés korlátozott lehetőségeivel. A stratégia elsősorban a gazdaságfejlesztést és a társadalom megerősítését tűzte ki. Mezőhegyes közúti közlekedés szempontjából hátrányban van a gyorsforgalmi úthálózatait tekintve, ezt a gyengeséget csak országos szintű döntések tudják helyrehozni.

A város Stratégiájának tematikus céljai - és azok megvalósítása érdekében tervezett fejlesztések - egyformán hozzájárulnak az OFTK területi célkitűzéseéhez. Az OFTK szakpolitikai és területi céljait és Mezőhegyes ITS-ben szereplő tematikus céljainak összehangolását a következő táblázat szemlélteti.

13. táblázat: Az ITS illeszkedése az OFTK szakpolitikai és területi céljaihoz

ITS Tematikus célok		Szakpolitikai célok							Területi célok					
		Versenyképes, innovatív gazdaság	Életképes vidék, egészséges élelmiszertermelés és ellátás, az	Gyógyító Magyarország, egészséges társadalom, egészség- és sportgazdaság	Kreatív tudástársadalom, piacképes készségek, K+F+I	Értéktudatos és szolidáris öngondoskodó társadalom	Jó állam, szolgáltató állam és biztonság	Stratégiai erőforrások megőrzése, fenntartható használata, környezetünk	Az ország makro-regionális szerepének erősítése	A többközpontú térszerkezetet biztosító városhálózat	Vidéki térségek népességeltartó képességének növelése	Kiemelkedő táji értékű térségek fejlesztése	Területi különbségek csökkentése, térségi felzárkóztatás és gazdaságösztönzés elősegítése	Összekapcsolt terek: az elérhetőség és mobilitás biztosítása
T1. A „Világörökség Várományos Város” épített és természeti értékeinek megőrzése és megújítása, a településen élők életminőségének javítása														
T2. A város gazdasági szerepkörének erősítése és ezzel párhuzamosan a foglalkoztatottak számának és képzettségi szintjének növelése														
	Erős koherencia													
	Közepes koherencia													
	Gyenge koherencia													

6.1.3 Illeszkedés Békés megye Területfejlesztési dokumentumaihoz és az egyéb helyi fejlesztési és rendezési dokumentumokkal való kapcsolat

Békés megye jelenleg hatályos területfejlesztési dokumentumai a 2014-2020-as támogatási időszakra való felkészülés során kerültek elfogadásra.

- Békés megye Területfejlesztési Konceptió - 3/2014. (II.14) KGY határozattal; és a
- Békés megye Területfejlesztési Program – 81/2014 (IX.9.) KGY határozattal került elfogadásra.

Békés Megye Területfejlesztési Konceptiója

Békés megye 2014-ben elfogadott területfejlesztési koncepciója négy stratégiai célt és négy prioritást nevesít. A Mezőhegyes és térsége szempontjából jelentős célok a város stratégiai célrendszerében is megjelennek:

- Értékalapú gazdaságfejlesztés: Mezőhegyes az új vállalkozások letelepedése érdekében ápolni igyekszik a helyi gazdálkodási hagyományokat, valamint értékekre nyitott, érdeklődő társadalmat próbál fejleszteni. A humán-erőforrás felkészültségét az intézményhálózat fejlesztésével igyekszik elérni.
- Térségi brandek fejlesztése: a város elsősorban a lovas értékeken alapuló turisztikai tevékenységek bővítéssel vesz részt a megyei cél megvalósításában.
- A társadalmi, gazdasági kohézió erősítése ugyan főleg a megye periferiáin értelmezett, azonban Mezőhegyes kapcsolódik a célhoz, a közös értékek felismerését célzó érdekérvényesítés menedzselésével.
- A gazdasági struktúra megújítása tekintetében Mezőhegyes a térség gazdasági életének egyik fontos szereplője. A stratégiában megcélzott gazdaság-erősítő programok segíthetik a térség felzárkózását. Az egykor híres mezőgazdász-képzés hagyományainak felélesztése, valamint a duális képzés népszerűsítése a térség és az egész megye értékteremtő képességének növeléséhez járulhat hozzá.
- A természeti és épített értékek, a szellemi és kulturális örökség megóvása a város stratégiájának több elemében is érvényre jut: számos régi értékes épület korszerűsítése, új funkcióval való megtöltése, továbbá a lovas turizmus és az ahhoz kapcsolódó kiegészítő szolgáltatások fejlesztése
- A megye térszerkezetének továbbfejlesztése összhangban van Mezőhegyes stratégiai szándékaival. A közúti-vasúti elérhetőség javítása és a határon átnyúló kapcsolatok erősítése is a célok közt szerepel.

Mezőhegyes Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája

- A fenntartható fejlődés feltételeinek megteremtése a város stratégiájának célrendszerében elsősorban horizontálisan érvényesül, részarányát tekintve az egyik legnagyobb forrás-felhasználású területe a dokumentumnak.
- Az emberi erőforrás fejlesztése a város T2 tematikus céljával egyezik meg: a fejlettebb oktatási, egészségügyi és szociális intézményrendszer, illetve az összetartóbb, értékekre nyitottabb társadalom létrehozása egyértelműen elvezet az emberi erőforrás fejlődéséhez.

Békés megye jövőképe: „*Békés megye értékeinek megtartásával, alkotó-, innovatív megújításával Magyarország élelmiszergazdaságának motorja, fenntartható mintatérsege, a hazai megújuló agrárium szervező ereje kíván lenni.*” A város Stratégiája a megyei jövőkép megvalósításával - mind célkitűzésiben, mind a tervezett fejlesztések tekintetében – teljes összhangban van.

Az alábbi táblázat az ITS tematikus céljainak és a megyei területfejlesztési koncepció céljainak összhangját szemlélteti.

14. táblázat: Az ITS illeszkedése Békés megye Területfejlesztési Koncepciójának stratégiai céljaihoz

ITS Tematikus célok	Megyei Területfejlesztési Koncepció Stratégiai célok			
	Versenyképességet javító, értékalapú, horizontális gazdaságfejlesztés	Térségspecifikus brandek fejlesztése a megye preiférikus településein	Társadalmi, gazdasági kohézió erősítése a megye mag- és perifériális helyzetű térségei között	Természeti és épített értékek, a szellemi és kulturális örökség megóvása, innovatív fenntartható továbbfejlesztése
T1. A „Világörökség Várományos Város” épített és természeti értékeinek megőrzése és megújítása, a településen élők életminőségének javítása				

ITS Tematikus célok		Megyei Területfejlesztési Kon koncepció Stratégiai célok			
		Versenyképességet javító, értékalapú, horizontális gazdaságfejlesztés	Térsspecifikus brandek fejlesztése a megye preifériikus településein	Társadalmi, gazdasági kohézió erősítése a megye mag- és perifériális helyzetű térségei között	Természeti és épített értékek, a szellemi és kulturális örökség megóvása, innovatív fenntartható továbbfejlesztése
T2. A város gazdasági szerepkörének erősítése és ezzel párhuzamosan a foglalkoztatottak számának és képzettségi szintjének növelése					
	Erős koherencia				
	Közepes koherencia				
	Gyenge koherencia				

Békés Megye Területfejlesztési Programja (2014-2020)

Békés megye operatív programja három programból épül fel, melyek projektsomagokból állnak. A stratégiai program céljai kapcsolódnak Békés megye Területfejlesztési Kon koncepciójának átfogó és stratégiai fejlesztési irányaihoz. Az egyes programok egymásra épülnek, kiegészítik egymást.

15. táblázat: Az ITS illeszkedése Békés megye Területfejlesztési Programjának gazdaságfejlesztési és ágazati fejlesztési programjaihoz

ITS Tematikus célok	Gazdaságfejlesztési részprogramok						Ágazati fejlesztési programok			
	Komplex vállalkozásfejlesztési projektcsomag	Komplex agrárfejlesztési projektcsomag	Komplex turizmusfejlesztési projektcsomag	Komplex humán erőforrás-fejlesztés projektcsomag	Békéscsaba gazdaságfejlesztési projektcsomagja	Komplex termálvíz hasznosítási projektcsomag	Integrált fenntarthatóság fejlesztési projektcsomag	Komplex logisztikai rendszer fejlesztése projektcsomag	Integrált társadalmi felzárkóztatási projektcsomag	Komplex halgazdálkodási rendszer kialakítási projektcsomag
T1. A „Világörökség Várományos Város” épített és természeti értékeinek megőrzése és megújítása, a településen élők életminőségének javítása										
T2. A város gazdasági szerepkörének erősítése és ezzel párhuzamosan a foglalkoztatottak számának és képzettségi szintjének növelése										

16. táblázat: Az ITS illeszkedése Békés megye Területfejlesztési Program Mezőkovácsházai Járási részprogramjának intézkedéseihez

ITS Tematikus céljai	Mezőkovácsházai Járás részprogramjai				
	Közlekedésfejlesztési beavatkozások a Mezőkovácsházai járásban	Energetikai és környezetvédelmi fejlesztések a Mezőkovácsházai járásban	Köszolgáltatások infrastrukturális fejlesztése a Mezőkovácsházai járásban	Településfejlesztési beavatkozások a Mezőkovácsházai járásban	Turisztikai beavatkozások a Mezőkovácsházai járásban
T1. A „Világörökség Várományos Város” épített és természeti értékeinek megőrzése és megújítása, a településen élők életminőségének javítása					
T2. A város gazdasági szerepkörének erősítése és ezzel párhuzamosan a foglalkoztatottak számának és képzettségi szintjének növelése					
	Erős koherencia				
	Közepes koherencia				
	Gyenge koherencia				

Illeszkedés a településrendezési eszközökhöz

Az ITS és a településrendezési tervek közötti összhangot mindenekelőtt az alapozza meg, hogy a tervdokumentumok tervhierarchiájában az ITS-nek, mint stratégiai dokumentumnak és a települési szintű rendezési eszközöknek illeszkedniük kell a Településfejlesztési Konceptióhoz (továbbiakban: TFK). Mezőhegyes Város Önkormányzata 294/2009. (IX.22.) sz. KT. határozatával hagyta jóvá településfejlesztési koncepcióját.

Mezőhegyes város **20/2002 (XII. 28.) számú rendelete** Mezőhegyes Építési Szabályzatáról (HÉSZ) és fejlesztési területei szabályozási tervének jóváhagyásáról elkészítette és elfogadta a város területére vonatkozó Helyi Építési Szabályzatot és Szabályozási Tervet. A Szabályozási Terv egységes szerkezetben szabályozza a város teljes beépítésre és nem beépítésre szánt területeire vonatkozó építési és egyéb szabályozásokat.

A településrendezési eszközök felülvizsgálatára elkészítésük óta nem került sor. Az ITS által kitűzött fejlesztési célok megvalósíthatók a hatályos Településrendezési Terv megszabta terület-felhasználási, műszaki, illetve szabályozási keretek közt. A Stratégia megvalósítása során lehetséges, hogy a Településrendezési Tervmódosításra szorul. Az országos és megyei területrendezési terv Mezőhegyes városára vonatkozó megállapításait, a Megalapozó munkarész tartalmazza

6.1.3.2 Illeszkedés az önkormányzat gazdasági programjához

Mezőhegyes Város 2015-2019.évre szóló Gazdasági Programját a 2011. évi CLXXXIX. tv. 116 §-ban foglaltak szerint állította össze. A Gazdasági Program tartalmazza az összes olyan célkitűzést és feladatot, amely figyelembe veszi az önkormányzat gazdasági helyzetét, a helyi társadalmi, környezeti és gazdasági adottságokat, és a helyi önkormányzat által nyújtandó feladatok minőségének javítását célozzák meg. Az ITS készítése folyamán mind a célrendszer, mind a fejlesztési elképzelések megállapítása a Gazdasági Programban megfogalmazott elképzelések szerint történt. Az ITS véglegesítését követően még van lehetőség a szükséges átvételezésekre.

A Gazdasági Programban megfogalmazott célok és települési prioritások közül az ITS számos tevékenységre összpontosít:

A helyi iparral, illetve vállalkozásokkal kapcsolatos elképzelések megvalósítása fontos feladat, mivel a vállalkozások közvetve és/vagy közvetlenül a település fejlődését segítik, javítják a termékekkel, szolgáltatásokkal való ellátottságot, továbbá munkahelyet teremtenek, és adóbevételekhez juttatják az Önkormányzatot.

A helyi ipari területtel kapcsolatos fejlesztési elképzelések:

- A helyi ipar számára a településen egy külön terület kijelölése
- A helyi ipari területet népszerűsítése. A népszerűsítést elsősorban a honlapon, illetve a Békés Megyei Iparkamarával történő kapcsolatfelvétel útján kell megvalósítani.
- Közműellátás teljes kiépítése a területre
- Befektetést ösztönző kiadvány készítése

A vállalkozók támogatásával kapcsolatos fejlesztési elképzelések:

- Bemutakozási lehetőség biztosítása a helyi vállalkozások számára az Önkormányzat honlapján
- Befektetést ösztönző kiadvány szerkesztése

Az idegenforgalom területén a településnek még vannak kiaknázatlan lehetőségei. A turisztikai kínálat az igényeket figyelembe véve egyre szélesedik. Fontos, hogy a település kialakítsa saját arculatát, és továbbfejlessze turisztikai vonzerejét. A turisztika egyaránt kihatással van a munkahelyteremtő és megtartó képességre is.

Az idegenforgalommal kapcsolatos fejlesztési elképzelések

- A település turisztikai arculatának fejlesztése.
- A Jövő Építők Turisztikai Desztináció Menedzsment Közhasznú Egyesülethez való csatlakozás által a város részt vesz a 2014-2020. közötti programozási időszakra vonatkozó vidékfejlesztési feladatokban, illetve a Helyi Fejlesztési Stratégia elkészítésében, illetve annak tervezési területének előzetes elismerésében.
- A helyi idegenforgalmi és kereskedelmi egységek marketingje
- Turisztikai útvonalak kijelölése, népszerűsítése
- A lovas turizmus fejlesztése
- Turisztikai kiadvány készítése (füzet, prospektus, túratérkép)

Egyéb, idegenforgalommal kapcsolatos fejlesztési elképzelések:

- A település látogatottságát, ismertségét elősegítő rendezvények szervezése
- Az idegenforgalommal foglalkozó vállalkozások népszerűsítése

A Képviselő-testülete számára fontos a közúthálózat, a járda, a csatornahálózat, a vízvezetékrendszer, a szennyvízcsatorna rendszer, a villamos energia, a gáz, a közvilágítás, illetve egyéb telefon, internet, kábeltelevízió szolgáltatások fejlesztése.

Infrastruktúrával kapcsolatos fejlesztési elképzelések:

- Utak és a közterületi járda-hálózat fejlesztése. A városi utcák szilárd burkolattal való ellátása
- Kerékpárutak építése
- A majorok fejlesztése: egészséges ivóvízzel, úthálózattal, és áramvételi lehetőséggel történő ellátása
- A József Attila Általános Művelődési Központ előtti tér átépítése, korszerű városközpont és közösségi tér kialakítása
- A sport és kultúra fejlesztése: egészséges életmódra nevelés és az egész életen át tartó tanulás lehetőségének biztosítása
- Helyi gyűjtemény kialakítása, valamint a helyi termékek piacra jutásának biztosítása
- Az önkormányzati intézmények energiahatékonyságának növelése, megújuló energiával történő ellátása
- A szennyvízhálózat felújítása, szennyvíztelep rekonstrukciója

6.1.3.3 A települési környezetvédelmi programmal való összhang

Mezőhegyes számos természeti és környezeti értékkel rendelkezik, melyek megóvása és a bennük rejlő potenciálok kihasználása a város jelentős célja. A Stratégiában szerepet kap a meglévő természeti környezet megóvása, fejlesztése. A tematikus célok összességében támogatják az olyan környezet kialakítását, ahol a lakosok jól érzik magukat.

Ezt a célt szolgálja a T1: A „Világörökség Várományos Város” épített és természeti értékeinek megőrzése és megújítása, a településen élők életminőségének javítása tematikus célkitűzés is. Továbbá elengedhetetlen a környezet védelme, fenntarthatósága, az energiagazdálkodás maximális kihasználása a környezetkímélőbb energiaforrásra való áttállással.

6.2 Belső összefüggések

6.2.1 A célok és a helyzetértékelésben bemutatott problémák kapcsolata

A fejezet célja, hogy bemutassa, hogy a stratégiában meghatározott célok teljesülése hogyan és milyen mértékben segíti elő a helyzetfeltáró fejezetekben meghatározott városi és városrészi problémák mérséklődését, valamint hogy a célok milyen mértékben építenek a különböző területi szinteken definiált adottságokra. Az alábbi táblázatokban összefoglalva azonosítottuk a tematikus és területi célok, valamint a problémák és adottságok közötti összefüggéseket, erősségét egy 0-3 skálán, ahol a „0” a kapcsolódás hiányát, míg a „3” érték az erős kapcsolódást jelöli.

Középtávú tematikus célok kapcsolódása a városi szintű problémákhoz

Az összefoglaló-értékelő táblázat a város egészére vonatkozó problémák és a középtávú tematikus célok kapcsolatáról ad számot. A problémák mérséklése szempontjából a város legfontosabb célkitűzése az *„A város gazdasági szerepkörének erősítése és ezzel párhuzamosan a foglalkoztatottak számának és képzettségi szintjének növelése”*. E tematikus cél jelentősen csökkentheti a települési problémákat. Az 1. tematikus cél (A *„Világörökség Várományos Város”* épített és természeti értékeinek megőrzése és megújítása, a településen élők életminőségének javítása) elérése is hozzájárulna ahhoz, hogy egy gazdaságilag erős, élhetőbb város alakuljon ki.

Az ITS elkészítése során meg kell vizsgálnunk, hogy a stratégiában meghatározott célok teljesülése hogyan, és milyen mértékben támogatja a helyzetfeltáró területeken meghatározott városi és városrészi problémák mérséklődését, illetve hogy a célok milyen mértékben építenek a különböző területi szinteken meghatározott adottságokra.

17. táblázat: A városi szintű középtávú tematikus célok és problémák kapcsolatai

Városi szintű problémák	Városi szintű középtávú tematikus célok		
	T1: A „Világörökség Várományos Város” épített és természeti értékeinek megőrzése és megújítása, a településen élők életminőségének javítása	T2: A város gazdasági szerepkörének erősítése és ezzel párhuzamosan a foglalkoztatottak számának és képzettségi szintjének növelése	A kapcsolódások összesített erőssége
A város népessége csökken jelentősmértékű	3	2	5
A népesség öregedése	2	1	3
Az országos átlagnál jelentősen magasabb munkanélküliségi mutatók	3	3	6
Képzett és motivált munkaerő hiánya	2	3	5
A kulturális, sport és rekreációs intézmények infrastrukturális szempontból többnyire elavultak	3	1	4
Oktatási-nevelési intézmények csökkenő kapacitáskihasználtsága	2	2	4
A működő vállalkozások száma igen alacsony, nem települt meg a városban jelentősebb cég.	3	2	5
Jelentős a kihasználatlan turisztikai potenciál	3	0	3

Városi szintű problémák	Városi szintű középtávú tematikus célok		
	T1: A „Világörökség Várományos Város” épített és természeti értékeinek megőrzése és megújítása, a településen élők életminőségének javítása	T2: A város gazdasági szerepkörének erősítése és ezzel párhuzamosan a foglalkoztatottak számának és képzettségi szintjének növelése	A kapcsolódások összesített erőssége
Rendelő-intézetek leromlott állapota	2	1	3
Szociális intézmények egy része felújításra szorul	3	1	4
A gazdaság versenyképességét visszaveti a kistérség elégtelen közúthálózati elérhetősége	1	0	1
Turisztikai adottságok kihasználtsága nem teljes, az attrakció elérhetősége nem ideális	3	2	5
Településen belüli fejlesztésre szoruló utak nagy száma	2	0	2
A társadalomban a szegregálódási jelenségek erősödnek.	2	2	4
A kapcsolódások összesített erőssége	34	20	54

A foglalkoztatási, megélhetési lehetőségek biztosítása és javítása mellett, az élhetőbb lakókörnyezeti szempontok megteremtésével, a városban elérhető szolgáltatások könnyebb elérhetőségével és a programlehetőségek bővítésével a város lakosságmegtartó képessége is növekszik. Ugyanakkor fontos szempont a még kihasználatlan turisztikai attrakciók fokozottabb kihasználása, valamint a képezített munkaerőt alkalmazó munkahelyek bővítése. A problémák mérséklése érdekében fontos az idegenforgalmi vonzerő növelése, az intézményi, szolgáltatási szerepkör erősítése és a gazdaság fejlesztése.

18. táblázat: A városi szintű középtávú tematikus célok és adottságok kapcsolatai

Városi szintű adottságok	Városi szintű középtávú tematikus célok		
	T1: A „Világörökség Várományos Város” épített és természeti értékeinek megőrzése és megújítása, a településen élők életminőségének javítása	T2: A város gazdasági szerepkörének erősítése és ezzel párhuzamosan a foglalkoztatottak számának és képzettségi szintjének növelése	A kapcsolódások összesített erőssége
Erős helyi identitás	2	1	3
Aktívan civil szervezetek.	3	1	4
Jól strukturált intézményrendszer	2	3	5
Fejlett oktatás-nevelési hagyományok	1	1	2
Fejlett szociális intézmények	2	1	3
Kiváló minőségű termőföldek	2	0	2
Az energiahatékonysági beruházások által költséghatékonyabb a közintézmények üzemeltetése	2	2	4

Mezőhegyes Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája

Városi szintű adottságok	Városi szintű középtávú tematikus célok		
	T1: A „Világörökség Várományos Város” épített és természeti értékeinek megőrzése és megújítása, a településen élők életminőségének javítása	T2: A város gazdasági szerepkörének erősítése és ezzel párhuzamosan a foglalkoztatottak számának és képzettségi szintjének növelése	A kapcsolódások összesített erőssége
Megújuló energia potenciál.	1	0	1
Belterületen belül alulhasznált, fejleszthető területek találhatók	2	1	3
Iparterületi bővítések lehetősége adott már meglévő, működő területekhez kapcsolódóan.	3	1	4
Értékes központi téregyüttes	2	0	3
Műemlék, számos helyi örökségvédelmi érték	3	1	4
A kapcsolódások összesített erőssége	25	12	37

Mezőhegyes Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája

Mezőhegyes számos olyan környezeti adottsággal, természeti értékkel bír, amelyre építkezhet az elkövetkezendő 6-8 év fejlesztései során. Az adottságok több területen is megmutatkoznak. A város természeti és kulturális értékei, településszerkezeti kvalitásai egyaránt fellelhetők.

A helyi adottságokat vizsgálva a települési környezet fejlesztése, az infrastruktúra és a szolgáltatások fejlesztése, bővítése a legfontosabb célterületek, amelyek támogatásra szorulnak. A turizmus- és gazdaságfejlesztés tekintetében az adottságok száma igen jelentős a városban. A lehetőségekhez képest még alacsony az erőforrások kihasználtsága.

19. táblázat: A városrészi szintű területi célok és problémák kapcsolatai

1. városrész – Városközpont	
Városrészi szintű kiemelt problémák	Városrészi cél: <i>V1. A történelmi belváros funkcióbővítő fejlesztése, a szolgáltatási funkció erősítése a meglévő épített örökség hasznosításával.</i>
Befejezetlen városközpont-fejlesztés	3
Lakótelepi házak energetikailag, műszakilag elavultak	3
Leromlott műszaki állapotú, kihasználatlan épületek	3
Egységes zöldfelület alakítás, térburkolatok hiánya	1
Vendéglátó- és szálláshelyek alacsony száma	2
Sport és rekreációs területek fejlesztésének elmaradása, szolgáltatásaik, lehetőségeik szűk köre	3
A kapcsolódások összesített erőssége	15
2. városrész – Lakóterületek	
Városrészi szintű kiemelt problémák	Városrészi cél: <i>V2. Magas környezeti minőséget biztosító kertvárosi jellegű lakóterületek</i>
Zöldfelületek rendezetlensége, elhanyagoltsága, egységes térburkolatok hiánya	2
Kevés intézmény, kereskedelmi, szolgáltatási egység	2
Lakóépületek alacsony komfortfokozata	2
A zöldfelületek alacsony biológiai aktivitással bírnak	1

Mezőhegyes Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája

Játszóterek, sportpályák hiánya	2
A kapcsolódások összesített erőssége	9
3. városrész – Nyugati gazdasági terület	
Városrészi szintű kiemelt problémák	Városrészi cél: <i>V3. A funkciók körének bővítése, közúthálózati fejlesztések</i>
Közúti megközelíthetősége a lakóterületeken keresztül történik	2
Területi tartalékok hiánya	2
A cukorgyár elhagyott épülete	3
A kapcsolódások összesített erőssége	7
4. városrész – Keleti gazdasági terület	
Városrészi szintű kiemelt problémák	Városrészi cél: <i>V4. Az infrastrukturális adottságok fejlesztése a vállalkozások fejlődése és bővítése érdekében</i>
Közlekedési úthálózat fejlesztésre szorul	2
Turisztikai fejlesztések hiánya	3
Ipari és mezőgazdasági területek korszerűsítésre várnak	2
A kapcsolódások összesített erőssége	7

Mezőhegyes Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája

5. városrész – Ó-mezőhegyes	
Városrészi szintű kiemelt problémák	Városrészi cél: V5. Az épített örökségmegőrzése, a városrész központi területének fejlesztése, a külterületi helyzetből adódó hátrányok csökkentése
Szegregálódó terület	2
Lakóépületek alacsony komfortfokozata	3
Az átlagnál rosszabb demográfiai, iskolázottsági mutatók	2
A zöldfelületek alacsony biológiai aktivitással bírnak	2
A kapcsolódások összesített erőssége	9
6. városrész – Egyéb külterületek, majorok	
Városrészi szintű kiemelt problémák	Városrészi cél: V6. A külterületi helyzetből és a szétszórtságából eredő hátrányok kompenzálásának elősegítése
Szegregálódó terület	3
Lakóépületek alacsony komfortfokozata	2
A városi átlagnál jóval rosszabb demográfiai, iskolázottsági mutatók	2
A kapcsolódások összesített erőssége	7

Mezőhegyes Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája

Az ITS a megalapozó vizsgálatban feltárt városrészi szintű területi problémákra épít. A problémák között vannak olyanok, amelyek indokoltan kerültek megfogalmazásra, azonban a megszüntetésükhöz szükséges erőforrásokat - javarészt - a várostól független külső tényezők is befolyásolják. A város anyagi kapacitásaihoz mérten törekszik a probléma javítására. Olyan korszerűsítéseket hajt végre az intézményi ellátásban, amelyek az itt élők komfortérzetét növeli, minőségi ellátást biztosít a lakosság igényeikhez mérten. A Stratégia a városrészi szintű területi problémák mellett, épít a városrészi szinten meghatározott erősségekre és adottságokra is. A célok és az adottságok kapcsolata ebből kifolyólag erősebb a problémák és a célok kapcsolatánál.

A Városház központ területén található a legtöbb megcélzott feladat. A komplex fejlesztés folytatása hozza a legnagyobb mértékű és legszerteágazóbb eredményt. A hat városrész összes rész célja közül is kiemelkedő jelentőségű ez a komplex cél meghatározás. Az urbanizmus fejlesztése is több oldalról támogatja a városrész problémáinak megoldását. A Lakóterületek városrészben a lakóterületek alacsonyabb komfortfokozata és a zöldfelületek rendezetlenségének problémaköre a jellemző. A Nyugati gazdasági terület városrészben kiegyenlített kapcsolódási értékek mutatkoznak a rész célok és a fennálló problémák között. A problémák többsége összefüggésben van a közúthálózat fejletlenségével és a gazdasági terület infrastrukturális hiányosságával, ami egyben a Keleti gazdasági területre is jellemző. Ó-mezőhegyes városrész esetében az intézmény-ellátási hiányok jelentik azt a problémát, amelyre kisebb-nagyobb mértékben csaknem minden rész cél megvalósítása hatást gyakorolhat. Az egyéb külterületek és majorok városrész sajátos helyzetű. A legtöbb rész cél a szolgáltatási funkciók elérhetőségeinek hiányára reagál, ugyanakkor az eredmény a város egészére fejti ki hatását. A legjelentősebb problémakört a szegregációs jelenségek megszüntetése jelenti.

Mezőhegyes Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája

6.2.2 A célok logikai összefüggései

Jelen fejezet az ITS-ben meghatározott városi és városrészi célok között azonosítható összefüggéseket mutatja be. Az összesítő táblázat azt vizsgálja, hogy az egyes városrészi célok teljesülése milyen mértékben segíti elő települési léptékű célok megvalósulását. A tematikus és területi célok közötti összefüggések erősségét egy 0-3 skála azonosítja, ahol a „0” a kapcsolódás hiányát, míg a „3” érték az erős kapcsolódást jelöli. Az alábbi táblázatban a tematikus és városi területi célok közötti összefüggések láthatók.

20. táblázat: A települési célok logikai összefüggései

Városrészi célok	Városi szintű középtávú tematikus célok		
	T1: A „Világörökség Várományos Város” épített és természeti értékeinek megőrzése és megújítása, a településen élők életminőségének javítása	T2: A város gazdasági szerepkörének erősítése és ezzel párhuzamosan a foglalkoztatottak számának és képzettségi szintjének növelése	A kapcsolódás összesített erőssége
V1. A történelmi belváros funkcióbővítő fejlesztése, a szolgáltatási funkció erősítése a meglévő épített örökség hasznosításával	3	1	4
V2. Magas környezeti minőséget biztosító kertváros jellegű lakóterületek	2	1	3

Mezőhegyes Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája

V3. A funkciók körének bővítése, közúthálózati fejlesztések	3	0	3
V4. Az infrastrukturális adottságok fejlesztése a vállalkozások fejlődése és bővítése érdekében	3	2	5
V5. Az épített örökségmegőrzése, a városrész központi területének fejlesztése, a külterületi helyzetből adódó hátrányok csökkentése	2	1	3
V6. A külterületi helyzetből és a szétszórtságából eredő hátrányok kompenzálásának elősegítése	2	2	4

Általánosságban elmondható, hogy a városrészi célok mindegyike egy vagy több tematikus cél megvalósításához is nagymértékben hozzájárul.

A táblázat összesítő adatai szerint a 4. városrészben (Keleti gazdasági terület), az 1. városrészben (Városközpont), és a 6. városrészben (Egyéb külterületek, majorok) meghatározott fejlesztési célok jelentősebben járulnak hozzá a város fejlődéséhez,

6.2.3 A stratégia megvalósíthatósága

A stratégiai célok, projektek megvalósíthatóságát számos külső és belső tényező befolyásolja; ezeket egy részről az önkormányzat közvetlenül vagy közvetve biztosítani tudja, ugyanakkor a tényezők nagy része az önkormányzat tevékenységétől független. A helyi ráhatás hiányában e tényezők érvényesülésével kapcsolatosan kockázatok is jelentkeznek. A megvalósítást befolyásoló legfontosabb tényezők:

- **Irányítás:** A stratégia megvalósításának sikere nagyban függ a felelős, aktív város vezetésétől, a jól képzett, gyakorlott és tájékozott munkatársaktól és a döntéshozói és operatív feladatok irányításától. A megfelelő szervezet és személyi háttér garantálja, hogy a szükséges döntések a megfelelő időben és a megfelelő tartalommal megszülessenek.
- **Partnerségi viszonyok:** A stratégiai megvalósítás egyik legfontosabb belső tényezője a lakosság, a társadalmi szervezetek, a vállalkozások és az önkormányzat együttműködése. Fontos, hogy a város számíthasson az érdekelt felek támogatására, és mind saját polgáraival, mind pedig járási, megyei és központi kormányzati partnereivel a problémák megoldására koncentrálnó kommunikációt folytasson. Az érdekelt felek támogatásával végzett fejlesztések nagyobb eséllyel vezetnek sikerre. A partnerség kiépítése már a tervezési folyamatkor megkezdődik, és a végrehajtási folyamat során a különböző ágazati partnerek bevonásával lesz komplex.
- **Monitoring, rugalmas tervezés:** Manapság legjellemzőbb fejlődési trend a változások tempójának gyorsulása. A megalapozott stratégiához szükséges a visszacsatolások rugalmas beiktatása, a külső lehetőségek és adottságok lekövetésével. Ahhoz, hogy a fejlesztések az elvártnak megfelelően működjenek, célszerű monitoring és kontrolling rendszert működtetni. A rendszer lehetővé teszi a megvalósulás nyomon követését, az akadályozó tényezők azonosítását és az ehhez szükséges megfelelő intézkedések meghozatalát.
- **Pénzügyi tényezők:** A megvalósítás alapvető feltétele a pénzügyi források megfelelő felhasználása. Amíg az előkészítés feladatai során elsősorban önkormányzati forrásokra lehet támaszkodni, addig a stratégiai célok, projektek, programok megvalósítása elsősorban külső forrásokból történik.

7. A STARTÉGIA MEGVALÓSÍTÁSÁNAK FŐBB KOCKÁZATAI

A 2014-2020 közötti fejlesztési időszakban a stratégiai célok eléréséhez egyre alaposabb tervezéssel lehet csak forrást biztosítani. Az indikátorok megkövetelt értékeinek teljesítése, és a forrásfelhasználás előírt szabályainak betartása egyértelműen megnöveli a kockázatelemzés és kockázatkezelés jelentőségét. A dokumentumban felvázolt - konkrét tartalmat csak a részletesebb tervezés során elnyerő beavatkozások - indikátorainak teljesülését jó néhány kockázat veszélyezteti. A kockázatok elemzésének első feladata a fontosabb kockázati részek beazonosítása, majd témaspecifikus javaslatok megfogalmazása az egyes kockázati elemek kezelésére.

A kockázatok felülvizsgálójál, hogy mekkora a megjelenésének valószínűsége, illetve hogy milyen befolyással bír a megvalósítás szakaszára. A különböző kockázati tényezőket tematikus csoportokba rendezve, az alábbi kockázati faktorok kerültek definiálásra:

- **Társadalmi kockázatok:** a stratégia megvalósíthatósága szempontjából alapvető a potenciális együttműködő partnerek kiválasztása, a kapcsolatokat szabályozó szerződések pontos megfogalmazása, illetve a lakosság megfelelő bevonása a tervezési folyamatokba. Az alapvető kommunikáció elmaradása a társadalmi támogatottságot veszélyeztetheti.
- **Nem megfelelő tervezés, előkészítés, késedelmes vagy hiányos hatósági engedélyek, eredménytelen közbeszerzés:** nagy valószínűséggel előfordulhatnak tervezési, engedélyezési, közbeszerzési csúszások, hiányok és hibák a folyamatok komplexitásából adódóan. A tervezés hosszadalmas feladat. A kockázat a folyamat gyorsításában rejlő nagyobb hibázási lehetőségéből, vagy a tervezés elhúzódnásából adódhat. A projektek előkészítése során nagy hangsúlyt kell fordítani a megfelelő időkihasználtságra. Az engedélyezési eljárások ütemezése és a közbeszerzés jogkövető lebonyolítása is határozott, pontos munkát igényel.
- **Általános kockázat a projektek által kitűzött célok, indikátorok nem, vagy csak részben teljesülnek:** ha azonos indikátor teljesítésére más projekt is alkalmas, segíthet a követelmények megfelelésére. A projekt nyomon követésével korrigálhatók az esetleges kockázatok.

- **Jogszabály-változások:** általában pozitív eredmények származnak, viszont előfordulhat a fejlesztésekre nézve negatív fordulat is a gazdasági, környezetvédelmi, műszaki és egyéb előírások, eljárási szabályok módosítása miatt. A jogszabály-változásokat általánosságban megelőzi egy kormányzati vagy szakminisztériumi határozathozatal vagy szakpolitikai kommunikáció. Fontos ezek nyomon követése a projektek tervezési-előkészítési szakaszában, időben alkalmazkodásérdekében. A stratégiai program megvalósításra a hatáskörök szétosztása és a humán kapacitás színvonala jelenthet kockázatot. Jogi kockázat a törvényi, jogszabályi környezet folyamatos változása, valamint az adott programok kapcsán a közbeszerzési eljárás elhúzódása.
- **Finanszírozási források és saját erő biztosításának nehézségei:** a hiányos finanszírozás gyakori kockázati elem a gazdasági tényezők kiszámíthatatlansága, az egyes támogatási konstrukciók sajátosságai, az önrész előteremtésének nehézségei és a fejlesztési elem fenntartása miatt. A tervezési szakasz során fel kell készülni a forrás-lehívás késedelmeiből és az önkormányzati gazdálkodás nehézségeiből fakadó lehetséges problémákra.
- **Váratlan műszaki problémákra** a tervezés során nem lehet felkészülni, viszont a következményeket képesek vagyunk enyhíteni, ha a probléma-elhárítás során számítani lehet a szakemberek gyors és hatékony közreműködésére.
- **A projektek megvalósításához szükséges befektetők, partnerek hiánya** társadalmi kockázatot jelent, a kockázat csökkenthető, ha az együttműködő partnerek kiválasztása a közös érdekeken alapszik.
- **Egymásra épülő projektek esetében a fontosabb projekt megghiúsulása:** már a projekt elindulásakor számításba kell venni ezt a kockázati tényezőt, különösen a műszaki jellegű projektek során. A tervezés során fontos rögzíteni a szakszerű időbeni szakaszolást.
- A fejlesztések folyamán **károsulhat a természeti vagy az épített környezet:** a megfelelő tervezés során csak kis mértékben fordulhat elő ez az eset. A környezet- és a természetvédelem horizontális tervezési szempontként kezelendő.
- **Projekt költségvetésének túllépése:** ennek a kockázatát csökkenti az alapos tervezés. Érdemes egy tartalékkeretet kialakítani az esetlegesen bekövetkező kockázat kiküszöbölésére.

Mezőhegyes Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája

Az alábbi táblázatban a stratégia megvalósíthatóságának főbb kockázati tényezői kerültek megfogalmazásra, illetve azok kezelési módja. A táblázatban szereplő kockázatok többsége mindkét tematikus cél megvalósulását veszélyeztetheti.

21. táblázat: A stratégia megvalósíthatóságának főbb kockázatai

Sorszám	Kockázat megnevezése	Valószínűség (magas; közepes; alacsony)	Hatás mértéke (jelentős; közepes; alacsony)	Kockázatkezelés módja
1	A jogszabályi környezet kedvezőtlen irányba történő változása	közepes	jelentős	A jogszabályi változások folyamatos figyelemmel kísérése Rugalmas, gyors reagálás a megváltozó jogszabályi körülményekhez
2	Közbeszerzési eljárásokból adódó kockázatok (időbeli elhúzódások)	közepes	közepes	Az eljárásrend szigorú betartása minden érintett részéről A közbeszerzési dokumentumok megfelelő szakmai előkészítettségének biztosítása
3	Hatósági dokumentumok hiánya, késése	közepes	közepes	A hatósági dokumentumok ügyintézési időkereteinek figyelembe vétele Esetleges csúszásra előre felkészülés már az előkészítés során
4	Saját forrás előteremtésének kockázata	közepes	jelentős	Alternatív forráslehetőségek felkutatása
5	Hazai illetve Európai Unió fejlesztési források elmaradása	alacsony / közepes	jelentős	A forrás lehívás késedelmére való felkészülés
6	A tervezett projektek megvalósítási költsége jóval meghaladja a tervezett mértéket	közepes	közepes	Részletes projekttervek, költségvetések készítése Tartalékkeret meghatározása

Mezőhegyes Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája

7	Egymásra épülő projektek esetében a kulcsprojekt meghiúsul	közepes	jelentős	Megfelelő ütemezés kialakítása a projektek megvalósításában, tartalékprojektek kijelölése, folyamatos, projekt fejlesztési feladatok ellátása
8	Kommunikációs nehézségek fellépése a Stratégia megvalósításában résztvevő szereplők között	közepes	jelentős	Pontosan meg kell határozni az adott részterületek feladatrendszerét, felelősségi rendszerét, a pontos és közérthető eljárás rendet
9	A megvalósításhoz szükséges szakemberek hiánya	alacsony	közepes	Az Önkormányzat feladata, hogy megfelelő szakmai háttérrel biztosítson
10	Előre nem látható műszaki problémák	magas	jelentős	Részletes tanulmánytervek készítése, alapos helyzétfelmérés
11	Nem megfelelő műszaki tervek vagy kivitelezés	alacsony	közepes	A tervezők és kivitelezők kiválasztása során kiemelt figyelem fordítása a szakmai alkalmasság, megfelelő referenciák meglétére
12	Többletmunka felmerülése	közepes	közepes	Esetleges többletmunkára felkészülés már az előkészítés során
13	A projektek, illetve a Stratégia által kitűzött célok, indikátorok nem vagy csak részben teljesülnek	magas	jelentős	Folyamatos monitoring tevékenység kialakítása, tartalékprojektek kijelölése
14	A fejlesztési programokhoz szükséges befektetők, partnerek hiánya	közepes	közepes	Megfelelő marketing és promóciós tevékenységek, a befektetési lehetőségek kapcsán

Mezőhegyes Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája

15	Magyarország gazdasága lemarad a környezetétől, mely a városra is általánosan negatívan hat	alacsony	közepes	A város fejlődéséhez nem csupán a külső tényezőkre kell építeni, hanem saját erősségeit, adottságait is igyekszik kihasználni
16	A városok versenyében való lemaradás okozta munkahelyteremtés elmaradása, munkahelyek megszűnése, a munkanélküliség emelkedése	közepes	jelentős	Ahhoz, hogy a település a városok versenyében a legjobbak között kerüljön ki, városmarketing stratégiát alakít ki, valamint a gazdasági szereplőit partnerként kezeli
17	Társadalmi szempontok kockázatai: lakossági ellenállás, negatív közvélemény	közepes	közepes	Magas szintű partnerség biztosítása Folyamatos kommunikáció a lakossággal, helyi fórumok szervezése
18	A lakosság érdektelenné válik a település közös jövőképek, fejlesztéseinek meghatározását és megvalósítását illetően	közepes	jelentős	A település a helyi identitás kialakítására és fenntartására, valamint a külső imázs meghatározására nagy hangsúlyt fektet, elsősorban soft tevékenységek keretében
19	A fejlesztések során a természeti környezet sérül, melynek mértéke a tolerálható szintnél magasabb és a természet ezt nem képes helyreállítani	közepes	jelentős	A beruházások során az engedélyek kiadása és az ellenőrzések során a környezeti szempontok kiemelt figyelmet kapnak

A megvalósítás során az egyes kockázatok más-más módon hathatnak a kivitelezés folyamatára. Érdeemes felmérni, hogy az egyes kockázatok esetleges bekövetkezésük során, milyen mértékben hatnak ki a megvalósítás folyamatára. Számos olyan kockázati tényező van, amelynek nagy a bekövetkezési valószínűsége, valamint hatása is jelentős. Ezeket nagyrészt külső tényezők befolyásolják, amelyeket nem lehet irányítani, csak előre felkészülni. Mezőhegyes esetében ilyen tényezők lehetnek a jogszabályi környezet kedvezőtlen irányba történő változásaiból adódó problémák, valamint az előre nem látható műszaki fennakadások.

A kis valószínűségű, de nagy hatással bíró kockázatok lehetőségére is célszerű felkészülni annak ellenére, hogy alacsony a valószínűsége, hiszen ezek okozhatják a legnagyobb gondot a megvalósítást során. Mezőhegyes esetében ilyen rizikófaktor lehet a saját forrás megteremtésének nehézségei, a lakosság érdektelensége, illetve a fejlesztések során bekövetkező természeti környezet sérülése. A legjelentősebb kockázat a kulcsprojektek meghiúsulása. A kulcsprojektek azok a tervbe vett fejlesztések, melyek alapvető feltételét képezik valamely középtávú városi cél elérésének. Ebből adódóan, ha a kulcsprojekt nem valósul meg, valamelyik cél nem, vagy csak kismértékben érhető el.

A közepes valószínűséggel és közepes hatással bíró kockázatoknak jelentős az időbeli elhúzóds kockázata. Ezek elsősorban közbeszerzési eljárásból és hatósági dokumentumok késéséből adódhatnak, valamint a nem megfelelő műszaki tervek miatti idővesztés, és ennek hatására keletkező többletmunka szükségessége.

8. A MEGVALÓSÍTÁS ESZKÖZEI ÉS NYOMON KÖVETÉSE

8.1 A célok elérését szolgáló fejlesztési és nem beruházási jellegű önkormányzati tevékenységek

A fejlesztési célok megvalósulását nagymértékben befolyásolja a helyi önkormányzat fejlesztéseket támogató szabályozási gyakorlata. A támogató hozzáállás hiánya megakadályozhatja a fontosabb fejlesztések, beruházások kivitelezését az állami és Uniós források lehívása és a magántőke befektetései vonatkozásában is.

Ebben a fejezetben olyan önkormányzat által végzett - nem beruházási típusú - tevékenységek kerülnek áttekintésre, amelyek támogatják az ITS-ben, illetve más fejlesztési, stratégiai dokumentumokban megjelölt célok teljesülését.

Mezőhegyes tudatos és felelős gyakorlatot folytat a fejlesztéseket támogató szabályozás kialakítására. Figyelembe veszi a vállalkozások elképzeléseit, igényeit, ezáltal segíti a magántőke befektetéseit.

Az építési szabályozási környezet kiszámíthatósága

A Stratégia sikeres megvalósításához szükség van az önkormányzat megfelelő jogalkotói és jogalkalmazói magatartására, valamint az átlátható adminisztratív és szabályozási környezet biztosítására és fenntartására. Az önkormányzatnak a szabályozásban is közérthetővé kell tenni azokat a célokat, melyek a település hosszú távú érdekeit szolgálják. A tervezett fejlesztési elképzeléseket szinergiába kell hozni a településrendezési eszközökkel és a területek művelési ágaival, illetve ha változás merül fel, szükség esetén azokat módosítani. Az önkormányzat a helyi gazdaság szabályozásában, illetve a gazdasági tevékenységekhez kötött adminisztratív és engedélyezési eljárások során tanúsított kiszámítható és átlátható magatartása csökkenti a gazdasági bizonytalanságot és a beruházások rizikófaktorát.

Településfejlesztési- és rendezési szerződések

Az 1997. évi LXXVIII. az épített környezet alakításáról és védelméről szóló törvény 30/A. § első bekezdése értelmében „a települési önkormányzat egyes településfejlesztési célok megvalósítására településrendezési szerződést köthet az érintett telek tulajdonosával, illetve a telken beruházni szándékozóval”. Az egymástól különböző városrehabilitációs célok elérése érdekében a város a jövőben ezzel a lehetőséggel is élhet.

További fejlesztési / stratégiai dokumentumok, tanulmányok kidolgozása

A fejlesztési célok megvalósulását az önkormányzat egyéb, részletesebb ágazati tanulmányok, koncepciók kidolgozásával segítheti, amelyek egyben feltételét is jelenthetik az adott szakágon tervezett fejlesztések támogatási forrásának lehívásához. A dokumentumok elkészítési költségeit is lehet és érdemes pályázati forrásból finanszírozni. Mezőhegyes esetében szükségessé válhat a következő tanulmányok elkészítése.

■ Fenntartható Energia Akcióprogram (SEAP)

Az energia hatékonyság javítása és a megújuló energiaforrások fokozottabb használata érdekében megkezdett tudatos beavatkozások folytatása és a Stratégiában is rögzített célok hatékony megvalósítása érdekében célszerű egy Fenntarthatósági Energia Akcióprogram készítése. Az Akcióprogram célja, egy olyan települési szintű energetikai stratégia kidolgozása, amely meghatározott intézkedéseket tartalmaz a város fenntartható energia-ellátási rendszerére, az ellátás biztonságának növelésére és versenyképességére vonatkozóan. Az Akcióprogram segítségével sikeresebbek lehetnek a városnak az energiahatékonyság további fokozására – az energiafogyasztás csökkentésére és a megújuló energiák nagyobb részarányban való felhasználására - irányuló törekvései. A SEAP lehetőséget biztosít az anyag és energiatakarékos technológiák alkalmazásával az ipar és a mezőgazdasági ágazatok fejlesztésére, amely Mezőhegyes gazdaságszerkezetéhez jól illeszkedhet.

A SEAP-ban az önkormányzat önkéntes kötelezettséget vállal az energiahatékonyság javítására és a megújuló energiaforrások fokozott hasznosítására annak érdekében, hogy Magyarország elérje az EU által 2020-ra kitűzött 20%-os CO₂ kibocsátás csökkentését. A SEAP alapján a város TOP támogatást biztosít az önkormányzati tulajdonú épületállomány energiahatékonysági korszerűsítésére és a megújuló energiaforrások alkalmazására, amelyhez kapcsolódóan számos fejlesztési elképzelést fogalmazott meg a következő 7-8 év vonatkozásában.

■ Fenntartható Városi Mobilitási Terv (SUMP)

A Fenntartható Városi Mobilitási terv egy olyan stratégiai terv, amely felméri és rendszerbe foglalja a jelen és a jövő mobilitási igényeit. Megvalósításával egy fenntartható városi közlekedési rendszer jön létre, továbbá javul a város és környezetének életminősége.

A rendszer biztosítja a munkahelyekhez és szolgáltatásokhoz való könnyebb elérhetőséget, fokozza a közlekedésbiztonságot, csökkenti a környezetszennyezést és az energiafogyasztást, ugyanakkor növeli az áru- és személyszállítás hatékonyságát. Vonzóbb és jobb minőségű városi környezet alakulhat ki. A stratégiai terv az EU tagállamaiban létező gyakorlatra és szabályozási keretekre épít, társadalmi és szakmai egyeztetéseken alapul és integrált megközelítésű. Előnyben részesíti a környezetbarát közlekedési ágakat.

Befektetés ösztönzés

A városfejlesztési elképzelések megvalósításához és a beruházók megnyeréséhez a városnak befektetést ösztönző politikára (városmarketing erősítése promóciókkal, tervbemutatókkal) van szüksége. Az önkormányzat aktív szolgáltató szerepet vállalhat a bizalom-erősítő információk megosztásában, a tájékozódás segítésében, ennek érdekében szélesíteni kell a vállalkozók, befektetők részére nyújtott szolgáltatási palettát, illetve javítani kell a szolgáltatások minőségét. A megfelelő lépések eredményeként több befektető érdeklődhet Mezőhegyes iránt.

Ennek keretében:

- A befektetés ösztönzés részeként javasolt e tevékenység részletes, stratégiába foglalt kidolgozása a települési honlap ilyen irányú folyamatos karbantartása.
- A város honlapja az első információ-forrás a kívülről érkezők számára, ezért lényeges annak minősége és frissessége.
- Az ingatlanok már említett kiajánló anyagának terjesztése, eljuttatása a potenciális beruházókhoz. A cégek betelepüléséhez megfelelő üzleti infrastruktúra megteremtése.
- Az infrastruktúra korszerűsítésén felül kiemelten fontos a település meglévő és a későbbiekben fejlesztésre kerülő, gazdaságilag hasznosítható területeinek megfelelő kihasználása.
- A potenciális beruházók érdeklődésére számot tartó területek, ingatlanok felmérése és karbantartása. A cégek betelepüléséhez megfelelő üzleti infrastruktúra megteremtése.
- A helyi adótörvényben a város lehetőséget adhat a vállalkozói megtelepedést megfelelően ösztönző adókedvezmények kialakítására.
- KKV-k működésének támogatása, inkubációs lehetőségek fejlesztése

Stratégia megvalósításának társadalmasítása

Minden városrész a sajátosságainak megfelelően fog viszonyulni a közös munkálkodáshoz, ha felismeri egyediségét, értékeit és a stratégia nyújtotta lehetőségeit. A célzott városrészi kommunikáció a helyi fejlesztési erők mozgósításával hozzájárul a beavatkozások eredményességéhez és azok tudatosításához, segít abban is, hogy a projekt-építés folyamatában partnerként vegyenek részt az érintett lakosok, civil szervezetek és vállalkozások. A kapcsolattartás a helyi önkormányzati képviselő koordináló munkájával, a civil szervezeteken és a tematikus eszmecseréken keresztül tud leginkább megvalósulni.

Városmarketing

A meglévő vállalkozások pozíció-nyerését és Mezőhegyes idegenforgalmának növekedését elősegítheti a helyi termékeket népszerűsítő városmarketing. A célok elérése érdekében mind a helyi lakosság és meglévő vállalkozások, mind pedig a potenciális befektetők irányába kiemelt fontossággal bír a városi kommunikáció erősítése. Érdemes a város marketing stratégiájának megalkotása, illetve a célcsoportok tudatos megszólítása. Az igényeinek megismerése után olyan kínálat alakítható ki, amely a legjobban alkalmazkodik a célcsoportok igényeihez. Az egyes célcsoportok igényei között felmerülő konfliktusok sikeres kezelése szintén nyitott és probléma-érzékeny hozzáállást feltételez, amely szinergiába hozhatja az eltérő érdekeket. A kommunikáció elsősorban Mezőhegyes városának honlapján történik, de nélkülözhetetlen a személyes kapcsolattartás is.

Ingatlan és kapacitásgazdálkodás

Az Önkormányzatnak ingatlanjaival kapcsolatosan magas kihasználtsági szintet kell fenntartania. Ilyen lehet egy funkcióváltás alatt álló, vagy egy időlegesen használaton kívüli ingatlan, melyben helyet lehet biztosítani közösségi, vagy civil szervezeteknek, ha nem merülnek fel magas költségek. Célszerű a tartósan használaton kívüli, az önkormányzat feladata szempontjából funkcióval nem rendelkező ingatlanok hasznosítása. Ezzel az életkörülmények javításán felül támogatható a stratégia megvalósítását is segítő, önmagukban is fontos kulturális, vagy közösségi értékek létrejötte.

Piackutatás

Mindenféle befektetés tervezésénél elengedhetetlen a piackutatás a lakosság, azon belül a meghatározott célcsoportok bevonásával.

8.2 Az Integrált Településfejlesztési Stratégia szervezeti kereteinek meghatározása

8.2.1 A városfejlesztés jelenlegi szervezeti rendszere

Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény szabályozásának eleget téve, Mezőhegyes a településfejlesztéssel és területrendezéssel kapcsolatos döntési jogkörrel a város képviselő-testülete rendelkezik. A döntés előkészítés feladatokat a képviselő-testület mellett működő városfejlesztési bizottság látja el, mely a Szervezeti és Működési Szabályzat értelmében a megbízott főépítéssel együttműködve kidolgozza és előterjeszti a városfejlesztés szempontjából fontos és ellenőrzött övezetekben a telekalakítás, építés előírásait. A bizottság közreműködik a városfejlesztési koncepciók, programok, tervek kialakításában is, valamint figyelemmel kíséri a város-rekonstrukciót, az ingatlanok hasznosítását.

Városfejlesztéssel összefüggő döntések

A városfejlesztéssel összefüggő döntések végrehajtása a Polgármesteri Hivatalon belül működő Műszaki iroda feladata. Az iroda feladatkörébe tartozik a településfejlesztés, városrendezés mellett a kommunális közszolgáltatások szervezése, környezetvédelemmel és vízgazdálkodással kapcsolatos feladatok, továbbá a lakásbérbeadás, lakásértékesítés előkészítése, szervezése.

Az önkormányzat feladatkörébe tartozik a város térbeli és gazdasági fejlődését is jelentősen befolyásoló településszerkezeti terv, helyi építési szabályzat és szabályozási terv módosításának kezdeményezése, illetve jóváhagyása. Az önkormányzat képviselő-testülete az általa megalkotott rendeletek és határozatok révén dönt a célok megvalósítása érdekében a rendelkezésre álló anyagi források nagyságáról, elosztásáról, az egyes pályázatokhoz szükséges önerő biztosításáról. A képviselő-testület döntéseinek előkészítésében jelentős szerepet játszanak a képviselő-testület bizottságai is.

8.2.2 Az ITS megvalósításának intézményi háttere

Mezőhegyes az Integrált Településfejlesztési Stratégiájának megvalósítását az Önkormányzat Polgármesteri Hivatalának jelenlegi szervezeti rendszerére támaszkodva kívánja biztosítani. Az önkormányzat településfejlesztési intézményrendszere a korábbi időszak tapasztalatai alapján alkalmas az ITS-ben foglaltak megvalósítására, a 2014-2020 közötti támogatási időszakra tervezett fejlesztések szervezeti rendszerének biztosítására.

Mezőhegyes Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája

A pályázatok lebonyolításánál elsősorban a Polgármesteri Hivatal Műszaki Irodájának dolgozói működnek közre pénzügyi szakemberekkel, és az egyes projektekkel érintett intézmények dolgozóival. A sikeresen megvalósított pályázatok bizonyítják a - pénzügyi és műszaki szakemberekből álló - lebonyolításért felelős csoport rátermettségét és szakértelmét. A speciális pályázatok esetében ugyanakkor külső szakemberek bevonására is szükség lehet.

Az ITS megvalósítása során a döntéshozói szintet Mezőhegyes Önkormányzatának képviselő-testülete jelenti. Az önkormányzat szervezeti hierarchiájában a városfejlesztés általános irányvonalainak meghatározása a képviselő-testület feladata. A döntés előkészítési feladatokat tématerülettől függően a Polgármesteri Hivatal szervezeti egységei végzik. A stratégiai menedzsment feladatokat az ITS készítése során felállított Irányító Csoport tagjai látják el. A stratégiai menedzsment tagjai: Polgármester, Fejlesztésekért felelős alpolgármester, Jegyző, Főépítész, Képviselő-testületi tagok, szakmai bizottságok vezetői.

A **stratégiai menedzsment** főbb feladatai:

- ITS megvalósítási időszakában – partnerségi egyeztetések irányítása, felügyelete
- Szakmai, stratégiai szinten a településközi együttműködések biztosítása
- A városfejlesztés külső és belső környezetében bekövetkező változások figyelemmel kísérése, szükség szerinti beavatkozások megtétele
- A helyi társadalmi és gazdasági igények, lehetőségek és körülmények változásának nyomon követése, változások szükség szerinti bevezetése az ITS-be
- Az ITS-ben körvonalazott fejlesztések további részletes előkészítésének, majd megvalósításának feladatait az operatív menedzsment szervezet látja el, amely a Műszaki iroda munkacsoportját foglalja magában. Főbb feladatai:
 - Döntéshozók részére éves beszámoló készítése az ITS megvalósításáról, időközben változó külső és belső tényezőkről, ennek megfelelően szükséges korrekciókról (pl: ütemezés, pénzügyi tervezés, stb.)
 - Az ITS szükség szerinti felülvizsgálata
 - Az ITS megvalósítási fázisában a partnerségi egyeztetések szervezése, előkészítése, anyagainak kidolgozása. Ennek keretében a helyi lakosság

tájékoztatására (holnap, helyi újság) alkalmas információk összeállítása (évente legalább egyszer, jelentősebb változások esetén többször).

- Adminisztratív feladatok ellátása
- A tervezett fejlesztések és időközben a stratégiához illeszkedő új projektekhez további forráslehetőségek felkutatása
- Az ITS-ben foglalt fejlesztési elképzelések részletes előkészítésének koordinációja (pályázati dokumentáció összeállítása, tanulmányok elkészítése)
- A fejlesztésekhez kapcsolódó beszerzések és közbeszerzések koordinációja
- A megvételre kijelölt ingatlanok megvásárlásához kapcsolódó feladatok ellátása
- A terület előkészítési munkák irányítása (közműépítési munkák elvégzése, ingatlanrendezéssel kapcsolatos feladatok ellátása)
- A közterületek rendezési munkáinak irányítása (tervek elkészítése, kivitelezési munkák pályáztatása, megrendelése, a munkálatok folyamatos ellenőrzése, az elkészült munkák átvétele)
- Az Önkormányzat beruházásában megvalósuló egyes létesítmények (pl. közintézmények) esetében a beruházói feladatok ellátása (terveztetés, kivitelezési munkák kiírása, megrendelése, a munkálatok folyamatos ellenőrzése, az elkészült munkák átvétele)
- A fejlesztések nyomon követése, a vállalt indikátorok teljesítésének figyelemmel kísérése és biztosítása
- A magánvállalkozások építési tevékenységének koordinálása (javasolt funkciók, beépítési formák megvalósulásának elősegítése)
- A fejlesztések mindenkor pénzügyi egyensúlyának biztosítása (a szükséges pénzforrások megszerzése, pályázatok és projektek elkészítése)

8.3 A településközi koordináció mechanizmusai, együttműködési javaslatok

Mezőhegyes a közvetlenül szomszédos településekkel (Battonya, Mezőkovácsháza, Tótkomlós) való kapcsolata napi szinten is jelentős. Az említett településekkel több szálon is együttműködik a kialakult intézményes, gazdasági és személyes kapcsolatok révén. Mezőhegyes közigazgatási, oktatási, egészségügyi intézményei, kiskereskedelmi vállalkozásai a környező településeket megfelelő módon kiszolgálják. A kistérségen belül jelentős a város foglalkoztatási szerepe. Mezőhegyes és a környező települések között, a Dél-Békési Kistérségi Többcélú Társulása által végzett tevékenységeknek, és a közösen

megvalósított együttműködésnek köszönhetően úgy szint erős kötődés alakult ki. A város célja az összehangolt térségi együttműködés megőrzése, további erősítése és tématerületi szélesítése.

Intézményesült településközi együttműködések

Dél-Békési Kistérség Többcélú Társulás

A Dél-Békési Kistérség Többcélú Társulás a települési önkormányzatok kapcsolat- és együttműködési rendszerének biztosítása érdekében 2004-ben jött létre Mezőkovácsháza központtal. A Társulás a járási rendszer 2013. január 1. felállításával továbbra is működik. Főbb tevékenységi köre alapvetően a területfejlesztés, egészségügyi és szociális ellátás területére összpontosul. A kistérségi tagtelepülések megegyeznek a járás településeivel.

A Társulásban résztvevő és járási települések:

■ Almáskamarás	■ Magyardombegyház
■ Mezőhegyes	■ Medgyesbodzás
■ Dombegyház	■ Medgyesegyháza
■ Dombiratos	■ Mezőhegyes
■ Kaszaper	■ Mezőhegyes
■ Kevermes	■ Nagybánhegyes
■ Kisdombegyház	■ Nagykamarás
■ Kunágota	■ Pusztatölke
■ Magyarbánhegyes	■ Végegyháza

DAREH

Mezőhegyes tagja a 2006 márciusában alakult, - pillanatnyilag 93 tagot számláló - Délkelet-Alföld Regionális Hulladékgazdálkodási Rendszer Létrehozását Célzó Önkormányzati Társulásnak. A tagtelepülések közös célja, hogy a Társulás területén található bezárt, megfelelő műszaki védelemmel nem rendelkező lakossági hulladéklerakókat rekultiválja. Cél, hogy a mai kor elvárásainak megfelelő hulladékgazdálkodási rendszer létrehozásával, az újrahasznosítást szolgáló szelektív hulladékgyűjtés és a komposztálás széleskörű elterjesztésével csökkentse a lerakóhelyekre kerülő hulladék mennyiségét.

Projektszintű településközi együttműködések

Mezőhegyes Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája

Mezőhegyes városa kiemelt fontosságúnak tartja a nagyobb térségi hatással bíró projektek során a környező településekkel való együttműködést. Ilyen együttműködésre igen sok példa mutatkozik a 2007-2013 közötti támogatási időszakból is a térségi szintű intézményi szolgáltatások biztosítása révén.

Településközi együttműködések az ITS megvalósítása során

Mezőhegyes a település térségi szerepköréhez igazodva a Stratégia megvalósítása során is fenn kívánja tartani - lehetőség szerint erősíteni és bővíteni - a környező településekkel már jelenleg is meglévő együttműködéseit. Továbbra is kiemelt fontosságúnak tartja a térségi hatással bíró projektek esetén a környező településekkel való projekt szintű együttműködéseket. Az ITS végrehajtása folyamán a tervezéssel megkezdett térségi egyeztetéseket különböző információs csatornákon (hirdetőtábla, hivatali honlap) keresztül a város továbbra is elvégzi. Ezek biztosítják, hogy a város stratégiai fejlesztési irányai és az ehhez kapcsolódó fejlesztések, beavatkozások összhangban legyenek a járás és a környező települések stratégiáival és tervezett projektjeivel.

8.4 A partnerség biztosítása az ITS készítése és megvalósítása során

Mezőhegyes Város Önkormányzata 2017 szeptemberében elkészítette Integrált településfejlesztési Stratégiájának társadalmasításához kapcsolódó Partnerségi Tervét, összhangban a képviselőtestület által elfogadott partnerségi egyeztetési szabályzattal.

A Partnerségi Terv az alábbi jogszabály és útmutatók figyelembe vételével került kidolgozásra:

- **314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet** a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről
- **Útmutató** a kis- és középvárosok számára az Integrált Településfejlesztési Stratégia 2014 – 2020 elkészítéséhez³
- **Városfejlesztési Kézikönyv** (Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Minisztérium, Területfejlesztésért és Építésügyért Felelős Szakállamtitkárság)⁴

A partnerség megvalósításának a jogszabályi kötelezettségen túl is fontos szerepe van a tervezési folyamatban: egyrészt lehetőséget ad a partnerek fejlesztési elképzeléseinek megismerésére, másrészt lényeges szerepe van az elkészülő ITS társadalmi elfogadtatásában annak, hogy a partnerek már a tervezés során széles körben bevonásra kerülnek, véleményt nyilváníthatnak.

³ Belügyminisztérium, 2014. december 11. (Munkaanyag)

⁴ második, javított kiadás, 2009. január 28.

Partneri csoportok

A településfejlesztési dokumentumok egyeztetésének folyamatába az alábbi **partneri csoportok** kerülnek bevonásra:

- *A 314./2012. Korm. rendelet alapján meghatározott kötelező véleményezői kör*
 - Államigazgatási szervek
 - Önkormányzatok
- *Szakmai egyeztetésbe, véleményezésbe bevont partnerek*
 - A helyi önkormányzati vezetők, képviselők
 - A város önkormányzatának különböző ügyosztályai
 - Megyei önkormányzat
 - Gazdasági szektor képviselői
 - Társadalmi szervezetek
 - Intézmények (önkormányzati, állami intézmények)
 - Helyi társadalom, lakosság

Szervezeti keretek

A partnerségi folyamat során a helyi önkormányzat és intézmények szakemberei, valamint a helyi meghatározó véleményformálók is érintettként jelentek meg. A tervezési folyamatot az irányító csoport koordinálta. Az irányító csoport a település főbb vezető tisztségviselőiből, a település főbb fejlesztési irányainak kijelöléséért felelős személyeiből tevődik össze: polgármester, alpolgármester, jegyző, aljegyző, főépítész.

A városi tisztségviselők mellett fontos szerepe van a stratégiai irányok kijelölésében a kijelölt felelős tervezőnek, aki felelős az ITS kidolgozásáért, illetve feladata a dokumentumok kidolgozásába bevont további szakértők irányítása is. Az önkormányzati munkacsoport keretében önkormányzat irodái és csoportjai, valamint az önkormányzati tulajdonban lévő cégek, intézmények vezetői aktív szerepet kapnak a vizsgálati munkarész és a tervezési folyamat későbbi munkafázisai, továbbá a városi koordinátor személyén keresztül a belső projektmenedzsment feladatok vonatkozásában is.

Megalapozó vizsgálati munkafázisban adat és információszolgáltatással, települési dokumentumok rendelkezésre bocsátásával, valamint esetlegesen szakértői interjúk keretében támogatták a tervezői-szakértői csapat munkáját.

A helyi egyeztető munkacsoport (továbbiakban: HMCS) Mezőhegyes községének fontosabb szereplőiből, véleményformálóiból került összeállításra. Tagjai helyi civil és szakmai szervezetek, fontosabb közszolgáltatási, oktatási, kulturális, turisztikai, valamint a város irányításáért felelős intézmények vezetői, akik sajátos nézőpontjukkal segítették a tervezői munkát. Munkacsoport fontos résztvevői továbbá a helyi nyilvánosságot és magánszektor társadalmi-gazdasági érdekeit képviselő személyek és szervezetek is. A HMCS a tervezés fontosabb fázisainál ülésezett, főleg a megalapozó vizsgálat eredményeinek értékelése, a jövőképzalkotás és a célok kialakítása, valamint a készülő ITS főbb tartalmi pontjainak észrevételezése, tervezők részére történő visszacsatolás során. Szerepe a partnerségi folyamatban: véleményezés, javaslattétel, aktív részvétel az egyeztetéseken.

8.5 Monitoring rendszer kialakítása

A stratégia tervezése számos esetben olyan feltevéseken alapszik, amelyek a jelenlegi információk birtokában helyesnek és megalapozottnak tűnnek, s így okkal alapozhatjuk rájuk a stratégiai célokat és az azok elérése érdekében hozott intézkedéseket. Ellenben egyrészt az információk hiányos jellege miatt, másrészt a külső és a belső környezet - gazdasági, jogi környezet - folytonos változásai miatt a célok teljesülése, az elvárt eredmények és hatások létrejötte nem tekinthető egyértelműnek. A hatásmechanizmusokat jó néhány olyan tényező befolyásolja, amit jelenleg nem, vagy csak hiányosan ismerünk, amelyek befolyásolhatósága a stratégia megvalósítását irányító szervezet számára erősen korlátozott.

A Stratégia sikeres megvalósítása elképzelhetetlen egy olyan visszacsatolási mechanizmus nélkül, amely alapján a készítési folyamat minden pontján újból és újból beavatkozhatunk, elvégezve a szükséges módosításokat. Ezeket az esetleges visszacsatolásokat a monitoring rendszer biztosítja. Alapja a megvalósításra vonatkozó folyamatos adat- és információgyűjtés, ami alapján ellenőrizhető, hogy a kitűzött célok irányába haladnak-e a folyamatok, illetve várható-e a tervezett hatások elérése. Ha a vizsgálat során kiderül, hogy az elképzelttől eltérően haladnak a folyamatok, - s a célok várhatóan nem, vagy csak részben teljesülnek - akkor a monitoring rendszer feltárja az eltérés okait, lehetőséget teremtve a döntéshozók számára, hogy beavatkozzanak a tevékenységekbe. Az eltérés típusától és mértékétől függ a szükséges helyreállító intézkedés. Ilyen korrekció lehet, hogy módosítani szükséges a tevékenységek menetét, a szervezeti kereteket, vagy a

feladatokhoz rendelt erőforrásokat. Ha a korrekció a meglévő tervek keretein belül nem végezhető el, akkor a tervek, de végső soron a stratégiai célok módosítására is sor kerülhet. Ebből következik, hogy a monitoring rendszer elsődlegesen a stratégiáért felelős menedzsment eszköze: a megvalósítás kontrolljában, ami csak akkor tölti be funkcióját, ha azt folyamatosan működtetik.

8.5.1 Az ITS intézkedéseire kapcsolódó eredményindikátorok meghatározása

A stratégia megvalósulásának nyomon követése - ezen belül a célok elérésének ellenőrzése - csak akkor lehetséges, ha garantált a célok mérhetősége. A 2007-2013 támogatási időszak egyik lényeges tapasztalata, hogy a célok megvalósításának méréséhez szükséges adatok nem, vagy csak korlátozott számban álltak a települések rendelkezésére, így a stratégia koordinálásának egyik fontos eszköze nem állt a települések rendelkezésére.

A 2014-2020 közötti támogatási időszakban az eredményközpontúság elvét követve az indikátorok és azok célértékeinek szerepe megnő, ennek következtében a Stratégiában megfogalmazott célokhoz objektíven ellenőrizhető mutatók, indikátorok kerülnek hozzárendelésre. A monitoring rendszer hatékony működésének feltétele a szakmailag megalapozott indikátorkészlet létrehozása.

Az indikátorok alábbi alapelvek szerint kerültek meghatározásra

- legyen hozzáférhető
- legyen specifikus, azaz konkrétan az adott célhoz kapcsolódjon
- legyen objektíven mérhető, egyértelmű
- adjon releváns információt az előrehaladásról a stratégiai menedzsment számára
- az indikátoroknak az adott eredmény vagy output aktuális állapotára kell vonatkozni és alkalmasnak kell lennie az időbeli nyomon követésre
- egy célhoz több indikátor is kapcsolódhat, de a különböző célok indikátorai eltérőek

Az indikátorok definícióját a következő oldalon található táblázat összegzi, amelyben egyben az indikátorok forrása is meghatározásra kerül. Az indikátorok beszerzése - mérése, előállítás - az operatív menedzsment feladata.

22. táblázat: Tematikus célok eredményindikátorai

Tematikus cél	Javasolt eredmény indikátor	Mértékegység és előzetes tervérték	Indikátor forrása (mérés módja)	Mérés gyakorisága
T1: A „Világörökség Várományos Város” épített és természeti értékeinek megőrzése és megújítása, a településen élők életminőségének javítása	A közösségi, szabadidős, közszolgáltatást nyújtó terekkel és létesítményekkel való lakossági elégedettség	pontérték (cca. 2)	Önkormányzati adatszolgáltatás	évente
	Külföldi és belföldi turisták költése	eFt (cca. 50.000)	KSH, Tourinform	évente
	Primer energia felhasználás	PJ (cca. 0,15)	Önkormányzati adatszolgáltatás	évente
T2: A város gazdasági szerepkörének erősítése és ezzel párhuzamosan a foglalkoztatottak számának és képzettségi szintjének növelése	Helyi társadalmi akciókban résztvevők száma	fő (cca. 500)	Önkormányzati adatszolgáltatás	évente
	A KMR és a kevésbé fejlett régiók közsféra adatai nélkül számított foglalkoztatási rátáinak (20-64 évesek) különbsége	% (cca. 5)	ÁFSZ statisztika, Munkaügyi Központ statisztika	évente

23. táblázat: Területi (városrészi célok) eredményindikátorai

Területi (városrészi) cél	Javasolt eredmény indikátor	Mértékegység és előzetes tervérték	Indikátor forrása (mérés módja)	Mérés gyakorisága
V1: Városközpont – A történelmi belváros funkcióbővítő fejlesztése, a szolgáltatási funkció erősítése a meglévő épített örökség hasznosításával	A közösségi, szabadidős, közszolgáltatást nyújtó terekkel és létesítményekkel való lakossági elégedettség	pontérték (cca. 1,5)	Önkormányzati adatszolgáltatás	évente
	Primer energia felhasználás	PJ (cca. 0,15)	Önkormányzati adatszolgáltatás	évente
V2: Lakóterületek – Magas környezeti minőséget biztosító kertváros jellegű lakóterületek	Elégedettség a települési környezet minőségével	pontérték (cca. 1,5)	Önkormányzati adatszolgáltatás	évente
V3: Nyugati gazdasági terület – A funkciók körének bővítése, a közösség-tudat erősítése, megfelelőbb és emberibb életkörülmények biztosítása az itt élők számára	Primer energia felhasználás	PJ (cca. 0,01)	Önkormányzati adatszolgáltatás	évente
V4: Keleti gazdasági terület - Az infrastrukturális adottságok fejlesztése a helyben élők életkörülményeinek javítása és a társadalmi egyenlőtlenség csökkentése érdekében	Primer energia felhasználás	PJ (cca. 0,01)	Önkormányzati adatszolgáltatás	évente

Mezőhegyes Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája

Területi (városrészi) cél	Javaolt eredmény indikátor	Mértékegység és előzetes tervérték	Indikátor forrása (mérés módja)	Mérés gyakorisága
V5: Ó-mezőhegyes – Az épített örökségmegőrzése, a városrész központi területének fejlesztése, a külterületi helyzetből adódó hátrányok csökkentése	Elégedettség a települési környezet minőségével	pontérték (cca. 1,5)	Önkormányzati adatszolgáltatás	évente
V6: Egyéb külterületek, majorok – A külterületi helyzetből és a szétszórtságból eredő hátrányok kompenzálásának elősegítése	Elégedettség a települési környezet minőségével	pontérték (cca. 1,5)	Önkormányzati adatszolgáltatás	évente
	A jobb életlehetőségekkel rendelkező hátrányos helyzetű személyek száma	fő (cca. 45)	Önkormányzati adatszolgáltatás	évente

Az eredményorientáltság megerősítése a 2014—2020 közötti Európai Unió támogatási időszak kohéziós politikájának egyik kiemelten kezelendő célja. Az eredmények mérése az előző időszakénál nyomatékosabban jelenik meg a politika végrehajtásának minden területén.

Az alkalmazott indikátorok fajtái:

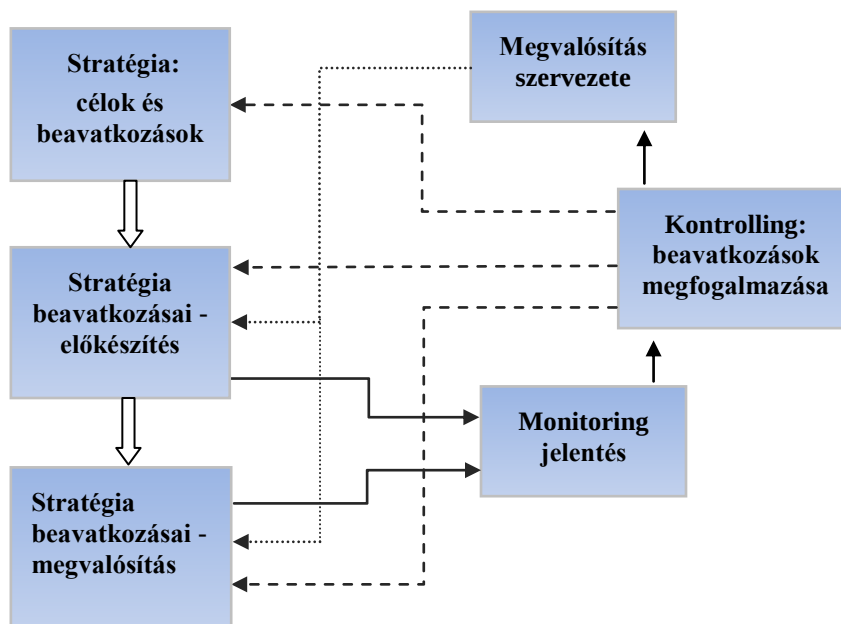
- **Eredményindikátorok:** Ezen indikátorokat a tematikus célok eredményeinek meghatározásánál kerültek alkalmazásra. Meghatározásuk során az operatív programok eredményindikátorai lettek alapul véve.
- **Kimeneti indikátorok:** Az egyes operatív programokban prioritástengelyenként kerültek meghatározásra az output jellegű mutatók. A tervezés során a lehető legszélesebb körben kerültek beépítésre a monitoring mutatók közé.

Az indikátorok a középtávú célok elérését mérik, ezáltal eredmény jellegűek. A Stratégia megvalósításához rendelkezésre álló forrás mennyisége, valamint az ITS végrehajtásának értékelését hivatottak segíteni. A jelenleg rendelkezésre álló anyagok és ismeretek alapján elég nehézkes az indikátorokhoz tartozó alapértékek meghatározása és az alapján a célértékek pontosítása. Ezek pótlása és kiegészítése elengedhetetlen a későbbiek során az ITS monitorozása, első éves felülvizsgálata során, hiszen a monitoring és értékelési rendszer, így a kiinduló- és célértékek végleges meghatározása akkor valószínűsíthető, ha a stratégiában megfogalmazott projektek műszaki és tartalmi előkészítettsége elérkezik abba a fázisban, hogy a hozzájuk kapcsolódó eredmények, hatások és kimenetek azonosíthatóak és számszerűsíthetőek legyenek.

8.5.2 A monitoring rendszer működtetési mechanizmusának meghatározása

A monitoring az a programalkotást követő nyomon követési folyamat, amely a program végrehajtásának eredményességét kíséri figyelemmel, illetve visszacsatol a végrehajtás folyamatába. Indokolt esetben a program felülvizsgálatát eredményezheti. A monitoring elsődleges célja, hogy elősegítse a stratégia hatékony megvalósítását, és biztosítsa, hogy változó külső és belső körülmények mellett is megfelelő erőforrások álljanak rendelkezésre a megvalósításhoz. Fontos, tehát a stratégiában kijelölni a program monitoring: felelősét, kivitelezőjét, gyakoriságát, formai elvárásait, illetve a visszacsatolás módját. A monitoring jelentések az évente készülő akciótervek fontos háttérdokumentuma is, az ott megfogalmazott javaslatokat az akciótervekben is szem előtt kell tartani.

A monitoring folyamatát az alábbi ábra összegzi:

2. ábra: A monitoring folyamatának összefoglalása

Forrás: saját szerkesztés

A monitoring folyamat szervezete:

- **Képviselő-testület:** A képviselőtestület a monitoring folyamatokkal javaslatokat fogalmaz meg és meghozza a folyamatokkal, valamint a konkrét beavatkozásokkal kapcsolatos döntéseket.
- **Szakmai Bizottságok:** Javaslatot tesz a képviselőtestület felé a stratégia megvalósítását érintő folyamatokra és konkrét beavatkozásokra
- **Monitoring bizottság:** Negyedéves rendszerességgel felülvizsgálja a stratégia megvalósításának folyamatát és javaslatokkal él az érintett bizottságok, illetve képviselőtestület felé; megtárgyalja és elfogadja a negyedéves, illetve az éves rendszerességgel készülő monitoring jelentést, továbbá javaslatokat fogalmaz meg annak kapcsán. A monitoring bizottság tagjai:

- Polgármester
- A testületi bizottsági elnökök
- Főépítész
- A településen működő civil szakmai támogató csoport vezetője
- Egyéb civil szervezetek
- Stratégia megvalósításáért felelős operatív szervezet

- Stratégia megvalósításáért felelős operatív szervezet – monitoring felelős: A végrehajtó szervezeten belül a monitoringért felelős munkatársat kell kijelölni. A munkatárs feladata, hogy negyedéves, illetve éves rendszerességgel elkészítse a megvalósítás folyamatáról szóló jelentést, azt az operatív szervezet vezetőjével egyeztesse, aki a jelentést a monitoring bizottság vezetője felé továbbítja.

A monitoring folyamatával kapcsolatos dokumentumok:

- Negyedéves monitoring jelentés: a jelentést az operatív végrehajtó szervezet monitoringért felelős munkatársa készíti és egyezteti a szervezet vezetőjével. A Monitoring Bizottság a jelentést minden esetben elfogadja, és saját hatáskörében döntéseket hoz a megvalósítással kapcsolatban. Szükség szerint a jelentést az illetékes szakszervezetek, illetve a képviselőtestület is megtárgyalják, és meghozzák a szükséges döntéseket. A jelentés tartalma kiterjed:
 - a beavatkozások előkészítő feladatainak előrehaladására,
 - a beavatkozások megvalósításának előrehaladására,
 - a stratégia megvalósításának előrehaladására; célok megvalósulása,
 - a különböző folyamatokkal kapcsolatos problémák, esetleges szűk keresztmetszetek azonosítására,
 - javaslatok megfogalmazására, amelyek tartalmazzák a felelősök és határidők meghatározását is.
- Éves monitoring jelentés: az éves jelentés elkészítéséért, hasonlóan a negyedéves jelentésekhez, az operatív végrehajtó testület felel. Az éves jelentést a Monitoring Bizottság javaslatai alapján az érintett testületi bizottságok, valamint a képviselőtestület minden évben megtárgyalja, elfogadja, illetve meghozza a szükséges intézkedésekkel kapcsolatos döntéseket. Az éves jelentés tartalma:
 - A megvalósítás szervezeti keretei
 - A megvalósítással kapcsolatos tevékenységek, azok előrehaladása és értékelése
 - A megvalósítás folyamatainak javítása érdekében fogantatott intézkedések leírása és értékelése
 - A stratégiában azonosított számszerűsített indikátorok
 - A megvalósításra fordított pénzügyi források
 - A szervezettel, célokkal és beavatkozásokkal kapcsolatos javaslatok, amelyek tartalmazzák a felelősök és határidők meghatározását is

- A következő periódusra tervezett tevékenységek és a szükséges szervezeti erőforrások és pénzügyi források meghatározása
- Melléklet: A negyedéves jelentések összefoglalása és értékelése
- Értékelő lapok: a különböző értékelő lapok szerepe, hogy az egyes tevékenységek kapcsán a tervezett beavatkozások előrehaladása, az azokkal kapcsolatos problémák a lehető leg objektívebb módon megítélhetők legyenek. A formalizált értékelő lapok le kell, fedjék a célokat, a beavatkozásokat, valamint az indikátorokat is. Az értékelő lapok a negyedéves és éves jelentések mellékletét képezik.